

Sonja Ikonen & Anu Lappalainen

**”EI VAAN SEMMONEN PELKKÄ
RAKENNETTU YMPÄRISTÖ”**

Unelmien päiväkotiki vanhempien näkökulmasta

Varhaiskasvatustieteen

pro gradu -tutkielma

Kevät 2014

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

Ikonen, Sonja & Lappalainen, Anu. 2014. ”Ei vaan semmonen pelkkä rakennettu ympäristö”. Unelmien päiväkotiviiväkotiviivä vanhempien näkökulmasta. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. 96 sivua + liitteet.

Vanhemmat ovat lapsensa parhaita asiantuntijoita ja näin ollen heidän kuulemisensa päivähoitoon liittyvissä asioissa on erityisen tärkeää. Aiemmin tehdyt tutkimukset avaavat näkökulmia vanhempien kuulemiseen, mutta ne ovat aina jossain määrin sidottuja tiettyihin virallisiin kriteereihin, eivätkä näin ollen tarjoa tilaa vanhempien unelmille. Usein juuri unelmien kautta ihmisten aidot näkemykset ja toiveet tulevat esille. Tämän tutkimuksen tarkoituksena olikin selvittää vanhempien toiveiden ja näkemysten avulla millainen on heidän unelmiensa päiväkotiviiväkotiviivä. Aihetta tarkasteltiin päiväkodin ympäristön, toiminnan, henkilökunnan ja vanhempien roolin kautta.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusotteella. Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla 14 vanhempaa kahdessa eri kaupungissa. Haastatteluja tehtiin yksilö- ja parihaastatteluinä yhteensä 12. Haastateltavilla oli haastatteluhetkellä vähintään yksi lapsi päiväkodissa. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin.

Vanhempien unelmat olivat keskenään hyvin samansuuntaisia. Merkittävimpanä elementtinä niissä esiintyi luonto, joka näkyisi niin unelmien päiväkodin sijainnissa, ulko- ja sisätiloissa, toiminnassa kuin siellä käytetyissä materiaaleissakin. Unelmien päiväkodin ympäristö olisi lapsen kehitystä tukeva, turvallinen ja myös lasten muunneltavissa. Päiväkodin toiminta perustuisi lapsilähtöisyyteen ja lapsen kehityksen tuntemiseen ja tukemiseen. Lisäksi se olisi sekä monipuolista että osallistavaa ja sisältäisi paljon pienryhmätoimintaa. Päiväkodin kasvatushenkilökunta olisi alalle koulutettua, luotettavaa, avointa ja turvallista. Heillä olisi aito kiinnostus työhön ja he huomioisivat työssään niin lapset kuin vanhemmatkin. Kasvatushenkilöstön ohella päiväkodissa työskentelisi oma keittäjä, talonmies ja siivooja. Unelmien päiväkodissa vanhemmilla olisi halutessaan mahdollisuus vaikuttaa niin päiväkodin toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen kuin kehittämiseenkin. Vanhemmat voisivat osallistua toimintaan esimerkiksi omien ammattiensa ja harrastustensa kautta. Aloite yhteistyöhön tulisi pääsääntöisesti päiväkodilta, mutta myös vanhempia rohkaistaisiin aloitteen tekemiseen. Merkittävimpiä yhteistyötapoja olisivat erilaiset keskustelut. Niitä käytäisiin vanhempien tarpeiden mukaan ja isompia kasvatustieteen keskusteluja olisi 2–4 kertaa vuodessa.

Tulokset voidaan tiivistää kolmeen unelmien päiväkodin pääelementtiin: luonnonläheisyyteen, lapsikeskeisyyteen ja vanhempien osallisuuteen. Vanhempien esittämät unelmat ovat periaatteessa mahdollisia toteuttaa. Tulokset antavat viitteitä siitä, mitä vanhemmat todella lastensa päivähoitolta haluavat. Tämänkaltaista unelmiin perustuvaa tutkimusta tulisi toteuttaa laajemmin, jolloin tuloksia voitaisiin hyödyntää koko varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Tämä palvelisi niin varhaiskasvatuksen ammattilaisia, vanhempia kuin lapsiakin.

Asiasanat: päiväkotiviiväkotiviivä, vanhemmat, unelma, varhaiskasvatus

Keywords: day care center, parents, dream, vision, early childhood education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 SUOMALAINEN PÄIVÄHOITO	8
2.1 Mitä on laatu päivähoitossa?	9
2.1.1 Laatutekijät	11
2.1.2 Päivähoidon tehtävät	13
2.2 Päiväkoti	15
2.2.1 Päiväkodin ympäristö	15
2.2.2 Päiväkodin arki ja toiminta	21
2.2.3 Päiväkodin henkilökunta	24
3 VANHEMPIEN ROOLI PÄIVÄKODISSA	28
3.1 Kasvatuskumppanuus	28
3.1.1 Kasvatuskumppanuuden edellytykset	29
3.1.2 Kasvatuskumppanuuden tavoitteet ja toteuttaminen	31
3.1.3 Kasvatuskumppanuuden haasteet	32
3.2 Vanhempien osallisuus päiväkodissa	34
4 TEOREETTISEN VIITEKEHYKSEN YHTEENVETO	39
5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ	41
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	43
6.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	44
6.1.1 Teemahaastattelu	45
6.1.2 Parihaastattelu	46
6.2 Aineiston hankinta ja kohderyhmä	47
6.3 Tutkijan rooli	49
6.4 Aineiston analyysi	51
7 UNELMIEN PÄIVÄKOTI VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA	55
7.1 Ympäristö unelmien päiväkodissa	55
7.1.1 Päiväkodin lähiympäristö ja rakennuksen ominaisuudet	55
7.1.2 Piha ja ulkoympäristö	56
7.1.3 Sisätilat ja -materiaalit	57
7.2 Toiminta unelmien päiväkodissa	60
7.2.1 Toiminnan ja sen suunnittelun ominaisuudet	60
7.2.2 Konkreettinen toiminta	63
7.2.3 Ryhmät	65
7.2.4 Vapaa ja ohjattu toiminta	66
7.3 Henkilökunta unelmien päiväkodissa	67
7.3.1 Ammattinimikkeet ja moniammatillisuus	67

7.3.2 Ryhmäkohtainen kokoonpano.....	68
7.3.3 Henkilökunnan ominaisuudet.....	69
7.3.4 Henkilökunnan osaaminen ja heille tarjottava tuki.....	71
7.3.5 Kasvattajan ja lapsen välinen suhde.....	72
7.4 Vanhempien rooli unelmien päiväkodissa	74
7.4.1 Vanhempien ja henkilökunnan välinen vuorovaikutus	74
7.4.2 Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde.....	75
7.4.3 Vanhempien osallistuminen	75
8 POHDINTA	78
8.1 Tulosten yhteenveto	78
8.2 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	80
8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	86
8.4 Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	89
LÄHTEET	91
LIITTEET.....	97
LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO	97
LIITE 2 HAASTATTELUPYYNTÖ VANHEMMILLE.....	98
LIITE 3 TEEMAHAASTATTELUN TEEMAT VANHEMMILLE	100
LIITE 4 SOPIMUS TUTKIMUSHAASTATTELUSTA	101

1 JOHDANTO

”Mua kiinnostais jotenki tutkia sitä, minkälaisen päiväkodin vanhemmat lapsilleen haluais. Niitten kaikkia unelmia ja toiveita, koska sellasta tietoo vois sitte itekin hyödyntää tulevaisuuden työelämässä.” ”Joo, toi ois varmasti tosi mielenkiintosta ja oikeesti hyödyllistä!” Tällaisesta keskustelusta lähtivät ideat kehittymään yhteisen projektimme tiimoilta ensimmäisessä pro gradu -tutkielmaan liittyvässä tapaamisessa syksyllä 2012. Olemme molemmat lastentarhanopettajia ja haaveissamme on tulevaisuudessa aito, luonteva ja asiakaslähtöinen yhteistyö niin lasten kuin vanhempienkin kanssa. Näin ollen oli viisainta yhdistää molempien ideat sekä innokkuus ja alkaa tutkia aihetta.

Laadukkaan ja hyvän päivähoidon tuottaminen sekä kasvatuskumppanuus ovat olleet 2000-luvulla esillä huomattavissa määrin varhaiskasvatusta koskevissa kirjoituksissa, puheissa ja tutkimuksissa (ks. esim. Alasuutari, M. 2010; Hujala & Fonsén 2011; Karila 2005; Ruokolainen & Alila 2004). Ajankohtaisin laatuun liittyvä asia tällä hetkellä lienee tekeillä oleva varhaiskasvatuksen lakiuudistus, jonka alun perin odotettiin valmistuvan kevään 2014 aikana. Lakiuudistuksen avulla pyritään takaamaan laadukas ja saavutettavissa oleva varhaiskasvatus ja esiopetus koko ikäluokalle (Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 7.12.2012). Uudistus kuitenkin viivästyi odotetusta

aikataulusta, sillä useat lakityöryhmän hallitukselle esittämistä asiakokonaisuuksista ja vaikutusten arvioinneista vaativat yhä jatkotoimenpiteitä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 3). Lakiuudistuksen yhteydessä selvitettiin kyselyn keinoin päivähoitoikäisten lasten vanhempien ja huoltajien näkökulmia varhaiskasvatuksen laatuun. Valitettavasti kyselytutkimuksen raportti valmistui niin myöhään, ettemme voineet hyödyntää sitä tutkimuksemme suunnittelussa ja aineistonkeruussa. Olemme kuitenkin hyödyntäneet kyseistä raporttia teoreettisessa viitekehyksessämme sekä pohdinnassa. Vanhempien kuuleminen valtakunnallisen kyselytutkimuksen avulla on sinänsä arvokas asia, mutta tutkimustietoa aiheesta tarvitaan edelleen.

Aiemmin tehdyt tutkimukset (ks. esim. Fontaine, Torre, Grafwallner & Underhill 2006; Kronqvist & Jokimies 2008; Tiilikka 2005) avaavat näkökulmia vanhempien kuulemiseen, mutta niissä on keskitytty lähinnä päivähoiton laatuun, kehittämiskohteisiin ja äitien näkökulmaan. Näin ollen perheen näkökulma ja kokonaiskuva muutoinkin jää puutteelliseksi. Päivähoiton laatu on usein sidottu tiettyihin laatukriteereihin, jotka osaltaan määrittävät myös sitä, mitä vanhemmat pitävät laadukkaana päivähoitona. Tätä unelmien päiväkotia koskevaa tutkimustamme ei ole sidottu valmiisiin kriteereihin, lakeihin, resursseihin tai teorioihin. Loppujen lopuksi vanhempien päiväkotia koskevia konkreettisia näkemyksiä ja toiveita on tutkittu ainakin Suomessa toistaiseksi melko vähän, toisin kuin esimerkiksi päivähoiton laatua ja kasvatuskumppanuutta. Näin ollen tämänkaltaiselle, nimenomaan vanhempien unelmiin keskittyvälle tutkimukselle näyttäisi löytyvän paikka tutkimuskentältä.

Tutkimuksemme keskittyy erityisesti vanhempien näkemyksiin ja toiveisiin unelmien päiväkodin ympäristöstä, toiminnasta ja henkilökunnasta sekä vanhempien omasta roolista päiväkodissa. Tutkimusnäkökulma on näin ollen pyritty saamaan monipuoliseksi. Nämä neljä pääteemaa tulevat esille jo tutkimuksemme teoreettisessa viitekehyksessä. Niistä muodostuivat myös tutkimuskysymyksemme ja ne ohjasivat meitä niin ikään tutkimusmenetelmänä käyttämämme teemahaastattelun rungon muodostamisessa. Lisäksi ne toimivat pohjana analyysin tekemiselle sekä tulosten ja johtopäätösten esittämiselle.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisina haluamme luonnollisesti toteuttaa mahdollisimman asiakaslähtöistä ja hyvää päivähoitoa. Näin ollen on mielestämme tärkeää kuunnella

myös vanhempia, sillä he ovat asiantuntijoita omien lastensa kohdalla. Liittäessämme tutkimusasetelmaan sanan ”unelma” toivoimme vanhempien uskaltavan kertoa vapautuneesti ja rohkeasti erilaisista toiveista, jolloin mitään rajoitteita tai todellisia taloudellisia ja käytännöllisiä resursseja ei tarvitsisi miettiä. Tutkimuksemme voidaan osaltaan nähdä selvittävän myös vanhempien arvoja: millaiset päiväkotiin ja kasvatukseen liittyvät asiat heille ovat tärkeitä.

Voidaan olettaa, että tutkimuksemme tuottamaa tietoa voivat hyödyntää sekä vanhemmat että varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Tutkimuksestamme saatavan tiedon avulla vanhemmat toivottavasti uskaltaisivat helpommin tuoda esille esimerkiksi omia toiveitaan sekä kehitysehdotuksiaan päiväkodin arjessa. Ammattilaisille vanhempien näkökulmat voivat puolestaan toimia suunnitelmia ja toimintaa kehittävinä ja helpottavina tekijöinä. Tutkimuksestamme saatavan tiedon ja vanhempien kuulemisen kautta voidaan edesauttaa heidän osallisuuttaan päivähoiton toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. Tämä puolestaan rikastuttaa päiväkodin toiminnan sisältöä ja kasvatuskumppanuutta ja kokonaisuudessaan sen voidaan nähdä parantavan myös varhaiskasvatuksen laatua.

2 SUOMALAINEN PÄIVÄHOITO

Päivähoito on ollut jo pitkään osa suomalaisten perheiden elämää, sillä päivähoiton juuret ulottuvat aina 1800-luvun lopulle, jolloin lastentarhojen fröbeliläinen vaihe rantautui Suomeen (Niiranen & Kinos 2001, 62). Päivähoiton alkuperäinen idea perustui toisten auttamiseen ja erityisesti köyhien perheiden lasten hoidon ja kasvatuksen tarpeeseen (Välimäki 1998, 101). Päivähoito on vuosien saatossa kokenut useita muutoksia ja eräs niistä liittyy juuri päivähoiton tarpeeseen, sillä päivähoitossa olevien lasten määrä ja sen myötä ryhmäkoot olivat tasaisesti kasvaneet 2000-luvun alkuun tultaessa koko ajan (Kauppi 2001, 7). Yksi kenties merkittävimmistä muutoksista oli kuitenkin päivähoitolain tuleminen voimaan vuonna 1973. Kyseisen, yhä voimassa olevan lain mukaan päivähoiton eri muotoja ovat päiväkotihoito, perhepäivähoito, leikkitoiminta tai muu päivähoitotoiminta (Laki lasten päivähoitosta 1973/36). Tässä tutkimuksessa keskitymme näistä ainoastaan päiväkotihoidon, mutta käytämme asiayhteydestä riippuen myös termejä päivähoito ja varhaiskasvatus. Koska päivähoitoa on yleisesti käsitelty paljon laadun kautta ja vanhempien unelmat sivuavat osaltaan heidän laatukäsityksiään, on luontevaa ja aiheellista lähestyä aihetta juuri kyseisestä näkökulmasta.

2.1 Mitä on laatu päivähoitossa?

Päivähoidon laatua arvioidaan ja pyritään pitämään yllä, sillä päivähoitolla on merkittävä rooli suomalaisten perheiden elämässä. Päivähoidon monet muodot ja toteutustavat tuovat kuitenkin oman haasteensa laadun arviointiin ja laatukriteereiden muodostukseen. (Ks. esim. Alila 2003; Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999.) Suomalaisen päivähoitoon laatua ja sen kriteereitä ohjaavat erilaiset asiakirjat, kuten Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005; tästä eteenpäin tekstissä ja lähdeviitteissä lyhenne Vasu). Lisäksi suomalaisen varhaiskasvatuksen laadunhallintaa ohjaavat erilaiset asetukset ja lait. (Alila 2013, 31.) Alila ja Parrila (2004, 12) mainitsevat näistä tärkeimmäksi lasten päivähoitolain, jonka mukaan päivähoitoon tehtävä on tarjota lapselle turvalliset ja jatkuvat ihmissuhteet, lapsen kehitystä mahdollisimman monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä hyvä kasvuympäristö lapsi huomioiden (Laki lasten päivähoitosta 1973/36). Näistä muodostuu jo selkeä perusta varhaiskasvatuksen laadulle.

Lakien, asetusten ja muiden virallisten asiakirjojen ohella tärkeimpiä varhaiskasvatuksen laadun määrittäjiä ovat päiväkodin asiakkaina olevat vanhemmat ja lapset. Muun muassa heidän avullaan on voitu kehittää erilaisia laadukkaan päivähoitoon kriteerejä sekä määrittää, mitä ylipäätään tarkoittaa laatu päivähoitosta puhuttaessa. (Ks. esim. Hujala & Fonsén 2011; Kronqvist & Jokimies 2008.) Laadun arviointi, ylläpitäminen ja kehittäminen on tärkeää esimerkiksi siksi, että tuoreen kyselytutkimuksen mukaan vanhemmat pitivät varhaiskasvatusta erittäin tärkeänä yhteiskunnallisena palveluna (Alasuutari, M., Karila, Alila & Eskelinen 2014, 9).

Vanhempien laatukäsitykset ja -vaatimukset perustuvat usein heidän kokemuksiinsa päivähoitosta. Useimmat vanhemmat eivät osaa vaatia laadukkaampaa päivähoitoa, mikäli heillä ei ole sellaisesta omaa kokemusta tai tietoa. (Hujala ym. 1999, 163.) Esimerkiksi Australiassa tehty tutkimus, jossa haastateltiin sekä vanhempia että päivähoitoon työntekijöitä päivähoitoon laatuun liittyen, osoitti laatukäsityksissä ryhmien välillä yhtäläisyyksiä, mutta myös tiettyjä eroja. Tutkimustulosten mukaan sekä

vanhemmat että työntekijät pitivät hyvää, läheistä vuorovaikutussuhdetta perheiden ja työntekijöiden välillä yhtenä laadukkaan päivähoidon tunnusmerkkinä. Monet korostivat myös vanhempien osallistamisen merkitystä suhteen luomisessa, sillä se osoittaa päivähoidon henkilökunnan kiinnostusta perhettä kohtaan. Eroja sen sijaan löytyi muun muassa siitä, että tutkijoiden tulkinnan mukaan vanhemmat liittivät päivähoiton laadun näkyviin, havaittavissa oleviin seikkoihin. Sen sijaan työntekijät liittivät laadun erilaisiin päivähoiton rakenteellisiin tekijöihin, kuten hallintoon ja lapsiryhmän kokoon. (Weaven & Grace 2010, 57–58.)

Vanhempien ja henkilökunnan laatukäsitysten eroavaisuuksien ohella laadun arvioinnissa on havaittavissa myös kulttuurieroja. Esimerkiksi suomalaisvanhemmat korostivat tutkimuksessa lasten yksilöllistä, päivittäistä huomiointia hyvän ja laadukkaan päivähoiton merkkinä (Kronqvist & Jokimies 2008, 24–25). Australialaisvanhemmat puolestaan korostivat tutkimustulosten mukaan lapsen yksilöllisen huomioinnin sijaan etenkin turvallisuutta, henkilökunnan ammattimaisuutta ja ystävällisyyttä sekä vanhempien ja henkilökunnan välistä vuorovaikutusta. (Boyd, Thorpe & Tayler 2010, 10; Weaven & Grace 2010, 58–59).

Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välinen yhteistyö vaikuttaa siis päivähoiton laatuun. Tätä tukevat Owenin, Waren ja Barfootin (2000) tutkimuksessaan tekemät johtopäätökset, joiden mukaan vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden hyvä keskinäinen suhde vaikuttaa myös työntekijän ja lapsen väliseen suhteeseen positiivisesti. Tulosten mukaan työntekijöiden hyvä suhde vanhempiin näkyi työntekijöiden lämpimämpänä ja herkempänä suhtena lapseen. Tämän ohella äidin hyvä suhde lapseen vaikutti positiivisesti äidin ja työntekijän väliseen suhteeseen. (Owen ym. 2000, 424.) Harristin, Thompsonin ja Norrisin (2007, 315) tutkimuksen mukaan päivähoiton laatuun vaikuttivat myös työntekijöiden väliset suhteet. Lisäksi johtajalla on suuri vastuu päivähoiton laadukkaasta toteutumisesta, sillä hän vastaa laadunhallinnan ja laatuhankeiden toteuttamisesta päiväkodissa. Johtajan tulee myös huolehtia henkilökunnan koulutustarpeen huomioinnista ja koulutukseen pääsystä. Yksi johtajuuden tehtävistä onkin varhaiskasvatuksen laadun systemaattinen arviointi ja kehittäminen. (Hujala, Heikka & Halttunen 2011, 297; Hujala ym. 1999, 126–127.)

2.1.1 Laatutekijät

Varhaiskasvatuksen laadun arvioimista ja kehittämistä varten on niin suomalaisissa kuin ulkomaisissakin tutkimuksissa määritelty erilaisia tekijöitä. Esimerkiksi Harristin ym. (2007) USA:ssa toteuttaman tutkimuksen mukaan yksi laatutekijä oli kaikkien päivähoitossa osallisina olevien välinen hyvä vuorovaikutussuhde ja kommunikaatio (communication and rapport). Toinen laatutekijä oli kasvattamisen käytännöt (caregiver practices), jolla tarkoitettiin työntekijöiden käyttäytymistä, työtapoja ja asenteita. Kolmanteen tekijään, eli henkilöstön ominaisuuksiin (staff characteristics) puolestaan sisältyivät koulutus, lapsi-aikuinen suhdeluku ja vaihtuvuus. Neljännellä laatutekijällä, taloudella ja resursseilla (finances and resources), tarkoitettiin hankinnoista sekä varoista keskustelemista ja viidennellä tekijällä, eli näkyvyydellä ja osallisuudella toimintaan (visibility and involvement) puolestaan esimerkiksi johtajien saavutettavuutta ja mukana oloa. Kuudes laatutekijä oli varhaiskasvatuksen ammatillisuus (professionalism), jolla tarkoitettiin henkilökunnan ammattimaista käyttäytymistä sekä ammatin yleistä arvostamista. (Harrist ym. 2007, 315–322.)

Hujala ja Fonsén (2011) puolestaan erottavat päivähoiton laadusta neljä tekijää: puitetekijät, välilliset tekijät, prosessitekijät ja vaikuttavuustekijät. Puitetekijöihin kuuluvat ihmissuhteiden pysyvyys, fyysinen ja psyykkinen turvallisuus sekä tilojen toimivuus. Näillä mitataan edellytyksiä laadukkaaseen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Välillisiin tekijöihin lukeutuvat vanhempien ja työntekijöiden välinen yhteistyö, vasutyöskentely (lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin liittyvä työskentely), henkilöstön osaaminen, johtajuus, työyhteisö sekä tiedonkulku. Nämä tekijät ohjaavat varhaiskasvatuksen laatua välillisesti. Prosessitekijöitä ovat aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus, lasten keskinäinen vuorovaikutus, lapsilähtöisyys sekä lasten osallisuus. Nämä mahdollistavat kasvatusprosessin toteutumisen sekä kasvattajan ja lapsen välisen vuorovaikutuksen laadun arvioinnin. Neljänneksi mainituilla, eli vaikuttavuustekijöillä tarkoitetaan lapsen myönteisiä kokemuksia, lapsen kehitystä ja oppimista sekä asiakastyytyväisyyttä. Näillä kartoitetaan lapsen ja vanhempien tyytyväisyyttä sekä sitä, millaiseksi he kokevat varhaiskasvatuksen laadun. (Hujala & Fonsén 2011, 317, 319.)

Laatutekijöitä määritellään myös varhaiskasvatuksen laadunarviointiin tarkoitetuissa mittareissa, usein hyvinkin yksityiskohtaisesti. Näistä yksi kansainvälisesti yleisimmin

käytetty on Early Childhood Environment Rating Scale, josta käytetään lyhennettä ECERS (Hujala & Fonsén 2011, 315). Mittarin avulla voidaan arvioida varhaiskasvatuksen laatua seitsemän eri osa-alueen kautta. Näistä ensimmäinen on tilat ja kalustaminen (space and furnishings), johon kuuluvat esimerkiksi leikki-tilat ja liikuntavälineet. Toinen osa-alue on yksilölliset hoitorutiinit (personal care routines), joka sisältää muun muassa tulo- ja lähtötilanteet sekä turvallisuuskäytännöt. Kolmannen osa-alueeseen, kieleen ja päättelyyn (language-reasoning), sisältyvät esimerkiksi kirjat ja kuvat sekä lasten kommunikaation rohkaisu. (Harms, Clifford & Cryer 2005, 9.)

Neljäs ECERS:ssä käsiteltävä varhaiskasvatuksen laadun osa-alue on toiminta (activities), jossa huomioidaan muun muassa luonto ja tiede sekä hienomotoriikka. Viides osa-alue, vuorovaikutus (interaction), sisältää esimerkiksi henkilökunnan ja lapsen välisen vuorovaikutuksen sekä lasten valvonnan. Kuudes osa-alue on päiväohjelma (program structure), johon kuuluvat muun muassa vapaa leikki ja ryhmätoiminta. Seitsemäs osa-alue, eli vanhemmat ja henkilökunta (parents and staff), sisältää esimerkiksi henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön sekä henkilökunnan keskinäisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön. (Harms, Clifford & Cryer 2005, 9.) Nämä osa-alueet käsittelevät varhaiskasvatusta yksityiskohtaisesti puite-, vaikuttavuus- ja rakennäkökulmista, minkä vuoksi ECERS ja sen piirissä tehtyjen tutkimusten tarkempi käsittely jää oman tutkimuksemme ulkopuolelle.

Edellä mainittujen eri tutkijoiden määrittelemien varhaiskasvatuksen laatutekijöiden ja osa-alueiden moninaisuuden avulla ymmärretään se, ettei laatua voida määritellä ainoastaan yhdestä näkökulmasta. Tätä tukee myös se, että laatukäsitykset ovat aina subjektiivisia ja kulttuurisidonnaisia (Hujala & Fonsén 2011, 314), jolloin laadun tarkkaa yleiskuvaa on hyvin vaikea määritellä. Laatutekijöitä eri tutkimuksista ja mittareista tarkasteltaessa voidaan kuitenkin havaita, että niissä esiintyy runsaasti yhtäläisyyksiä. Suurin osa edellä esitetyistä laatutekijöistä sisältyy tutkimuksemme laajempiin teemoihin, eli päiväkodin ympäristöön, toimintaan, henkilökuntaan ja vanhempien rooliin. Emme kuitenkaan esitä niitä yksittäisinä laatuun liitettyinä tekijöinä, vaan kokonaisuuksia rakentavina osina.

2.1.2 Päivähoidon tehtävät

Toteuttaakseen laadukasta päivähoitoa tulee työntekijöiden olla tietoisia päivähoiton perustehtävistä. Pohjimmiltaan koko varhaiskasvatusta ohjaa Yhdistyneiden Kansakuntien Lapsen oikeuksien sopimus, jonka perusteella tulee pyrkiä aina lapsen omaan etuun lasta koskevissa asioissa (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 15). Päivähoidon tarkemmat perustehtävät on määritelty päivähoitolaissa (Laki lasten päivähoitosta 1973/36) ja Vasussa (2005, 13), jossa nimetään päivähoitolaissa määriteltyjä tehtäviä tukevia ja tarkentavia kasvatuspäämääriä. Koska päivähoiton perustehtävät on määritelty laissa, jokaisen päiväkodin on toteutettava niitä. Toteuttaessaan hyvin päivähoidolle määriteltyjä tehtäviä päiväkotitoiminta tuottaa osaltaan laadukasta varhaiskasvatusta.

Päivähoitolain (Laki lasten päivähoitosta 1973/36) mukaan lapselle tulee päivähoitossa järjestää suotuisa kasvuympäristö lapsen lähtökohdat ja yksilöllisyys huomioiden. Tätä tukee yksi Vasussa (2005, 13) varhaiskasvatukselle määritellyistä kasvatuspäämääristä, joka on lapsen henkilökohtainen hyvinvoinnin edistäminen ja johon nimenomaan yksilöllisyyden huomioiminen liittyy. Tämän tehtävän toteutumista päivähoitossa edistävät esimerkiksi jokaiselle lapselle laadittavat henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Tutkimustulosten mukaan myös vanhemmat nostivat lapsen yksilöllisyyden huomioinnin ja yksilöllisen kohtelun eräksi mielestään tärkeimmiksi päivähoiton tehtäviksi. Vanhemmat korostivat näissä erityisesti ohjatun toiminnan merkitystä. (Alasuutari, M. 2003, 82–83.)

Toinen Vasussa (2005, 13) määritellyistä päivähoiton kasvatuspäämääristä on lapsen ohjaaminen toisia huomioivaan toimintaan ja käyttäytymiseen. Laki lasten päivähoitosta (1973/36) määrittelee tämän tehtävän laajemmin yhteisvastuuseen kasvamisen tukemiseksi sekä rauhan ja elinympäristön vaalimiseksi. Päivähoitossa lapsissa tulee siis vahvistaa empaattista, toisia huomioivaa käytöstä sekä toisten ihmisten että oman elinympäristön arvostamista. Näihin voidaan liittää sosiaalisten taitojen ja sääntöjen oppiminen, joita vanhemmat tutkimustulosten mukaan pitivät tärkeinä päivähoitossa opittavina asioina. Vanhemmat korostivat juuri päiväkotipaikkana, jossa lapsi oppii yhteistoiminnan sääntöjä muiden lasten kanssa. (Alasuutari, M. 2003, 70.)

Edellä mainittujen tehtävien lisäksi laissa (Laki lasten päivähoidosta 1973/36) on määritelty tehtävä, jonka mukaan päivähoiton tulee tukea lapsen persoonallisuuden kehitystä. Tätä tukee Vasun (2005) kolmas kasvatuspäämäärä, lapsen itsenäisyyden asteittainen lisääminen, jota tulee toteuttaa lapsen omat edellytykset ja taidot huomioiden. Näin lapsi oppii vähitellen huolehtimaan itsestään ja tekemään itseään koskevia päätöksiä. (Vasu 2005, 13.) Lapsen kehityksen kokonaisvaltainen huomiointi koettiin myös australialaisvanhempien mielestä tärkeäksi (Liu, Yeung & Farmer 2001, 390).

Päivähoidon asiakkaana olevan perheen kannalta yksi tärkeimmistä lain määrittelemistä tehtävistä lienee vanhempien tukeminen heidän kasvatustehtävässään (Laki lasten päivähoidosta 1973/36). Kuten Vasussakin (2005, 31) mainitaan, vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu ja -oikeus päivähoiton tukiessa heitä vanhemmuudessa ja kasvatuksessa. Päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien on osattava yhdistää tietonsa lapsesta, sillä vanhemmilla on paras tuntemus lapsestaan, kun taas päivähoiton henkilökunnalla on ammatillista tietotaitoa kasvattamisesta (Karila 2006, 95). Koska päivähoiton tehtäviä toteutetaan päivittäin yhteistyössä perheiden kanssa, ammattilaisten on tärkeää huomioida perheen arvot ja kasvatuskäsitykset. Lain määrittelemiä tehtäviä on toteutettava, mutta samalla on tasapainoiltava eri perheiden mielipiteiden, käsitysten ja arvojen kanssa. Alla esitämme tiivistelmän (KUVIO 1) päivähoiton laadusta ja tehtävistä siinä muodossa, kuin ne tässä tutkimuksessa ymmärretään.

KUVIO 1 Tiivistelmä päivähoiton laadusta ja tehtävistä tässä tutkimuksessa

2.2 Päiväkoti

Laajemmasta näkökulmasta katsoen päivähoito voidaan määritellä instituutioksi, jossa erilaiset roolit kohtaavat ja ihmiset ovat peräisin erilaisista lähtökohdista. Näin ollen päivähoitossa on muiden instituutioiden tapaan toistuvia käytänteitä ja rutinoituneita vuorovaikutustapoja. Tällöin päivähoito mahdollistaa tiettyjä toimintoja ja estää puolestaan toisia. Tämä johtuu siitä, että instituutio osaltaan tuottaa sääntöjä, mutta toisaalta sitä säätelevät yhteiskunnalliset normit. (Alasuutari, M. 2009, 55–57.) Edellä mainittu kuvaus on osuva juuri päiväkotiin, jolla on yhteiskunnalle merkittävä tehtävä, eli hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuuden toteuttaminen (Nummenmaa 2006, 23).

Päiväkodin merkittävää yhteiskunnallista roolia kuvaa myös se, että päiväkotitoiminta on valtakunnallisten tilastojen sekä linjausten mukaan yksi keskeisimmistä järjestetyistä varhaiskasvatuspalveluista (Lasten päivähoito 2012, 3; Vasu 2005, 11). Karila ja Nummenmaa (2001, 11) paikantavatkin päiväkodin osaksi suomalaista julkista hyvinvointijärjestelmää, jonka toimintaa yhteiskunta säätelee lakien, normien ja voimavarojen suuntaamisen avulla. Päivähoitoyksiköt, johon päiväkoditkin kuuluvat, ovat Suomessa suurimmaksi osaksi kunnallisia, mutta myös yksityisten sektoreiden palveluja on tarjolla (Sosiaali- ja terveysalan tilastollinen vuosikirja 2011, 27). Lasten päivähoiton vuoden 2012 valtakunnallinen tilasto kertoo, että kyseisenä vuonna 76 % kaikista päivähoitossa olleista lapsista hoidettiin kunnan kustantamassa päiväkotihoidossa (Lasten päivähoito 2012, 3).

2.2.1 Päiväkodin ympäristö

Valtakunnallinen tilasto kertoo myös sen, että päiväkodista on muodostunut Suomessa huomattava 2000-luvun kasvuympäristö, sillä suuri osa lapsista viettää siellä ainakin osan lapsuudestaan (Lasten päivähoito 2012, 3). Vielä kasvuympäristöäkin laajempaan kokonaisuuteen päiväkotia voidaan nähdä varhaiskasvatusympäristönä, joka Vasun (2005, 17) mukaan muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Tätä päiväkodin ympäristön kokonaiskuvaa tukevat erinäiset

tutkimukset (ks. esim. Berris & Miller 2011; Curtis & Carter 2005; Fjørtoft 2001, 2004; Maxwell 2007; Moore & Sugiyama 2007), jotka keskittyvät lähinnä fyysiseen ympäristöön kuvaten sen kautta myös psyykkistä ja sosiaalista ympäristöä.

Nykyisin on selvää, että ympäristö vaikuttaa merkittävästi lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Tutkimustulosten valossa erityisesti lapsen kognitiiviseen ja sosiaaliseen kehittymiseen vaikuttavat hyvin suunnitellut ja toteutetut pienryhmien toimintatilat. Lisäksi tutkimustulokset osoittavat fyysisen ympäristön toimivan tärkeänä vuorovaikutuksen välineenä lapselle. Lapsen kehitys voidaankin nähdä lapsen, ympäristön ominaisuuksien, siinä olevien ihmisten ominaisuuksien sekä opetussuunnitelman ominaisuuksien välisenä dynaamisena vuorovaikutussuhteena. Näiden vuorovaikutussuhteiden ympärille ja niiden avulla lapset yleensä rakentavat kuvaansa ympäristöstä ja koko maailmasta. (Moore & Sugiyama 2007, 27, 29.) Edellä mainitun vuorovaikutussuhteen perusteella voidaan ympäristö ymmärtää nimenomaan sen sosiaalisesta näkökulmasta.

Useimmiten päiväkodin ympäristö saa puheessa ja kirjoitetussa tekstissä tarkennetun merkityksen, sillä se nähdään lapsen oppimisympäristönä. Päiväkodissa oppimisympäristö rakentuu lähiympäristöstä, sisustuksesta, arkkitehtuurista, opetusvälineistä, materiaaleista sekä pedagogisista ominaisuuksista (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 104). Nimenomaan näihin tekijöihin ovat 2000 - luvulla tehdyt tutkimukset keskittyneet ympäristöstä puhuttaessa. Esimerkiksi tuoreessa kyselytutkimuksessa suomalaisvanhemmat esittivät huolenaiheekseen varhaiskasvatusympäristössä erityisesti sisä- ja ulkotilojen pienuuden, epäasianmukaisuuden, vanhanaikaisuuden sekä remointitarpeet (Alasuutari M. ym. 2014, 10).

Tutkimustiedon perusteella voidaan mainita kolme fyysisen ympäristön tekijää, joiden uskotaan vaikuttavan varhaiseen oppimiseen. Ensimmäinen tekijä on se, että tila edistää tutkimista, itsenäisyyttä ja kehittymistä. Tällä tarkoitetaan sitä, että tilan tulisi kehittää lapsen minäkuva, sosiaalisia taitoja, vertaisvuorovaikutusta, halua leikkiä ja leikin kautta oppimista. Asianmukaisesti suunniteltu tila helpottaa lapsen tunnetta osaamisesta, tarjoaa turvallisuutta sekä mukavuutta ja tätä kautta tukee identiteetin ja itsetunnon muodostumista, mikä on myös yksi suomalaisen päivähoidon tehtävistä.

Kaikelle tälle on kuitenkin annettava tarpeeksi aikaa. (Berris & Miller 2011, 106; Curtis & Carter 2005, 36.) Myös Maxwellin (2007, 229, 232) tutkimus tukee edellä mainittua: fyysisen ympäristön koettiin vaikuttavan erityisesti pienten lasten minäkuvan muodostumiseen. Tilojen tulisi siis olla lapsen mielikuvitusta ruokkivia ja virikkeitä turvallisesti tarjoavia. Lapsen on voitava tuntea olonsa turvallisiksi uskaltaakseen liikkua tilassa vapaasti tutkien.

Toinen fyysisen ympäristön tekijä liitetään sisä- ja ulkotilojen integrointiin. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi rakennuksen hyvää aurinkoa kohti suuntautumista (mietitään huoneiden paikkoja sen mukaan, mistä aurinko nousee ja mihin laskee) sekä energiatehokkuutta, joka toteutuu hyödyntämällä luonnollista päivänvaloa ja tuulettamista. Tällaisia ulkoisia ja sisäisiä tekijöitä yhdistämällä päiväkotirakennukset voivat saada luonnonmukaisia, terveitä ominaisuuksia ja samalla lapset oppivat tärkeitä vihreitä arvoja. (Berris & Miller 2011, 103.) Päiväkotirakennuksen terveet ominaisuudet ovat etenkin nykypäivänä tärkeässä roolissa, mistä osoituksena ovat mediassakin käsitellyt päiväkotien huonon sisäilman aiheuttamat remontointitarpeet (ks. esim. Aamulehti 10.2.2014; Länsiväylä 24.10.2012; Nokian Uutiset 28.10.2013). Sisäilmaongelmat on huomioitu myös Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 12.12.2013). Pitämällä päiväkotiympäristö terveenä tuetaan lasten ja työntekijöiden terveyttä tulevaisuudessakin (ks. esim. Palosaari & Saarsalmi 2006).

Kolmas fyysisen ympäristön tekijä viittaa tilan laatuun: tilan koko, värit, valo, äänet ja materiaalit vaikuttavat lapsen oppimiseen ja kehitykseen (Moore & Sugiyama 2007, 103). Tilaan viittaavia konkreettisia asioita suunniteltaessa ja toteuttaessa tulisi korostaa lapsia ja lapsuuden visiota: lapsuutta pidetään ihmettelyn ja sadunomaisuuden aikana, jolloin unelmia ja mielikuvitusta on ruokittava. Esimerkiksi materiaalien tulisi antaa mielikuvitukselle tilaa ja niitä tulisi voida yhdistää luontevasti eri leikkeihin. Materiaalien käyttötarkoitukset eivät saisi olla ennalta määrättyjä eivätkä ympäristössä vallitsevat säännöt saisi olla liian hallitsevia tai ainoastaan aikuisten päättämiä. Myös ympäristöä koskevia sääntöjä tulisi muokata ja laatia nimenomaan niin, että ne kohtaavat lasten yksilölliset oppimistarpeet. (Curtis & Carter 2005, 34–36.) Tilan laatuun viittaa myös Palosaaren ja Saarsalmen (2006, 38) tutkimus, jonka mukaan tilojen tulisi olla äänieristettyjä, mikä lisäisi tilojen turvallisuutta ja mukavuutta. Edellä

mainitun perusteella tilojen muokattavuus on yksi lapsen oppimista ja kehitystä tukevista seikoista. Lisäksi on tärkeää, että aikuiset osaisivat ottaa lasten tarpeet huomioon ympäristöä suunnitellessaan ja rakentaessaan.

Ympäristön välineineen ja materiaaleineen (esimerkiksi huonekalut) tulisikin olla muunneltavissa niin, että ne kohtaavat lapsen tarpeet aina tilanteen mukaan. Kasvattajan on ensisijaisesti muistettava ohjata lasta tilojen ja materiaalien käytössä, jotta tämä osaisi hyödyntää niitä. Hyvä oppimisympäristö ei ole päivänselvä asia, vaan se on rakennettava harkiten ja huolellisesti. Itsenäistymisen, vuorovaikutussuhteiden luomisen, oppimisen ja leikin monipuolisten mahdollisuuksien kannalta esimerkiksi leikkitarvikevarastojen tulisi sijaita sellaisen paikan lähetyvillä, jossa tarvikkeita ja laitteita voi todellisuudessa käyttää. Tällöin lapset myös käyttävät tavaroita helpommin. (Curtis & Carter 2005, 35–36; Maxwell 2007, 230–232.) Tätä tukee niin ikään Berrisin ja Millerin (2011, 231) tutkimus, jonka mukaan vanhemmat kokivat muunneltavuuden tärkeäksi tekijäksi tilojen laadun näkökulmasta.

Edellä mainitulla ympäristön muunneltavuudella ja avoimilla materiaaleilla kannustetaan lasta sitoutumaan toimintoihin, jotka edistävät tämän oppimista sekä psyykkistä, kognitiivista ja motorista kehitystä. Ympäristön ja materiaalien avoimuuden ja muokattavuuden avulla lapsista tulee fyysisesti kyvykkäämpiä ja heidän itseluottamuksensa ja -tuntemuksensa kasvavat. Lisäksi tarkkaavaisuus sekä itsenäisyys lisääntyvät ja he oppivat kunnioittamaan toisia ihmisiä. (Curtis & Carter 2005, 37–38.)

Oppimisen ja ympäristön suhdetta käytännössä voidaan arvioida esimerkiksi Berrisin ja Millerin (2011) tutkimustulosten avulla. Niiden mukaan ideaali oppimisympäristö oli vanhempien ja kasvattajien mielestä valoisa (ikkunat ja luonnon valo), sopivan avoin, kodikas (lasten töitä esillä), houkutteleva (peilit, erikorkuiset seinät, kestävät ja mielikuvitukselliset materiaalit), värikäs (kirkkaat värit) ja pehmeä (tyynyjä ja patjoja). Tuloksissa korostuivat nimenomaan tutkimiseen ja mielikuvituksen käyttöön kannustavat tilat enemmän kuin liian avoimet, esteettömät tilat. Tärkeäksi koettiin myös tilojen turvallisuus, niiden konkreettinen koko ja äänen voimakkuus tiloissa. Tekniikan näkyvyys ympäristössä ja sisustuksessa koettiin väistämättömäksi ja hyväksyttäväksi, sillä se on osa ”tätä päivää”. (Berris & Miller 2011, 105–109; ks. myös Boyd ym. 2010, 9; Liu ym. 2001, 390.) Kotimaisessa tutkimuksessa vanhemmat ja

päiväkodin henkilökunta mainitsivat materiaalien puolesta tärkeäksi myös harrastuksia ja luovuutta kehittävät materiaalit, kuten liikunta- ja musiikkivälineet (Palosaari & Saarsalmi 2006, 38).

Todellisuus tilojen ja materiaalien käytössä ei kuitenkaan aina kohtaa tavoitteita ja mielikuvia. Esimerkiksi Turja (2011) on tehnyt ympäristön kannalta ikävän huomion, sillä hänen mukaansa päiväkodin tilat ja välineet sekä niiden käyttömahdollisuudet ja saatavuus ovat useimmiten lapsille rajallisia. Rajallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi sitä, että joidenkin lelujen ja materiaalien käyttöön saaminen voi olla lapsille vaikeaa, sillä ne ovat lukkojen takana, lasten ulottumattomissa tai kaapeissa piilossa. Lapset eivät myöskään välttämättä pääse kaikkiin päiväkodin tiloihin ja jotkin tilat tai leikkivälineet voivat olla sukupuolittuneita sanattomien sopimusten kautta. (Turja 2011, 51.)

Moore ja Sugiyama (2007, 30–31) tiivistävät, että päiväkodin ympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa olisi sekä teoretietoa että tutkimustuloksia soveltaen ja hyödyntäen hyvä huomioida seuraavat alueet: aikuisorientoituneet alueet (esimerkiksi toimistot, ruokailuhuone, tapaamishuoneet, keittiö ja aikuisten vessat), ryhmien omat alueet (esimerkiksi omat siivet kullekin ikäryhmälle), ”kotipesät” (pienryhmien omat tilat, joissa toteutetaan perustoimintoja, kuten ruokailu, lepoetket ja wc-käynnit) sekä toiminta-alueet (hyvin suunnitellut tilat, jotka tarjoavat pienryhmille mahdollisuuden sitoutua luoviin, fyysisiin ja sosiaalisiin toimintoihin).

Esitetyistä alueista aikuisorientoituneiden alueiden olisi mielekkäintä sijaita keskeisellä paikalla yksikössä. Näiden ympärille tulisi sijoittaa ryhmien omat alueet, joiden sisällä puolestaan sijaitsisivat niin kotipesät kuin toiminta-alueetkin. (Moore & Sugiyama 2007, 31.) Edellä mainittujen lisäksi olisi hyvä, jos ympäristöstä löytyisi tiloja, joissa on mahdollista olla itsekseen tai rauhoittua (Maxwell 2007, 231). Mikäli nämä kaikki alueet löytyisivät päiväkodista, sen sisäympäristö kokonaisuudessaan todennäköisesti palvelisi kaikkia käyttäjiään parhaalla mahdollisella tavalla. Usein kuitenkin esimerkiksi ryhmän oma tila toimii sekä toiminta-alueena, ruokailuhuoneena että leikkitalanakin. On hyvin päiväkotikohtaista, millaisia tiloja rakennuksesta löytyy ja mihin niitä käytetään.

Päiväkodin tilat eivät kuitenkaan rajoitu ainoastaan sisätiloihin. Päiväkodin ympäristöstä puhuttaessa erityisesti luonto ja ulkotilat ovatkin saaneet merkittävän roolin. Luonnollisessa ympäristössä leikkiminen on lapsen kognitiivisen ja fyysisen kehityksen kannalta edistävämpää kuin valmiiksi rakennetussa ympäristössä, sillä luonnollisessa ympäristössä lapsen leikit ovat fyysisesti vaativampia. Lisäksi se kehittää lapsen tasapainoa ja motorisia kykyjä, sillä esimerkiksi kivet, puut ja mäet asettavat lapselle tämän tarvitsemia haasteita. Ulkona luonnollisessa ympäristössä ollessaan lapsista tulee myös luovempia leikeissään ja leikin muodot ja toiminnat kasvavat. (Fjørtoft 2004, 24, 38–39; ks. myös Fjørtoft 2001; Sosiaali- ja terveysministeriö 2005.)

Luontoa ja luonnonmukaisuutta päiväkodin ympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa korostavat myös Torquati ja Barber (2005) viitaten *The Northwood Early Head Start Program* -tutkimusohjelman tuloksiin. Luonto voidaan yhdistää päiväkodin ympäristöön esimerkiksi omaa puutarhaa ylläpitämällä. Puutarhan hoitamisesta lapset oppivat tarpeellisia taitoja, kuten luonnon ja ympäristön tuntemista sekä elollisten asioiden kunnioittamista. (Torquati & Barber 2005, 40, 45.) Luonnonmukaisuutta tukee niin ikään myös Berrisin ja Millerin (2011, 105–106) tutkimus, jonka mukaan vanhemmat kokivat tärkeäksi ison pihan ja mielenkiintoisen ulkoilun alueen sekä valoisat ja ilmavat sisätilat suurine ikkunoineen. Merkittäväksi koettiin yhteys luontoon, josta esimerkkinä voidaan mainita iso kuisti. Jos vanhemmat olisivat saaneet päättää mihin käyttää rahaa, he olisivat panostaneet nimenomaan luontokokemuksiin, erityisesti omaan puutarhaan.

Samansuuntaisia tuloksia saatiin myös Palosaaren ja Saarsalmen (2006) tekemässä, päiväkodin henkilökunnalle ja vanhemmille suunnatussa kyselytutkimuksessa. Tulosten mukaan piha- ja leikkialueita olisi kehitettävä viihtyisämmiksi ja virikkeellisemmiksi esimerkiksi luonnonmateriaalien ja viheralueiden avulla. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää turvallisuuteen siten, että päiväkodin lähiympäristön liikennettä rajoitettaisiin ja ajonopeuksia alennettaisiin. Päiväkodin parkkipaikkojen tulisi olla turvallisia ja toimivia niin, ettei niihin muodostuisi ruuhkaa. Niin ikään leikkivälineiden, aitojen ja porttien tulisi olla kunnossa. Piha- ja leikkialueiden olisi turvallisuuden kannalta oltava siistejä ja näkyvyydeltään hyviä. Niissä tulisi myös huomioida eri-ikäiset lapset tarjoten kaikille sopivaa tekemistä. (Palosaari & Saarsalmi 2006, 38.) Eri tutkimustuloksiin viitaten ympäristön luonnonmukaisuus ja turvallisuus näyttävät siis olevan merkittäviä

ominaisuuksia päiväkodin ympäristöstä puhuttaessa. Seuraavassa kuviossa (KUVIO 2) esitämme tiivistelmän alaluvusta 2.2.1 ”Päiväkodin ympäristö”.

KUVIO 2 Tiivistelmä alaluvusta 2.2.1 ”Päiväkodin ympäristö”

2.2.2 Päiväkodin arki ja toiminta

“Perinteisen” päiväkodin (ei yö- tai viikonloppuhoitoa) arkirytmiksi muodostuu yleensä kello 06.00–18.00 välille. Aamupäivän aikana on useimmiten ohjelmassa aamupala, aamupiiri, erilaista ohjattua toimintaa ja ulkoilua. Puolenpäivän aikaan on vuorossa ruokailu ja tämän jälkeen lapset siirtyvät päivälevolle. Iltapäivän alkaessa on välipala, jonka jälkeen lapset yleensä saavat leikkiä vapaasti. Leikin jälkeen siirrytään vielä ulkoilemaan, jollei lasta ole siihen mennessä haettu kotiin. Kuvailtu perusrytmi sisältöineen ja aikatauluineen kerrotaan useimmiten esimerkiksi päiväkotien omilla internetsivuilla (ks. esim. Maalaiskaupungin päiväkotit Päivänkakkara, Päiväkotit Pentinkulma ja Päiväkotit Pikkutonttu). Lisäksi kokemuksiemme mukaan päiväkodeissa voi olla näkyvälle paikalle (esimerkiksi ilmoitustaulu tai eteinen) sijoitettuna yksikkökohtainen taulu päiväkodin ja lapsiryhmän perusrytmistä. Varsinaisia tutkimustuloksia perusrytmistä on vähän, mutta esimerkiksi Vuorisalo (2013) on perehtynyt tarkemmin esikouluikäisten lasten päivän kulkuun ja toimintaan.

Päiväkodin arki ja toiminta muodostuvat siis tietyn rytmin ja rutiinien kautta, jotka puolestaan luovat turvallisuutta päiväkodin arkeen (ks. esim. Karling, Ojanen, Siven,

Vihunen & Vilen 2008). Skotlannissa tehdyn, esikouluun keskittyvän tutkimuksen mukaan vanhemmat painottivat toiminnassa nimenomaan eniten turvallisuutta ja hoivaamista (Foot, Howe, Cheyne, Terras & Rattray 2000, 195). Päiväkodin rytmi ei kuitenkaan aina välttämättä sovellu kaikille lapsille ja se voidaan kokea joustamattomaksi. Joustamattomuudella viitataan tässä yhteydessä esimerkiksi liian suuriin lapsiryhmiin ja henkilökunnan vähäisyyteen, jotka olivat tutkimustulosten mukaan vanhempien suurimpia huolenaiheita (ks. esim. Alasuutari M. ym. 2014, 42; Kronqvist & Jokimies 2008, 33). Toiminnan toteutuessa liian suurissa lapsiryhmissä tai vähäisellä henkilökunnalla yksittäisen lapsen huomiointi voi luonnollisesti kärsiä. Päiväkotikasvatuksen ja -toiminnan perustana kuitenkin on, että jokaisella lapsella on oikeus saada tämän henkilökohtaiset tarpeet ja ominaisuudet huomioivaa yksilöllistä kasvatusta (Kaipio 2000, 24). Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 25) tutkimustulosten mukaan tätä mieltä olivat vahvasti myös vanhemmat.

Toiminnan toteuttamisen kannalta erittäin toimivia ovat pienryhmät, sillä niissä lapsella on mahdollisuus saada yksilöllistä huomiota ja ohjausta enemmän kuin isossa ryhmässä. Lisäksi lapsella voi pienryhmässä olla paremmat oppimis- sekä kehittymismahdollisuudet ja opettajalla on enemmän mahdollisuuksia havainnoida lasta, mikä on erittäin tärkeää esimerkiksi toiminnan suunnittelemisen ja toteuttamisen kannalta. (Wasik 2008, 515, 520; ks. myös Alijoki & Pihlaja 2011.) Pienryhmät ovat hyviä myös siksi, että suuret lapsiryhmät ja liian vähäinen henkilökunta saattavat usein aiheuttaa kuormituksen tunnetta henkilökunnalle, kuten Puroilan (2002, 115) tutkimustulokset osoittavat.

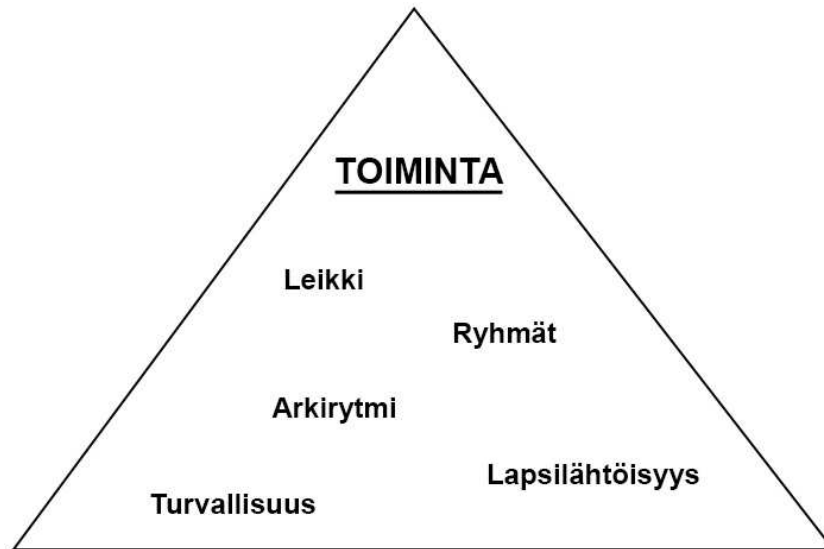
Yksi päiväkotitoiminnan keskeisimmistä toiminnoista on leikki. Leikkitoiminta on erityisen tärkeää lapsen kehityksen kannalta, sillä se vaikuttaa lapsen kognitiiviseen, fyysiseen, emotionaaliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Ginsburg 2007, 182). Leikin merkitys päiväkodin toiminnassa voidaan nähdä keskeiseksi myös siitä syystä, että yhteinen leikkitoiminta on lapselle ikään kuin yhdistävä väline yksilön ja yhteisöjen välillä. Leikin avulla lapsi pääsee osalliseksi eri yhteisöihin ja yhteisöt puolestaan antavat lapselle tunteen yhteenkuuluvuudesta, yhteiseen toimintaan kiinnittymisestä, osallisuudesta ja vertaiskulttuurista. (Ikonen 2006, 149, 164.) Leikin aikana tapahtuu myös yhteisöllistä oppimista, joka Koivulan (2010, 151) tutkimuksen mukaan kehitti lapsen argumentointi-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä sosiaalisia ja merkityksen rakentamisen taitoja.

Leikkitoimintaan liittyen puhutaan usein vapaasta leikistä. Tällä tarkoitetaan lasten omaehtoista leikkiä, jonka lapset voivat suunnitella itse. Vapaassa leikissä lapsilla on mahdollisuus toteuttaa omia tavoitteitaan, kehittää keskinäisiä suhteitaan sekä harjoitella vuorovaikutusta. Päätösvalta leikkiin liittyvistä asioista on nimenomaan lapsilla: ketä leikkiin kuuluu, milloin se alkaa ja loppuu. Vapaaseen leikkiin kuuluu kuitenkin tiettyjä reunaehtoja, kuten päiväkodin pedagogiset säännöt, lasten ohjauksen taso sekä ikävaihe. (Helenius & Korhonen 2011, 69.) Vapaa leikki toteutuu päiväkodin fyysisten rajoitusten ja mahdollisuuksien puitteissa. Lisäksi on muistettava, että lapsen tarkkaileminen, tukeminen ja turvallisuudesta huolehtiminen vapaan leikin aikana on aina aikuisen vastuulla. (Rutanen 2009, 213.) Koska vapaassa leikissä päätösvalta on kuitenkin pitkälti lapsella itsellään, se on hyvä konkreettinen esimerkki lapsilähtöisestä toiminnasta.

Toiminnan lapsilähtöisyyttä voidaan tarkastella myös lapsen osallisuuden näkökulmasta. Lapsen osallisuuden ja sen toteuttamisen puitteissa puhutaan nykyään paremman toimintakulttuurin toteuttamisesta. Lapsi on päiväkodin toimintakulttuurissa aktiivinen ja aloitteellinen toimija, joka rakentaa ymmärrystään vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Tällaisista lasten vaikuttamisen ja osallisuuden mahdollisuuksista tulisi rakentua jatkumo kodin ja varhaiskasvatuksen välille, sillä vanhemmat voivat toimia lapsensa tuntemuksen perusteella hänen ”tulkkinaan”. (Turja 2011, 43, 52–53.)

Oli toiminnan suunnittelu lapsilähtöistä tai ei, sen tarkoitus on kuitenkin aina ensisijaisesti huomioida lapsi. Päiväkodit voivat luoda oman yksikkökohtaisen toimintasuunnitelmansa valtakunnallisen Vasun pohjalta, jossa on huomioitu lapselle ominaiset tavat toimia ja ajatella. Näitä ovat leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen. Toiminta, jossa edellä mainitut tavat huomioidaan, sisältää kielen merkityksen, sisällölliset orientaatiot sekä lapsen oppimisen. (Vasu 2005, 20.) Edellä mainituista toimintatavoista liikuntaa ohjaavat määrän, laadun, suunnittelun ja toteutuksen, ympäristön, välineiden sekä yhteistyön osalta myös ”Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 3). Sisällöllisiä orientaatioita Vasussa ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Näillä ei kuitenkaan tarkoiteta varsinaista sisältöjen opiskelua, vaan orientaatioiden avulla lapselle annetaan välineitä maailman ilmiöiden ymmärtämiseen ja

kokemiseen. (Vasu 2005, 26.) Näin ollen päivähoidon toiminta sisältöineen on esimerkiksi ohjaavissa asikirjoissa määritelty hyvin monipuoliseksi. Alla (KUVIO 3) esitetään alaluku 2.2.2 ”Päiväkodin arki ja toiminta” tiivistettynä.

KUVIO 3 Tiivistelmä alaluvusta 2.2.2 ”Päiväkodin arki ja toiminta”

2.2.3 Päiväkodin henkilökunta

Koulutettu ja moniammatillinen henkilökunta

Päiväkodissa työskentelevien kasvattajien ammattinimikkeitä voivat olla lastentarhanopettaja, päiväkodin johtaja, lastenhoitaja, laitosapulainen, päiväkotiapulainen, erityislastentarhanopettaja tai erityisavustaja (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 22). Työntekijöille on lainsäädännöllä määritelty kelpoisuusvaatimukset. Niiden mukaan päiväkodissa on vähintään joka kolmannella hoito- ja kasvatustehtävissä toimivalla oltava sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdoista annetun asetuksen 4 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus ja muilla hoito- ja kasvatustehtävissä toimivilla 5 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus. Käytännössä nämä tarkoittavat lastentarhanopettajan ja lähihoitajan tutkintoja. (Asetus lasten päivähoidosta 1973/239; Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 2005/272.)

Vaatimukset henkilökunnan lukumäärästä suhteessa lapsimäärään on määritelty asetuksella. Sen mukaan yhdellä ammatillisesti pätevällä hoito- ja kasvatustehtävissä olevalla henkilöllä saa olla enintään seitsemän kokopäivähoidossa olevaa, kolme vuotta

täyttäneitä lasta tai enintään neljä alle kolmevuotiasta. Vastaavasti osapäivähoidossa olevia, kolme vuotta täyttäneitä lapsia saa ammatillisesti pätevällä henkilöllä olla yhteensä 13. Mikäli päiväkodilla ei ole erityisavustajaa sitä tarvitsevalle lapselle, on asia huomioitava joko lasten tai henkilöstön lukumäärässä. (Asetus lasten päivähoidosta 1973/239.)

Asetuksista ja laista huolimatta nykytilanne tuntuu päiväkodeissa huolestuttavalta, sillä esimerkiksi lastentarhanopettajien määrä on tutkimustulosten mukaan suomalaisissa päiväkodeissa laskenut. Muihin pohjoismaihin verrattuna lastentarhanopettajien määrä päiväkodissa on paljon pienempi, sillä vielä ainakin joitakin vuosia sitten Suomessa vain noin 30 % henkilökunnasta on lastentarhanopettajia. (Karila 2008, 214–215.) Tutkimustulokset tosin osoittavat, että suomalaisvanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä henkilökunnan ammattitaitoon. Sen sijaan heitä huolettavat päiväkodin henkilöstön määrä, vaihtuvuus ja sijaisjärjestelyt (Ks. esim. Alasuutari, M. ym. 2014, 42; Kronqvist & Jokimies 2008, 24). Monessa maassa tyytyväisyys henkilökunnan ammattitaitoa kohtaan on vähäisempää. Esimerkiksi Liun ym. (2001, 390) Australiassa tekemän tutkimuksen mukaan suurin osa vanhemmista koki tarvetta nimenomaan henkilökunnan ammattitaidon parantamiseen.

Vanhempien huolenaiheista ja lastentarhanopettajien vähäisyydestä huolimatta päiväkodin henkilöstön tilanne näyttää tietyssä valossa paremmalta. Tämä johtuu päiväkodin työyhteisön tyypillisiin piirteisiin kuuluvista moniammatillisuudesta sekä vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön perustuvasta toiminnasta (Nummenmaa 2006, 23; ks. myös Karila & Nummenmaa 2001). Moniammatillisuus tarkoittaa työntekijöiden koulutustaustojen ja ammattinimikkeiden moninaisuutta sekä organisaation ja tiimien rajoja ylittävää yhteistyötä eri ammattilaisten kesken (Karila & Nummenmaa 2001, 3; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2007, 21). Myös Vasussa (2005, 16) varhaiskasvatuksen henkilöstöä tarkastellaan moniammatillisena kasvattajayhteisönä, ”jonka toiminta pohjautuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin”.

Osaaminen ja asiantuntemus

Moniammatillisuuden myötä päiväkodin henkilökunnalle on nykyisin ominaista moninainen asiantuntijuus. Asiantuntijuus rakentuu alalla tarvittavista tiedoista ja

taidoista, sosiaalisesta osaamisesta, yksilöllisistä muutos- ja erityisvalmiuksista, työntekijien eettisten periaatteiden ja arvoperustan ymmärtämisestä sekä kokemuksesta (Karila & Nummenmaa 2001, 25). Päiväkodin työntekijän on siis koulutuksestaan saaman tiedon ohella tiedostettava oma kasvattajuutensa ja sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet, kuten Vasussakin (2005, 16) todetaan.

Arvojen tiedostamista merkityksellisemmiksi vanhemmat kokivat kansainvälisten tutkimusten mukaan henkilökunnan koulutuksen ja ystävällisyyden. Henkilökunnan toivottiin osoittavan aito kiinnostuksensa lasta kohtaan ja tärkeäksi koettiin myös ensivaikutelma: kuinka sydämellisiä johtaja ja henkilökunta ovat ja kuinka vanhemmat ja lapsi toivotetaan tervetulleeksi. (Berris & Miller 2011, 105; Liu ym. 2001, 391.) Boydin ym. (2010, 9) tutkimuksen mukaan vanhemmat halusivat päiväkotiin pätevää, kokenutta ja vastuullista henkilökuntaa, ja nämä ominaisuudet vaikuttivat myös hoitopaikan valintaan. Lisäksi vanhemmat kokivat tärkeäksi luottamuksen arvoisen henkilökunnan, joka osaa tukea lasta tämän tarvitsemalla tavalla. Nämä tekijät yhdistettiin vanhemmille ja lapsille muodostuvaan turvallisuuden tunteeseen päivähoidon osalta. (Berris & Miller 2011, 106.)

Tutkimustulosten mukaan henkilökunnan tietämys lapsesta ja vuorovaikutussuhteet lapsen ja henkilökunnan välillä kuuluivat vanhempien mielestä laadukkaaseen päivähoitoon. Osaamiseen ja laadukkuuteen liitettiin myös henkilöstön joustavuus, tietämys vanhempien tarpeista ja odotuksista sekä vanhemmuuden tukeminen. (Weaven & Grace 2010, 56.) Suomalaisen tutkimuksen mukaan vanhemmat arvostivat päiväkodin työntekijöissä sitä, että he huomioivat lapset yksilöllisesti, kuuntelevat lasta ja ovat motivoituneita työhönsä (Kronqvist & Jokimies 2008, 24). Tätä edellytetään myös Vasussa (2005, 16–17), jonka mukaan henkilökunnan odotetaan olevan sitoutunutta ja kyvykästä reagoimaan lapsen tunteisiin ja tarpeisiin sekä tunnettava lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet.

Loppujen lopuksi varhaiskasvattajan osaaminen voidaan tiivistää seuraaviin osa-alueisiin: pedagoginen, kasvatus-, hoiva-, hoito-, huolenpito-, yhteistyö-, reflektio- ja kehitysosaaminen (Karila & Nummenmaa 2001, 27–33; Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 29). Pedagogisella osaamisella tarkoitetaan sitä, että kasvattaja järjestää lapsille laadukkaan oppimisympäristön, antaa heille ohjaavaa opetusta sekä tuntee kullekin

ikäkaudelle soveltuvat pedagogiset menetelmät. Varhaiskasvatuksen vuorovaikutuksen tiedostaminen ja kehittäminen puolestaan liittyvät kasvatustieteeseen. Hoito-, hoiva- ja huolenpito-osaamisella tarkoitetaan lapsen fyysisestä perushoidosta sekä sosiaalisista ja emotionaalisista tekijöistä huolehtimista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 29–32.)

Yhteistyöosaamisella viitataan vanhempien, henkilöstön ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa käytävään vuorovaikutukseen. Reflektio-osaaminen käytännössä tarkoittaa oman työn arviointia ja tutkimista eli reflektiivistä työtä. Kehitysosaaminen puolestaan viittaa jatkuvaan asiantuntijuuden kehittämiseen, ajankohtaisen tiedon hallitsemiseen sekä muutoksien tiedostamiseen. (Karila & Nummenmaa 2001, 32–34.) Aiemmin esitettyjen tutkimustulosten, ohjaavien asiakirjojen ja lainsäädännön pohjalta voidaan todeta varhaiskasvattajalta vaadittavan monipuolista ja laaja-alaista osaamista. Alla (KUVIO 4) esitämme tiivistelmän alaluvusta 2.2.3 ”Päiväkodin henkilökunta”.

KUVIO 4 Tiivistelmä alaluvusta 2.2.3 ”Päiväkodin henkilökunta”

3 VANHEMPIEN ROOLI PÄIVÄKODISSA

Perheiden ja vanhempien kanssa työskenteleminen on yksi merkityksellisimmistä osa-alueista varhaiskasvatuksen ammattilaisen työssä. Lapsille ei voida tarjota parasta mahdollista hoitoa, mikäli yhteistyötä heidän perheidensä kanssa ei tehdä. (Christian 2006, 12.) Esimerkiksi Kaskelan ja Kronqvistin (2007, 24) mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tulisi vanhemmillakin olla keskeinen rooli, sillä suunnitelmaan kirjataan heidän kasvatuskäsityksensä, toiveensa ja odotuksensa päivähoidosta. Vanhempien osallisuus, toimiva yhteistyö ja kasvatuskumppanuus vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välillä on merkityksellistä myös siksi, että tuore kyselytutkimus osoitti suomalaisvanhempien pitävän näitä asioita tärkeinä (Alasuutari, M. ym. 2014, 9).

3.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päiväkodin vastavuoroista tukea lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä asioissa. Käytännössä

kasvatuskumppanuus toteutuu vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välisenä vuorovaikutuksena. Karilan (2006) mukaan pohjana kasvatuskumppanuus -ajattelulle toimii muun muassa käsitys siitä, että vanhemmat ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset molemmat omaavat tärkeää tietoa lapsesta. Lisäksi toimivan kumppanuuden pohjaa muodostavat molemminpuolinen kunnioitus sekä vanhempien ja ammattilaisten yhteiset lasta koskevat tavoitteet. (Karila 2006, 93.)

Tasavertaisen kasvatuskumppanuuden toteutuminen ei välttämättä ole itsestään selvää. Alasuutari (2010) jakaakin kasvatuskumppanuuden kahteen ryhmään, vertikaaliseen ja horisontaaliseen. Vertikaalisessa suhteessa vanhemman ja päiväkodin työntekijän välillä korostuu epäsymmetria ja päiväkodin työntekijän tietojen ja taitojen nostaminen vanhemman tietojen yläpuolelle. Horisontaalisessa suhteessa työntekijän ja vanhemman tiedot ja taidot ovat ”samalla tasolla”. Alasuutarin tutkimustulosten mukaan horisontaalinen suhde toteutuu Suomessa vertikaalista useammin. Tästä huolimatta kumppanuusajattelu ei vielä toimi täysin tasavertaisesti, sillä sen toteutuminen vaatii asiakkaan näkemistä samanvertaisena. (Alasuutari, M. 2010, 153, 158.)

3.1.1 Kasvatuskumppanuuden edellytykset

Lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välille muodostuu luottamuksellinen ja tukea tarjoava vuorovaikutussuhde. Esimerkiksi australialaisessa tutkimuksessa monet äidit kokivat päiväkodin henkilökunnan kanssa tehtävän yhteistyön antavan sosiaalista tukea vanhemmuuteen (Rolfe & Armstrong 2010, 61, 65). Toimiva kasvatuskumppanuus vanhemman ja päiväkodin työntekijöiden välillä parantaa myös lapsen kokemuksia eri kasvuympäristöistä, yhdistäen osittain esimerkiksi päiväkodin ja kodin sosiaaliset ympäristöt (Owen ym. 2000, 426). Toimiva kommunikaatio vaikuttaa myös Rentzoun (2011, 164) mukaan positiivisesti kaikkiin sen osapuoliin. Yhdistämällä tietoisesti sekä vanhempien että päiväkodin asiantuntijoiden tiedot ja taidot voidaan siis parhaiten tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista, mikä voidaan nähdä kasvatuskumppanuuden tärkeimpänä tavoitteena (ks. esim. Alasuutari, M. 2010).

Jotta kasvatuskumppanuus toteutuisi ja toimisi, on sekä vanhempien että ammattilaisten koettava se merkitykselliseksi. Hyviä viitteitä tästä antaa jo vuoden 2000

perhebarometri (Seppälä 2000), jonka mukaan sekä vanhemmat että päiväkotihenkilöstö kokivat vanhempien ja ammattikasvattajien välisen yhteistyön tärkeäksi ja sen sujumisesta oli hyviä kokemuksia (ks. myös Alasuutari, M. ym. 2014; Kronqvist & Jokimies 2008). Uudempien tutkimusten mukaan lisäystä kuitenkin toivottiin erityisesti yhteistyömuotoihin ja tiedonkulkuun (Alasuutari, M. ym. 2014, 9–10; ks. myös Kronqvist & Jokimies 2008). Seppälän selvityksen mukaan onnistuneen yhteistyön tärkeimpiä edellytyksiä olivat toimiva vuorovaikutus, avoimuus, rehellisyys ja luottamus, yhteiset pelisäännöt sekä erilaisten näkemysten kunnioittaminen ja kiireettömyys. Vanhemmat korostivat myös ammattitaitoisen henkilökunnan sekä riittävien resurssien merkitystä. (Seppälä 2000, 35–36.) Henkilökunnan ammattitaito ja riittävyys ovat edelleen vanhempien mielestä merkittäviä tekijöitä hyvässä varhaiskasvatuksessa (Alasuutari, M. ym. 2014, 41–42). Kun päiväkodissa on riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa ja resursseja, voidaan vanhempia tukea paremmin.

Kasvatuskumppanuudessa olennaista on kasvatus-, arvo-, lapsuus- ja vanhemmuuskäsitteiden ymmärtäminen. Näitä käsitteitä vanhemmat ja päiväkodin työntekijät yrittävät yhdistää pyrkiessään toimivaan kasvatuskumppanuuteen ja näin myös lapsen kehityksen tukemiseen. Ongelmaksi voi kuitenkin muotoutua se, että jokaisella ihmisellä on omat käsityksensä eri asioista. (Karila 2006, 95.) Näin ollen jokainen vanhempi on erilainen yhteistyökumppani, jonka kanssa päiväkodin työntekijöiden on pystyttävä muodostamaan toimiva vuorovaikutussuhde.

Kasvatuskumppanuuden toteutuminen ei siis ole itsestäänselvyys, vaan se vaatii vanhempien ja ammattilaisten kasvatuksen ja huolenpidon sekä kulttuurin ja arvojen yhteensopivuutta. Kasvatuskumppanuuteen voi vaikuttaa myös yhteiskunnallisten muutosten heijastuminen perheisiin ja yhteiskunnallisiin instituutioihin. Vanhempien ja ammattilaisten näkemyksiä heidän omasta roolistaan ei kuitenkaan pidä unohtaa. (Keyes 2002, 178–182.) Rooleja voidaan kuvata suhteessa kasvatustuuseen ja -tehtäviin, joista ammattilaisilla ja vanhemmilla on omat, joskus erilaiset näkemyksensä.

Perhebarometrissa (Seppälä 2000) käy ilmi, että vanhemmat kokivat kasvatustuun jakautuvan tasaisesti itsensä ja työntekijöiden kesken, kun taas ammattilaiset kokivat sen olevan liiaksi omilla harteillaan. Mielipiteet ammattikasvattajille ja vanhemmille kuuluvista tehtävistä olivat samansuuntaisia niin vanhemmilla kuin työntekijöilläkin.

Käytännössä vanhemmille koettiin kuuluvaksi esimerkiksi se, että he luovat lapsilleen turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunteen, opettavat toisten kunnioittamista, vastuun ottamista itsestä sekä oikean ja väärän ymmärtämistä. Ammattilaisten tärkeimmiksi kasvatustehtäviksi koettiin esimerkiksi oppimishalun herättäminen lapsissa ja lasten opettaminen tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa. (Seppälä 2000, 39–40.)

3.1.2 Kasvatuskumppanuuden tavoitteet ja toteuttaminen

Kasvatuskumppanuutta voidaan toteuttaa monin eri tavoin ja jokainen päiväkotitoiteuttaakin sitä omalla tavallaan, riippuen päiväkodin toimintapainotuksista sekä päiväkodissa työskentelevästä henkilöstöstä. Tavoitteet pysyvät kuitenkin todennäköisesti samansuuntaisina: lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukeminen hyödyntäen molempien osapuolten tietoja ja taitoja (ks. esim. Karila 2005). Tämä tavoite on kirjattu päivähoitolakiin (Laki lasten päivähoitosta 1973/36), joka määrittelee yleisesti päivähoiton tehtäviksi lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukemisen sekä vanhempien tukemisen heidän kasvatustehtävässään. Nykypäivänä lain määrittelemä tukeminen on saanut terminä kritiikkiä, sillä sen katsotaan asettavan vanhemmat alempiarvoiseen asemaan päiväkodin henkilökuntaan nähden. Juuri tästä syystä käyttöön on otettu kumppanuustermi, jonka kautta pyritään samoihin tavoitteisiin ja tasavertaisuuteen vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden kesken. (Karila 2006, 92–93.) Äskettäinen tutkimus osoittikin, että suomalaisvanhemmat kokevat varhaiskasvatushenkilöstön kohtelevan heitä kunnioittavasti ja tasavertaisesti (Alasuutari, M. ym. 2014, 38).

Koska kasvatuskumppanuus on vastavuoroista toimintaa, se edellyttää vuorovaikutusta ja avointa keskustelua osapuolten välillä (Karila 2006, 94). Jokapäiväiset kohtaamiset vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välillä antavat paljon mahdollisuuksia keskustelulle ja tiedon jakamiselle (Drugli & Undheim 2012, 52). Keskustelu päiväkodin henkilökunnan kanssa ja se, että henkilökuntaa on todella saatavilla keskustelua varten, osoittautuivat myös McFarland-Piazzan ja Saundersin (2012, 69) tutkimuksessa tärkeiksi seikkoiksi kasvatuskumppanuuden toteutumisessa, sillä niiden nähtiin antavan tukea vanhemmille ja heidän oppimiselleen.

Päivittäisissä kohtaamistilanteissa tapahtuvien keskustelujen ohella kasvatuskumppanuus kaipaa tutkimustulosten mukaan tuekseen erillisiä, vasu-keskusteluiden kaltaisia pidempiä keskusteluja (Karila 2005, 288). Vasu-keskustelulla tarkoitetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvää kasvat keskustelua. Karilan (2005) mukaan vasu-keskusteluiden avulla pystytään paremmin keskittymään lapsen kasvatukseen. Tutkimustulokset osoittavatkin, että nykyisin laadittavat lapsikohtaiset esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat edesauttavat pidempien keskustelujen käymistä. Tällöin päiväkodit ovat velvoitetumpia järjestämään keskusteluja vanhempien kanssa. (Karila 2005, 288.)

Karilan (2005) tutkimuksessa kasvat keskusteluiden sisällöt koskivat suurimmaksi osaksi arjen tilanteita, lapsen kehitystä sekä vanhempien toiveita ja huolenaiheita lapsen hoidosta. Keskustelut olivat useimmiten ammatillisjohtoisia niin aiheiden kuin ajankäytönkin kannalta ja osaltaan niistä oli havaittavissa vanhempien luottamus ammatillis kohtaan. Toisaalta tulokset kertovat Karilan mukaan siitä, että keskustelu- ja toimintakäytäntöjä on kehitettävä, mikäli vanhempien osallisuutta ja kuulemista halutaan todella korostaa. (Karila 2005, 290.) Keskustelujen tärkeyttä ilmentää myös Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) tutkimus, jonka mukaan suuri osa vanhemmista mielsi keskustelumäärän päiväkodissa riittämättömäksi. Tästä huolimatta useimmat vanhemmista kokivat kasvatuskumppanuuden olevan toimivaa ja hyvää. (Kronqvist & Jokimies 2008, 31–32.) Toimiva kasvatuskumppanuus toteutuu siis esimerkiksi päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisissä, riittävän usein käydyissä ja vanhemmat huomioivissa keskusteluissa.

3.1.3 Kasvat skumppanuuden haasteet

Kasvat skumppanuutta ei aina koeta kovin helposti toteutettavaksi. Joskus yhteistyö voi olla ammatillisista vaikeaa esimerkiksi siksi, etteivät he tunne tukevansa tarpeeksi vanhempia. Tämä puolestaan voi johtua siitä, että aika ja voimavarat ovat riittämättömiä sekä oma ammatitaito ja kokemus puutteellisia, kuten perhebarometrin (Seppälä 2000, 39–40) tulokset kertovat. Myös kasvattajien erilaisuus voi joskus tuottaa ongelmia eivätkä ”kemat” tällöin niin sanotusti kohtaa. Vaikka vanhemmat ja ammatilliset olisivatkin erilaisia, ei tätä Karilan tutkimuksen mukaan tulisi nähdä ongelmana vaan nimenomaan kumppanuuden voimavarana ja vahvuutena. Kasvat tajailla on kuitenkin

yhteinen tavoite, hyvinvoiva lapsi, jolloin erilaisten kasvatustyylien ja näkemysten sekoittaminen oikeassa suhteessa voi olla hyväksi. (Karila 2005, 297.)

Perhebarometrin (Seppälä 2000, 36) mukaan yhteistyötä heikentäviksi asioiksi vanhemmat ja ammattilaiset kokivat vuorovaikutuksen puutteen, heikot yhteistyötaidot, välinpitämättömyyden ja passiivisuuden, ennakkoluulot ja asenteet, ristiriitaiset kasvatuskäsitteet sekä kiireen. Viimeksi mainitun takia päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisten keskustelujen sekä vanhempien kuulemisen koettiin heikentyvän (Kaskela & Kronqvist 2007, 23–24). Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 32) tutkimuksen mukaan vanhemmat toivoivatkin lisää aikaa ja rauhaa säännöllisille, kahdenkeskisille keskusteluille. Myös Chenin ja Agbenyegan (2012, 96) tutkimuksessa nimettiin kasvatuskumppanuuden haasteeksi riittämätön aika, joka voi tarkoittaa sekä vanhempien että työntekijöiden kiirettä. Haasteiksi mainittiin myös luottamuksen puute ja vallan epätasapaino, jotka viittaavat vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välisen suhteen ongelmiin. (ks. myös Drugli & Undheim 2012).

Perhebarometrissä ammattikasvattajat erittelivät yhteistyön ongelmatekijöiksi vanhempien arkuuden ja sulkeutuneisuuden kasvatustilanteissa. Vanhemmat puolestaan kokivat yhteistyön esteiksi isot ryhmät ja henkilökunnan vaihtuvuuden. (Seppälä 2000, 36; ks. myös Alasuutari, M. ym. 2014, 42.) Kyselytutkimusten mukaan vanhemmat kokivat ongelmaksi myös sen, että lasta haettaessa päiväkodista paikalla ei välttämättä ole oman ryhmän aikuista (Alasuutari, M. ym. 2014, 37; Kronqvist & Jokimies 2008, 32). Yksi kasvatuskumppanuuden haasteista voi olla myös se, että vanhemmat ja päiväkodin työntekijät ymmärtävät kasvatuskumppanuuden eri tavoin. Lisäksi kasvatuskumppanuuden ymmärtäminen yleisellä tasolla voi olla joskus heikkoa, jolloin kumppanuuden muodostuminen on haasteellisempää. (Chen & Agbenyega 2012, 96.) Näin ollen on tärkeää pyrkiä selkeyteen sekä sopia yhteiset säännöt ja toimintamallit kasvatuskumppanuuden ja yhteistyön edistämiseksi.

Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden väliseen suhteeseen ongelmia voi tuoda myös se, että vanhemmilla on omat odotuksensa ja oletuksensa päiväkodin henkilöstöstä ja heidän toiminnastaan. Lisäksi vanhemmilla on henkilökohtaiset käsitykset omasta paikastaan työntekijöiden kanssa tapahtuvassa vuorovaikutuksessa. Vaikka työntekijöilläkin on omat oletuksensa ja käsityksensä näistä asioista koskien vanhempia,

on heillä suurempi vastuu sopeutua ja pyrkiä jokaisen vanhemman elämäntilanteen ja arvojen ymmärtämiseen. (Karila 2006, 96.) Vuorovaikutuksen ja kasvatuskumppanuuden toimivuudessa enemmän paineita näyttäisi siis sijoittuvan henkilökunnan puolelle, kuten Karilakin (2006, 96) toteaa.

Yhdensuuntaisia tuloksia Karilan (2006) tutkimuksen kanssa ovat saaneet myös Kronqvist ja Jokimies (2008). Heidän tutkimuksessaan suomalaisvanhemmat mielsivät, että päiväkodin henkilökunnalla tulee olla vuorovaikutusosaamista ja kommunikointitaitoja yhteistyön toteuttamiseksi (Kronqvist & Jokimies 2008, 32). Tässä on kuitenkin havaittavissa kulttuurieroja, sillä esimerkiksi kiinalaiset vanhemmat kokivat Chenin ja Agbenyegan (2012, 99) tutkimuksessa päiväkodin henkilökunnan tehtäväksi johtaa vuorovaikutusta vanhempien toimiessa seuraajina. Kreikassa sen sijaan vanhemmat olivat halukkaampia yhteistyöhön kuin päiväkodin työntekijät. Työntekijät kokivat, ettei vanhempien osallistaminen kuulu heidän pedagogiseen työhönsä. (Rentzou 2011, 172–173). Näissä kaikissa tapauksissa suurempi paine kohdistuu päiväkodin henkilökuntaan, mutta sekä henkilökunnan että vanhempien rooli vuorovaikutuksessa vaihtelee. Näin ollen myös kulttuurierot voivat asettaa omat haasteensa kasvatuskumppanuudelle.

3.2 Vanhempien osallisuus päiväkodissa

Nykyisen kumppanuusajattelun avulla vanhempien osallisuus lastensa varhaiskasvatuksessa painottuu aiempaa enemmän (Karila 2006, 94). Terminä osallisuus voidaan määritellä kokemukselliseksi ilmiöksi, jolla on psykologinen, poliittinen ja toiminnallinen ulottuvuus. Psykologinen ulottuvuus tarkoittaa koettua, subjektiivista osallisuutta ja poliittinen puolestaan yksilön vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa, esimerkiksi edunvalvontaa. Toiminnallisella ulottuvuudella viitataan konkreettiseen osallistumiseen, kuten jonkin ryhmän tai yhdistyksen toimintaan. Osallisuus ja osallistuminen voidaan erottaa toisistaan, sillä osallistuminen on enemmän toiminnallista, konkreettisesti johonkin osallistumista. Nämä kaksi termiä ovat kuitenkin nykyään sulautumassa yhteen, kun osallisuuteen on alettu liittää myös

konkreettisen osallistumisen mahdollisuus. Yleisesti osallisuudella voidaan tarkoittaa yksittäisen kansalaisen osallistumismahdollisuuksia erilaisiin yhteiskunnan toimintoihin, kuten kehittämiseen ja päätöksentekoon. Tunteena osallisuus on itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi kokemista. (Järvi 2006, 1–2.)

Pohjana vanhempien osallisuudelle päiväkodissa toimivat heidän ensisijainen kasvatusoikeutensa ja -vastuunsa lapsestaan (Venninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011, 10). Perustana onnistuneelle vanhempien osallisuudelle voidaan edellä mainittujen ohella pitää vanhempien ei-ammattillisen kasvatustiedon tunnustamista päiväkodissa (Hughes & MacNaughton 2000, 246). Osallistamisen voidaan siis todeta lähtevän toimivasta kasvatuskumppanuudesta, jossa molemmat osapuolet tunnustavat toisen tiedot ja taidot. Vanhemman osallisuus voi lähteä joko vanhemman omasta aloitteesta tai päivähoiton henkilökunnan kannustamana (Kronqvist & Jokimies 2008, 15).

Vanhempien osallisuus päiväkodissa on eduksi lapsen kehitykselle, sillä sen kautta vanhemmat saavat lisää ymmärrystä erilaisista, lapsen kehitystä tukevista kasvatuksellisista ja pedagogisista keinoista (Hughes & MacNaughton 2000, 241). Osallisuus on myös yksi varhaiskasvatuksen laatua edistävästä tekijöistä. Tämän vuoksi onkin tärkeää vahvistaa vanhempien osallisuutta päivähoitossa tavallisten arjen tilanteiden kautta. (Kronqvist & Jokimies 2008, 12.) Footin, Howen, Cheyenen, Terrasin ja Rattrayn (2002) Skotlannissa tekemän tutkimuksen mukaan vanhemmat osallistuivat konkreettisesti päiväkodin toimintaan esimerkiksi erilaisten tapahtumien ja juhlien kautta. Lisäksi vanhemmilla oli mahdollisuus tulla mukaan päiväkodin arkitoimintaan, joskin vain harvat käyttivät tämän mahdollisuuden. (Foot ym. 2002, 11.) Vaikutusmahdollisuuksia on myös suomalaisvanhemmilla, sillä äskettäiseen kyselytutkimukseen vastanneista vanhemmista 66 % ilmoitti voivansa halutessaan osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen (Alasuutari, M. ym. 2014, 36). Toisaalta Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 32) tutkimuksen mukaan vanhemmat toivoivat enemmän yhteistyötä henkilöstön kanssa toiminnan suunnittelun osalta (ks. myös Alasuutari, M. ym. 2014, 10).

Vanhempien osallisuutta pidetään arkipuheessa arvokkaana ja tärkeänä, mutta käytännössä sen toteutuminen on vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden toiminnasta

riippuvaista. Vennisen ym. (2011, 37) tekemän kyselytutkimuksen mukaan suurimmat esteet vanhempien osallisuudelle olivat sekä vanhempien että päiväkodin henkilöstön mielestä vanhempien aika, asenteet sekä tietämättömyys päiväkodin toiminnasta. Tulosten mukaan esimerkiksi päiväkodin henkilökunta saattoi kokea, ettei vanhemmilla ollut mielenkiintoa päiväkotia ja sen toimintaa kohtaan. Sen sijaan sekä vanhemmat että henkilökunta kokivat esteenä sen, että vanhemmilla ei aina ole uskallusta tehdä aloitteita tai pyrkiä osallisuuteen.

Foot ym. (2002, 18) toteavat, että mikäli aloitetta ei tule kummastakaan suunnasta, voi vanhempien osallisuus jäädä vähäiseksi tai jopa kokonaan toteutumatta. Vanhempien uskalluksen puute asettaa todellisen haasteen aloitteiden tekemiselle ja näin ollen myös osallisuudelle. Yksi suurimmista hankaluuksista vanhempien osallisuuden kasvattamisessa onkin vanhempien rohkaiseminen tunnustamaan oma paikkansa päiväkodissa ja käyttämään sen suoma oikeutta ja valtaa omien mielipiteidensä ja ajatustensa ilmaisemiseen. Vanhemmat ovat tottuneita siihen, että heille ”annetaan” päiväkotikontekstissa jokin tietty rooli, jossa heidän tulee pysyä. Useimmat eivät pyri, tai eivät huomaa pyrkiä, muuttamaan tätä roolia. (Foot ym. 2002, 18.)

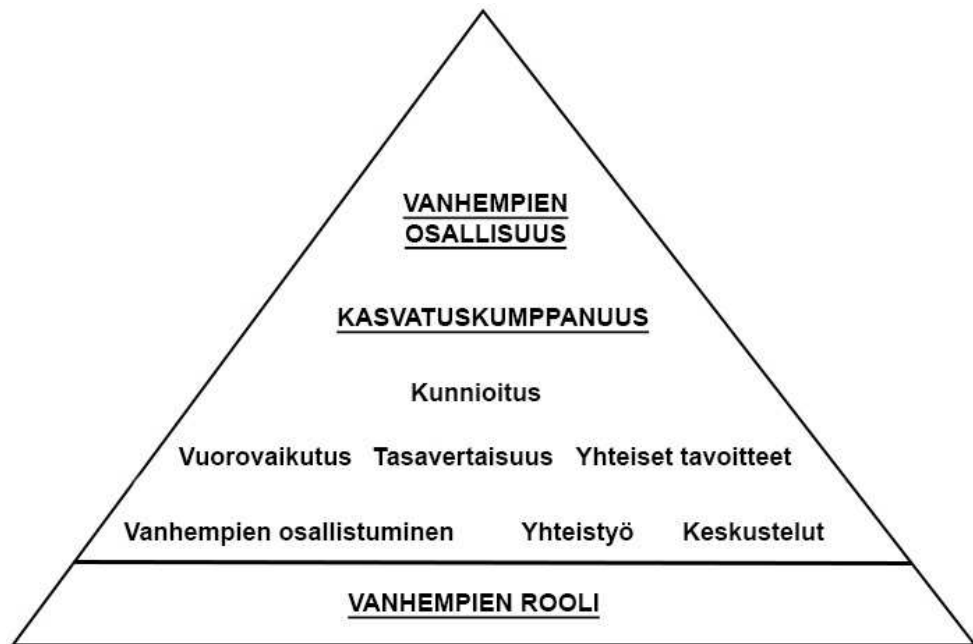
Vennisen ym. (2011) tutkimuksen mukaan asiat, joihin liittyen vanhemmat useimmiten tekivät aloitteita, olivat henkilöstön mielestä perushoito ja pedagoginen toiminta. Heidän mukaansa oppimisympäristöä, henkilökuntaa ja ryhmän muodostamista koskien vanhemmat puolestaan tekivät aloitteita vähemmän tai eivät lainkaan. Vanhemmat kokivat tekevänsä eniten aloitteita vasu-keskusteluissa ja päivittäisissä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa sekä erilaisissa perushoitoon ja lapsen fyysiseen hyvinvointiin liittyvissä keskusteluissa. Päiväkodin henkilökunta pyrki myös toteuttamaan nämä vanhempien esille tuomat toiveet ja tavoitteet. (Venninen ym. 2011, 12–15.) Se, että vanhempien toiveita ja lapselle asetettuja tavoitteita toteutetaan ja huomioidaan päiväkodissa, on osoitus lapsen ja perheen yksilöllisestä huomioinnista.

Perheiden yksilölliset tarpeet voidaan huomioida päiväkodissa entistä paremmin myös niin kutsutun perhelähtöisen ammatillisuuden avulla. Tämä on kuitenkin päivähoidon henkilökunnalle haaste ja sen toteuttaminen vaatii perheen ja vanhempien aseman muutosta päivähoidossa. Toisin sanoen perhelähtöisen ammatillisuuden toteuttaminen vaatii vanhempien osallisuuden parantamista sekä sitä, että vanhemmat pääsevät

syvemmin mukaan päiväkodin toimintaan ja toiminnan suunnitteluun. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 123–124.) Puroila (2004, 12) mainitsee kuitenkin, että toteutuakseen hyvin perhelähtöinen ammatillisuus vaatii päiväkodin ja kodin rajojen tunnistamista: on osattava esimerkiksi määrittää, missä menee raja kasvatusvastuun suhteen.

Päivähoidon henkilökunnan ja vanhempien väliset keskustelut ja vuorovaikutus tuntuvat olevan avainasemassa vanhempien osallisuudesta puhuttaessa (ks. esim. Alasuutari, M. ym. 2014, 38; Hughes & MacNaughton 2000, 247; Hujala ym. 2007, 124; Tiilikka 2005, 60). Tiilikka (2005, 58) mainitseekin vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistyön perustaksi vanhemmille annettavan tiedon lapsesta sekä vanhempien vaikutusmahdollisuudet päivähoiton tarjoamaan kasvatukseen. Näin ollen se, että vanhemmilla on vaikutusmahdollisuus johonkin päiväkodin sisäiseen seikkaan, antaa mahdollisuuden heidän osallisuudelleen. Tällöin osallisuutta voidaan pitää yhtenä yhteistyön perustuksen luovista asioista. Esimerkiksi Footin ym. (2002, 17) tekemien johtopäätösten mukaan yhteistyö vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä epäonnistuu, mikäli vanhemmat eivät saa osallistua niin paljon kuin tahtoisivat. Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 33) tutkimuksessa vanhemmat itse toivoivat voivansa osallistua enemmän päiväkodin toimintaan esimerkiksi useammin järjestettävien vanhempainiltojen merkeissä.

Vaikka vanhempien osallisuudesta käydään nykyisin paljon keskustelua, on esitettävä kysymys, miten paljon vanhemmat itse toivovat pääsevänsä osallisiksi päiväkodin toimintaan. Esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan perustuvat keskustelut ja arjen kohtaamiset ovat aiempien tutkimusten valossa tärkeitä vanhempien osallisuudessa niin päiväkodin henkilöstön kuin vanhempienkin näkökulmasta. Päivähoidon henkilökunnan ja vanhempien välisissä keskusteluissa luodaan parhaimmillaan luottamuksellista ja avointa suhdetta, joka puolestaan rakentaa vanhempien osallisuutta esimerkiksi tiedon molemminpuolisen välityksen muodossa. Vanhempien osallistaminen niin keskustelujen avulla kuin muillakin tavoin rakentaa näin ollen myös kasvatuskumppanuutta. Kuviossa 5 tiivistämme luvun 3 ”Vanhempien rooli”.

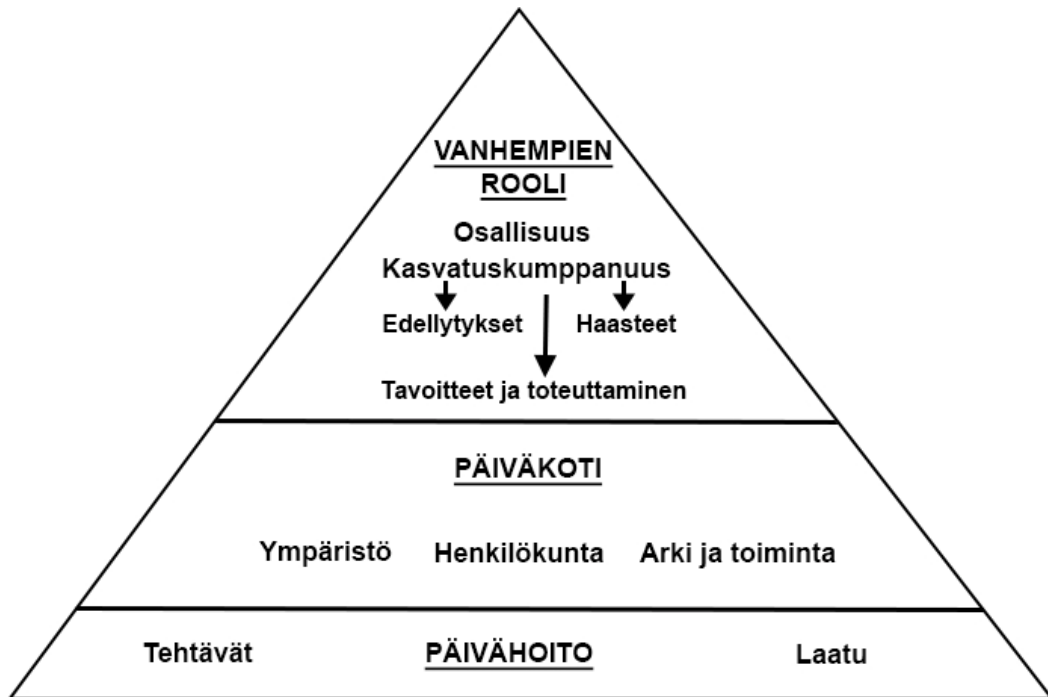
KUVIO 5 Tiivistelmä luvusta 3 ”Vanhempien rooli”

4 TEOREETTISEN VIITEKEHYKSEN YHTEENVETO

Tutkimuksemme lähtee liikkeelle *päivähoidosta*, jota tarkastelemme sen *laadun* ja *tehtävien* kautta. Keskitymme lähinnä suomalaiseen päivähoitoon, mutta vertailun ja laajemman näkökulman vuoksi mukana on myös ulkomaisia tutkimuksia. Yksi päivähoiton toteuttamispaikoista on *päiväkoti*, jota käsittelemme sen *ympäristön*, *arjen* ja *toiminnan* sekä *henkilökunnan* kautta. Ympäristöä tarkastelemme oppimis- ja kasvuympäristönä keskittyen lähinnä sen fyysisiin ominaisuuksiin, kuten tiloihin ja materiaaleihin. Arkea ja toimintaa avaamme päiväkodin arkirytmien sekä toiminnan suunnittelun ja sisältöjen kautta. Henkilökuntaa käsittelemme lakien, valtakunnallisten linjausten sekä tutkimustiedon näkökulmasta tarkastelemalla henkilökunnan osaamista ja asiantuntemusta, koulutusta sekä moniammatillisuutta.

Vanhempien roolia päiväkodissa selvitämme laajemmin, sillä kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus ovat hyvin ajankohtaisia ja paljon puhuttuja aiheita. Näin ollen on tärkeä käsitellä sitä, millaiseksi vanhempien rooli on tutkimusten ja asiakirjojen perusteella määritelty. Vanhempien rooliin päiväkodissa sisältyvät *kasvatuskumppanuuden*, sen *edellytysten*, *tavoitteiden* ja *toteuttamisen* sekä *haasteiden*

ohella *vanhempien osallisuus*. Kuviossa 6 on esitetty teoreettisen viitekehiksemme yhteenveto.

KUVIO 6 Teoreettisen viitekehiksen yhteenveto

5 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen on vanhempien mukaan paras mahdollinen päiväkotiki. Tavoitteenamme oli tutkia vanhempien näkemyksiä ja toiveita heidän unelmiensa päiväkodista. Tähän etsimme vastausta seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Millainen on unelmien päiväkodin ympäristö?
2. Millaista toimintaa on unelmien päiväkodissa?
3. Millaista henkilökuntaa on unelmien päiväkodissa?
4. Millainen on vanhempien rooli unelmien päiväkodissa?

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme kohdistui vanhempien näkemyksiin päiväkodin fyysisestä ympäristöstä, eli sijainnista, sisätiloista ja piha-alueesta sekä niiden järjestämisestä ja niissä käytettävistä materiaaleista. Toisen tutkimuskysymyksen avulla perehdyimme toiminnan rakentumiseen ja sisältöön unelmien päiväkodissa. Tähän liittyvät toiminnan lähtökohdat, sen suunnittelu ja toteutus käytännössä, ryhmäkoot sekä vapaan ja ohjatun toiminnan määrä ja sisältö. Kolmannessa tutkimuskysymyksessä puolestaan keskityttiin vanhempien näkemyksiin henkilökunnan koulutuksesta,

määrästä, ryhmäkohtaisesta kokoonpanosta ja ammatillisista taidoista. Lisäksi tämän tutkimuskysymyksen avulla selvitimme vanhempien ajatuksia kasvattajan ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta sekä työntekijöiden asenteista ja käyttäytymisestä.

Neljäs tutkimuskysymyksemme keskittyi vanhempien roolin muodostumiseen päiväkodin toiminnassa. Tämä käsittää vanhempien osallistumisen määrän ja tavan lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja koko päiväkodin toiminnan kehittämisessä. Neljännen tutkimuskysymyksen avulla selvitimme myös vanhempien ja päiväkodin välisen kasvatuskumppanuuden asemaa, ylläpitämistä ja edistämistä käytännössä sekä päiväkodin yhteisiä toimintoja, joissa vanhemmat haluaisivat olla mukana.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä tutkimuksessa halusimme tuoda esiin ja ymmärtää vanhempien toiveita ja näkemyksiä, sillä ne antavat viitteitä mahdollisuuksista toteuttaa laadukasta ja asiakaslähtöistä varhaiskasvatusta tulevaisuudessa. Tämän vuoksi päädyimme tekemään kvalitatiivisen tutkimuksen, sillä sen tarkoituksena on nimenomaan ymmärtää ja selittää ilmiötä tai tutkittavaa asiaa monipuolisesti (Alasuutari, P. 2011, 83). Kvalitatiivista tutkimusta ja sen analyysin vaiheita voidaan kuvata havaintojen pelkistämällä ja arvoituksen ratkaisemisella: tutkittavat ikään kuin valottavat kokonaisuutta eri puolilta, jonka jälkeen havainnot kerätään yhteen ja niistä tehdään yhteenveto pelkistämällä. Yhtäkään poikkeavaa havaintoa ei silti jätetä huomiotta, vaan myös ne ovat oleellinen osa aineistoa ja tuloksia. (Alasuutari, P. 2007, 39, 48–49, 52.)

Tarkoituksenamme tässä tutkimuksessa oli mahdollistaa tutkittavien äänen ja eri näkökulmien huomiointi, mikä on Pattonin (2002, 341) mukaan yksi kvalitatiivisen tutkimuksen ominaisuuksista. Kvalitatiivisen haastattelututkimuksen tekijä yleensä keskustelelee tutkittavien kanssa heidän kokemuksistaan ja näkemyksistään. Tällöin oletuksena kuitenkin on, että tutkittavien näkökulmat ovat merkityksellisiä, tiedostettavia ja mahdollisia tutkia. (Patton 2002, 341.) Tutkijoina kunnioitimmekin

nimenomaan tutkittavien aitoja ajatuksia ja näkemyksiä, sillä juuri niitä halusimme haastattelun keinoin selvittää.

6.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelut voidaan haastateltavien määrän perusteella jakaa yksilö- ja ryhmähaastatteluihin (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 12), joista tässä tutkimuksessa käytimme molempia. Koimme haastattelun sopivaksi menetelmäksi, sillä sen avulla ihmisille annetaan mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan vapaasti esille. Lisäksi haastattelun käyttö on perusteltua, kun tutkimusaiheesta on vähän tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35.) Haastattelussa tutkijalla on mahdollisuus päästä näkemään asioita toisen ihmisen näkökulmasta (Patton 2002, 341). Nämä perustelut sopivat tutkimukseemme erityisen hyvin, sillä vanhempien näkökulmasta ”unelmien päiväkotia” ei ole tutkittu. Aineiston analyysin helpottamiseksi ja oman muistimme tueksi nauhoitimme haastattelut, sillä Tiittulan ja Ruusuvuoren (2005, 14) mukaan nauhoitus auttaa tilanteen muistamisessa ja antaa tutkijalle mahdollisuuden tulkita haastattelun aikana tapahtuneita asioita myöhemmin uudelleen.

Pyrimme tekemissämme haastatteluissa joustavuuteen muun muassa vaihtamalla tarvittaessa kysymysten järjestystä ja esittämällä tarkentavia kysymyksiä haastateltavien vastausten perusteella. Tarpeen mukaan toistimme alkuperäisen kysymyksen palauttaaksemme keskustelun varsinaiseen aiheeseen. Tuomen ja Sarajärven (2011) mukaan joustavuudella tarkoitetaan sitä, että haastattelija voi toistaa kysymyksiä, oikaista väärinkäsityksiä, tarkentaa puhuttuja asioita ja keskustella haastateltavien kanssa. Haastattelijalla on myös mahdollisuus esittää kysymykset aiheelliseksi katsomassaan järjestyksessä. Haastattelu ei ole tietokilpailu, vaan tarkoitus on saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta. Näin ollen joustavuus on yksi haastattelun eduista. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 73.)

Valitessamme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, tiedostimme myös sen heikkoudet. Eräs heikkouksista on esimerkiksi se, että haastatteluista saatavaan

aineistoon vaikuttavat suuresti haastateltavan tunteet, kuten jännitys, viha tai suru. Tämä voi johtaa kärjistyneisiin tai vääristyneisiin vastauksiin. (Patton 2002, 306.) Edellä mainitsemamme joustavuuden sekä keskustelunomaisuuden myötä muodostimme haastattelutilanteista mahdollisimman luontevia, jotta Pattonin mainitsemilta ongelmilta vältyttäisiin. Näiden ongelmien mahdollisuutta vähensi myös se, ettei tutkimuksemme aihe ole arka tai voimakkaita tunteita herättävä. Lisäksi kiinnitimme huomiota kysymysten asetteluun, tulkintojen tekoon sekä itseemme haastattelijoina, sillä haastattelusta saatu aineisto, sen laatu ja luonne riippuvat hyvin paljon haastattelijan käyttäytymisestä ja toiminnasta (Patton 2002, 341). Näitä käsittelemme tarkemmin luvussa 6.3 ”Tutkijan rooli”.

Mahdollisimman hyvän informaation saannin kannalta haastattelussa on tärkeää luoda luottamus haastattelijan ja haastateltavan välille (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 41). Vaikka haastateltavat olivat meille tuntemattomia, luottamuksen muodostuminen ei tuottanut vaikeuksia, koska tutkimusaiheemme on yleisesti ottaen helposti lähestyttävä. Haastateltavat saivat itse valita haastattelupaikan, sillä halusimme heidän tuntevan olonsa mahdollisimman vapautuneeksi. Haastattelupaikalla onkin suuri merkitys luottamuksen muodostamisessa: sen on oltava rauhallinen ja häiriötön sekä haastateltavan kannalta sellainen, ettei hän tunne itseään epävarmaksi tai hämmentyneeksi. (Eskola & Vastamäki 2011, 27–28.)

6.1.1 Teemahaastattelu

Valitsimme haastattelulajiksi teemahaastattelun, sillä se on eräänlainen keskustelu haastattelijan ja haastateltavan välillä (Eskola & Vastamäki 2011, 26). Vaikka halusimme omista haastatteluistamme keskustelunomaisia, huomasimme jo ensimmäisestä haastattelusta lähtien haastateltavien puhuvan useimmiten hyvin oma-aloitteisesti ja monipuolisesti. Tällöin keskustelunomaisuus jäi taka-alalle ja roolimme haastattelijoina olikin vain ohjata haastattelua pääteemojen ja tarkentavien kysymysten avulla. Päädyimme teemahaastatteluun myös siksi, että siinä haastateltavalla on mahdollisuus ilmaista oma mielipiteensä ja kertoa ajatuksistaan tarkemmin kuin esimerkiksi strukturoidussa haastattelussa (Eskola & Vastamäki 2011, 27–28). Erityisesti juuri mielipiteitä, kokemuksia ja niiden pohjalta muotoutuneita toiveita ja näkemyksiä tuli esille jokaisessa haastattelussa.

Kävimme haastattelun teemoja tapauskohtaisesti läpi hieman eri järjestyksessä kuin haastattelurungossa (LIITE 1) oli esitetty, mutta pidimme huolta siitä, että jokainen teema tuli käsiteltyä. Järjestyksen muuttumiseen vaikutti esimerkiksi haastateltavien vapaus kertoa asioista haluamassaan järjestyksessä. Tärkeintä oli se, että haastateltavat saivat sanottua kaikki mielessään olleet teemaa koskevat ajatukset. Teemahaastattelun ominaisuus onkin se, että kysymysten teemat ja aiheet ovat tiedossa etukäteen, mutta tarkemmat kysymykset ja niiden keskinäinen järjestys muotoutuvat vasta haastattelussa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48; Patton 2002, 342). Varsinaisten teemojen lisäksi pyysimme jokaisen haastattelun alussa haastateltavia nimeämään tärkeimpänä pitämiään ja ensimmäisenä mieleen tulevia asioita unelmien päiväkodista.

Kuten haastattelussa yleensäkin, myös teemahaastattelussa on omat heikkoutensa. Omissa haastatteluissamme tämä näkyi siten, että jotkut teemat saivat haastatteluissamme selvästi toisia enemmän huomiota. Joistakin asioista tuotettiin, haastateltavasta riippuen, runsaasti puhetta, kun taas toiset asiat eivät niinkään saaneet painoarvoa. Tämä saattoi johtua siitä, että teemoilla oli erilaisia merkityksiä eri haastateltaville. Mikäli kysymys vaikutti haastateltavan mielestä vaikeaselkoiselta tai sitä oli hankala lähestyä, selitimme ja tarkensimme sitä hänelle. Kysymysten muotoilemattomuus onkin yksi teemahaastattelun heikkouksista, sillä siinä kysymykset muodostuvat haastattelijan tärkeinä pitämistä, tarkkaan rajaamattomista teemoista. Tämä voi tuottaa haastattelutilanteessa merkitykseltään hieman erilaisia kysymyksiä ja vaikuttaa myös vastauksiin. (Eskola & Vastamäki 2001, 33; Patton 2002, 349.)

Vaikka tässä ja edellisessä alaluvussa esitetty tieto käsittelee haastattelua yleisellä tasolla, keskittyy se silti kuvaamaan lähinnä yksilöhaastattelua. Tätä tietoa voidaan kuitenkin soveltaa myös ryhmä- ja parihaastatteluun, joskin niissä on joitakin eroavaisuuksia yksilöhaastatteluun nähden. Näitä eroavaisuuksia ja parihaastattelua tarkemmin käsittelemme seuraavaksi.

6.1.2 Parihaastattelu

Parihaastattelu voidaan nähdä ryhmähaastattelun alamuotona, kuten Hirsjärvi ja Hurme (2008, 61) toteavat. Vanhemmille suunnatuissa tiedotteissa annoimme heille mahdollisuuden osallistua haastatteluun pareittain niin, että samaan haastatteluun

osallistuvat perheen molemmat vanhemmat. Kaksi haastatteluista toteutuikin parihaastatteluina ja tämä toi aineistoon lisää näkökulmia, sillä parihaastattelun tuottama tieto on usein erilaista ja runsaampaa yksilöhaastatteluun verrattuna (Alasuutari, P. 2011, 151–152). Parihaastatteluiden myötä saimme aineistoomme myös isien näkemyksiä ja toiveita, sillä kaikki yksilöhaastatteluun osallistuneet olivat äitejä.

Tekemämme parihaastattelut olivat hyvin keskustelunomaisia – haastateltavat tuottivat ideoita yhdessä ja puhuivat keskenään. Välillä toinen vanhemmista antoi puheenvuoron toiselle, mikäli puheenaihe oli sellainen, josta toisella oli enemmän sanottavaa. Ryhmähaastattelu on yksilöhaastatteluun verrattuna antoisampi myös siksi, ettei se ole vain haastattelijan ja haastateltavan välistä kysymys-vastaus -vuorovaikutusta. Usein haastattelija voikin jäädä keskustelun ulkopuolelle, kun ryhmän jäsenet alkavat puhua keskenään. (Alasuutari, P. 2011, 151–152.) Haastattelijoina meidän ei tarvinnut juuri muuta kuin ohjata välillä keskustelun suuntaa.

6.2 Aineiston hankinta ja kohderyhmä

Tutkimukseemme osallistui 14 vanhempaa, joista kaksi oli isiä ja 12 äitejä. Kaikilla haastateltavilla oli haastatteluhetkellä vähintään yksi lapsi päiväkodissa. Haastattelut toteutettiin kahdessa eri kaupungissa 23.9.2013–4.12.2013 välisenä aikana. Yhteensä haastatteluja tehtiin 12. Haastatteluista seitsemän toteutettiin kotona, kolme yliopiston tiloissa ja kaksi haastateltavien työpaikoilla. Teimme kolme haastattelua yhdessä ja toinen meistä teki yksin viisi ja toinen neljä haastattelua. Yksin tehdyt haastattelut olivat keskimääräisesti hieman lyhyempiä kuin yhdessä tehdyt, mikä ei kuitenkaan oleellisesti vaikuttanut aineiston määrään tai laatuun, sillä erot olivat pieniä. Haastatteluiden kesto vaihteli puolesta tunnista puoleentoista tuntiin. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 145 sivua.

Aloitimme aineiston hankinnan keväällä 2013 lähettämällä toisen kaupungin päiväkodin johtajille sähköpostitse tietoa tutkimuksesta ja alustavia tiedusteluja mahdollisista haastateltavista. Lisäksi kysyimme, voimmeko tuoda alkusyksystä päiväkoteihin

vanhemmille jaettavia aiheeseen liittyviä tiedotteita. Vastauksen saimme muutamalta johtajalta ja loppukevään kiireiden vuoksi päädyimme siihen, että otamme johtajiin uudelleen yhteyttä syksyllä. Vielä keväällä tarkoituksemme oli saada samaan haastatteluun lapsen molemmat huoltajat. Kesän aikana tutkimusasetelmamme kuitenkin muuttui siten, että päätimme tehdä haastattelut yksilöhaastatteluina. Päädyimme tähän, koska parihaastatteluita olisi todennäköisesti ollut hyvin vaikea saada riittävä määrä. Säilytimme kuitenkin sen mahdollisuuden, että kummatkin vanhemmat voivat halutessaan osallistua haastatteluun.

Alkusyksystä 2013 laadimme vanhemmille tarkoitetun haastattelupyynnön (LIITE 2) ja otimme uudelleen yhteyttä kuuteen päiväkodin johtajaan kysyen lupaa jakaa näitä pyyntöjä lasten lokeroihin. Osalta johtajista olimme saaneet jo alustavan luvan keväällä. Haastattelupyynnöt jaoimme yhteensä 422 kappaletta viiteen eri päiväkotiin. Tätä kautta saimme sovittua kolme haastattelua, joista yhteen osallistuivat perheen molemmat vanhemmat. Veimme haastattelupyynnön myös erään liikuntakeskuksen lapsiparkin ilmoitustaululle, mutta tällä tavoin haastateltavia ei ilmoittautunut. Vähäisten yhteydenottojen vuoksi etsimme haastateltavia tuttaviemme kautta ja näin saimme sovittua kuusi haastattelua lisää, joista yksi toteutui parihaastatteluna. Yhden haastattelun saimme sovittua toisen haastattelun avulla, ja kaksi haastateltavaa ilmoittautui eri sähköpostilistoille lähetettyjen haastattelupyyntöjen kautta.

Haastattelupyynnön laatimisen jälkeen aloimme työstää haastattelurunkoa, jonka muodostimme tutkimustehtävien ja teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Tutkimustehtävien avulla hahmottelimme haastattelun pääteemat, joihin sisältyvät tarkentavat teemat puolestaan rakentuivat teoreettisen viitekehyksen ja mielestämme oleellisimpien teemoihin liittyvien asioiden perusteella. Omasta haastattelurungostamme muokkasimme vanhemmille lyhyemmän version (LIITE 3), jonka lähetimme yhtä unohdusta lukuun ottamatta kaikille haastateltaville. Tämän avulla vanhemmat pääsivät tutustumaan haastattelun teemoihin jo ennen haastattelua. Vanhemmille lähetetty haastattelurunko oli suppeampi, sillä halusimme heidän kertovan asioista mahdollisimman vapaasti.

6.3 Tutkijan rooli

Yksi tutkijan rooliin ja samalla myös luotettavuuteen liittyvä tekijä on se, että tutkimuksessa kerrotaan jotakin tutkijoista itsestään. Tutkijan tulee ”kirjoittaa auki” esimerkiksi omat kokemuksensa ja ennakkoluulonsa, jotka saattaisivat vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen. (Patton 2002, 566, 568.) Toimme esille aidon ja ammatillisen kiinnostuksemme aiheeseen jo raporttimme johdantoluvussa ja halusimme persooniemme kulkevan mukana läpi koko tutkimuksen. Olimme molemmat harjoitelleet tutkimuksen tekemistä jo muun muassa kasvatustieteen kandidaatin tutkintoa suorittaessamme ja kummallakin oli aiempaa kokemusta myös haastattelemisesta, aineiston litteroinnista ja analysoinnista. Aiempi kokemus toi meille varmuutta niin haastattelijoina kuin tutkijoinakin. Toisaalta se loi myös paineita esimerkiksi haastatteluiden onnistumisen suhteen, sillä nyt tiesimme kuinka paljon keskittymistä haastattelut vaativat haastattelijalta.

Kokemuksen ohella rooliimme haastattelijoina vaikuttivat vuorovaikutussuhteen luominen haastattelutilanteessa, suhtautumisemme haastateltaviin sekä kysymysten asettelu. Koska halusimme tutkijoina olla neutraaleja (ks. esim. Hirsjärvi & Hurme 2008), pidimme lähtökohtana haastatteluille sitä, ettemme halunneet haastatella ystäviämme tai tuttaviamme. Tällöin meidän oli helpompi suhtautua puolueettomasti ja ilman ennako-odotuksia niin haastateltaviin kuin heidän vastauksiinsakin. Kokemustemme perusteella haastattelutilanteessa pysytään paremmin aiheessa haastateltavien ollessa tuntemattomia. Pohdimme myös sitä, että tuttavat olisivat saattaneet tuntea itsensä velvoitetuksi osallistumaan haastatteluun. Näin ollen haastattelutilanteeseen kuin koko tutkimukseenkin oli helppo suhtautua asiapitoisesti ja järjestelmällisesti edeten.

Vuorovaikutussuhteen luomista olemme käsitelleet osittain jo luvussa 6.1 ”Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä” todeten, että halusimme haastattelutilanteesta mahdollisimman keskustelunomaisen ja luontevan. Näin ollen emme voineet sulkea pois osallistumistamme keskusteluun. Kuten Hirsjärvi ja Hurme (2008, 97) toteavat, haastattelijan rooli haastattelutilanteessa on sekä osallistuva että tutkiva. Luontevuutta

edesautoimme esimerkiksi siten, että ennen haastatteluiden alkamista keskustelimme haastateltavien kanssa myös tutkimukseen liittymättömistä asioista, kuten säästä tai muista kuulumisista. Huumori kulki mukana useassa haastattelussa, mikä muiden tekijöiden ohella rentoutti osaltaan sekä haastateltavia että meitä tutkijoita. Keskustelun ja rentoutumisen avulla helpotimme kommunikaatiota haastattelutilanteissa, mikä Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 97) mukaan on yksi haastattelijan ammattirooliin liittyvistä tekijöistä.

Tuntemattomien ihmisten kanssa koimme ensivaikutelman ja tunnelman luomisen tärkeäksi saadaksemme haastattelut onnistumaan luontevasti toivomallamme tavalla. Rohkaistaksemme haastateltavia tuomaan ajatuksiaan mahdollisimman monipuolisesti esille halusimme luoda heille tunteen siitä, että tutkimuksen aihe on meille tärkeä, koska haluamme edistää vanhempien kuulemista päiväkotiin liittyvissä asioissa. Haastatteluiden onnistuessa saisimme tutkimuksen kannalta merkityksellistä tietoa, mikä Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 96–97) mukaan liittyy tutkijan ammattirooliin ja on yksi hänen pääasiallisista tehtävistään.

Tutkijan roolia on syytä tarkastella myös siitä näkökulmasta, miten kysymykset esitetään. Haastatteluita litteroidessamme huomasimme, että olimme ilmaisseet osan kysymyksistä monitulkintaisesti. Tämä saattoi johtua esimerkiksi siitä, että kysymysten sisällöt olivat meille tuttuja, emmekä näin ollen osanneet muotoilla niitä haastateltavien näkökulmasta helposti ymmärrettäviksi. Tämän seurauksena haastateltava ei välttämättä tiennyt mihin vastata, jolloin keskustelu saattoi ohjautua sivuun aiheesta. Toisaalta joskus myös haastateltavat itse pyysivät toistamaan kysymyksen ja tällöin pystyimme muotoilemaan sen yksiselitteisemmin. Pääsääntöisesti onnistuimme kuitenkin esittämään kysymykset lyhyesti ja ymmärrettävästi. Haastattelukysymyksiä muotoiltaessa haastattelijan tulisikin kiinnittää huomiota siihen, että ne ovat yksinkertaisia ja helposti ymmärrettävissä haastateltavan näkökulmasta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 105).

Kysymysten asetteluun liittyvät myös haastatteluissa esitettävät tarkentavat kysymykset. Kahdestaan tehdyissä haastatteluissa oli luonnollisesti helpompi seurata haastattelun kulkua ja varmistaa, että kaikki teemat käytiin huolellisesti läpi. Tällöin tarkentavien kysymysten tekeminen oli helpompaa, sillä monesti toinen meistä näki asiat

näkökulmasta, jota toinen ei osannut ottaa huomioon. Toisaalta aineistoa analysoidessamme huomasimme, että joissakin tilanteissa olisi ollut tarpeen kysyä tarkentavia kysymyksiä enemmänkin. Niiden avulla rohkaisimme haastateltavia täydentämään tai selittämään tarkemmin vastauksiaan, joka on Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 106) mukaan tarkentavien kysymysten tehtävä. Niiden avulla pyrimme myös jo aiemmin mainittuun haastatteluiden onnistumiseen ja tarkemman tiedon saamiseen.

6.4 Aineiston analyysi

Tuomen ja Sarajärven (2009, 108) mukaan analyysiä tehdään tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa kun kyseessä on laadullinen aineisto. Ennen varsinaisen analyysin aloittamista tiedossamme olivat jo analyysissä käytettävät yläluokat: *ympäristö, toiminta, henkilökunta ja vanhempien rooli*. Katsoimme näiden muodostuvan luonnollisesti teoriaosuudessa esitettyjen teemojen ja tutkimuskysymysten kautta. Näin ollen valitsimme analyysimenetelmäksi teoriaohjaavan sisällönanalyysin. Sisällönanalyysillä pyritään muodostamaan yleiskuva tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä ja se sopii moniin erilaisiin aineistotyyppihin, myös haastatteluun. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä yläluokat tuodaan teoriasta ja alaluokat muodostuvat aineiston perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103, 117).

Aineiston konkreettisen analyysin aloitimme litteroimalla jokaisen haastattelun mahdollisimman pian sen tekemisen jälkeen. Jo litterointivaiheessa poistimme haastatteluista ”täytesanoja” ja lyhyitä keskustelun osia, jotka eivät liittyneet tutkimukseemme. Litteroinnin jälkeen poimimme aineistosta kaikki tutkimusaiheeseen liittyvät ilmaukset, jotka merkitsimme yläluokkien mukaan eri väreillä ja tiivistimme lyhyemmiksi, helpommin käsiteltäviksi lauseiksi (TAULUKKO 1). Edellä kuvattua vaihetta voidaan kutsua sisällönanalyysin kolmivaiheisen prosessin ensimmäiseksi vaiheeksi, jossa aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Käytännössä tämä tarkoittaa nimenomaan tutkimuksen kannalta merkityksettömien seikkojen poistamista aineistosta. Pelkistäminen voi tapahtua tiivistämällä tietoa tai paloittelemalla sitä osiin ja myös litterointi on osa aineiston pelkistämistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109, 117.)

TAULUKKO 1 Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Aineistossa esitetty ilmaus	Pelkistetty ilmaus
”Joo retket on sellasia et ne on tosi hyviä! Koska ethän sä normaalisti aikuinen arkipäivässä voi lähteä lasten kanssa minnekään ku oot töissä, museoon viemään niitä. Nii se on tosi hyvä.” (Haastattelu 4, haastateltava 4.)	Retket hyvä toimintamuoto.
”Se olis semmonen ihana järvenrantapaikka missä olis... tota järvenrantapaikka, heti kauheen vaarallinen paikka, mut siis semmonen niinku idyllinen, luonnonläheinen, rauhallinen...” (Haastattelu 5, haastateltava 6.)	Päiväkodin sijainti on järvenranta, idyllinen, luonnonläheinen ja rauhallinen.
”Mun unelmapäiväkodissa toiminnansuunnittelu perustuis lasten kiinnostuksen kohteisiin ja tarpeisiin. Ja tossa järjestyksessä melkeenpä, koska vaikka se onki varhaiskasvatusta nii silti...” (Haastattelu 6, haastateltava 8.)	Toiminnan suunnittelu perustuu lasten kiinnostuksen kohteisiin ja tarpeisiin.

Analyysiprosessin toisessa vaiheessa pelkistetty aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Tällöin aiemmin aineistosta poimittu tiivistetty tai pilkottu tieto jaetaan ryhmiin sisällön perusteella niin, että ryhmän muodostavat johonkin samaan asiaan liittyvät seikat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Ryhmittelyn aloitimme etsimällä pelkistämävaiheessa poimituista ilmauksista yhteneväisyyksiä, joiden perusteella jaoimme ilmaukset alaluokiksi. Teimme alaluokkia aluksi enemmän, mutta analyysin edetessä huomasimme, että joitakin niistä pystyi yhdistämään toisiinsa.

Ympäristön alaluokiksi muodostimme aineiston pohjalta seuraavat: *päiväkodin ympäristö ja rakennuksen ominaisuudet, piha ja ulkovälineistö sekä sisätilat ja -materiaalit*. Toiminnan alaluokiksi puolestaan muotoilimme seuraavat: *toiminnan ja sen suunnittelun ominaisuudet, konkreettinen toiminta, ryhmät sekä vapaa ja ohjattu toiminta*. Henkilökunnan alaluokiksi muodostimme seuraavat: *ammattinimikkeet ja moniammatillisuus, ryhmäkohtainen kokoonpano, henkilökunnan ominaisuudet, henkilökunnan osaaminen ja heille tarjottava tuki sekä kasvattajan ja lapsen välinen suhde*. Vanhempien roolin alaluokiksi muotoilimme seuraavat: *vanhempien ja henkilökunnan välinen vuorovaikutus, vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde sekä vanhempien osallistuminen*. Taulukossa 2 on esitetty esimerkkejä ryhmittelystä.

TAULUKKO 2 Esimerkki ryhmittelystä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Metsäretket Puutarhanhoito Kädentaidot Musiisointi	Konkreettinen toiminta
Monikäyttöinen Terveet tilat Toimivat tilat Erillinen nukkar	Sisätilat
Avoimuus Luotettava ja turvallinen Aidosti läsnä oleva Lapsia yksilöllisesti huomioiva	Henkilökunnan ominaisuudet

Analyysin kolmannessa vaiheessa aineisto abstrahoidaan eli käsitteellistetään. Nämä käsitteet ovat kuitenkin jo tiedossa, sillä ne otetaan suoraan teoriasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111, 117.) Tässä vaiheessa liitimme aineistosta muodostamamme alaluokat teoriasta johdettuihin yläluokkiin (TAULUKKO 3). Tällä tavoin saimme aineistosta tiivistetyn ja mahdollisimman selkeän kokonaiskuvan.

TAULUKKO 3 Analyysin ala- ja yläluokat

Alaluokat	Yläluokka
Päiväkodin ympäristö ja rakennuksen ominaisuudet Piha ja ulkovaikenne Sisätilat ja -materiaalit	Ympäristö
Toiminnan ja sen suunnittelun ominaisuudet Konkreettinen toiminta Ryhmät Vapaa ja ohjattu toiminta	Toiminta
Ammattinimikkeet ja moniammatillisuus Ryhmäkohtainen kokoonpano Henkilökunnan ominaisuudet Henkilökunnan osaaminen ja heille tarjottava tuki Kasvattajan ja lapsen välinen suhde	Henkilökunta
Vanhempien ja henkilökunnan välinen vuorovaikutus Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde Vanhempien osallistuminen	Vanhempien rooli

Tulosten kirjaamisen jälkeen siirryimme tulosten tarkasteluun ja johtopäätösten tekemiseen, jonka aloitimme tiivistämällä tutkimuksemme tulokset yhteenvedon muotoon. Tämän jälkeen merkitsimme yliviivauskynällä teoreettisessa viitekehyksessä ja tutkimustuloksissamme ilmenevät yhteneväisyydet. Samalla saimme selville myös tulostemme eroavaisuudet aiempiin tutkimuksiin verrattuna. Johtopäätöksiä tehdessämme vertailimme omia tuloksiamme aiempiin kotimaisiin ja kansainvälisiin tutkimuksiin. Peilasimme tuloksiamme myös yhteiskunnallisiin tilanteisiin ja vallitseviin arvoihin. Johtopäätöksiä tehdessämme pyrimme asettamaan tuloksemme laajempaan kontekstiin ja pohtimaan niiden merkitystä eri näkökulmista. Edellä kuvatuin menettelyin halusimme välttää pelkkää aineiston järjestämistä, jolloin Tuomen ja Sarajärven (2009, 103) mukaan vaarana on se, ettei aineistosta saada varsinaisia tuloksia ja johtopäätösten tekeminen on vaikeaa.

7 UNELMIEN PÄIVÄKOTI VANHEMPIEN NÄKÖKULMASTA

Tässä luvussa esitämme tutkimuksemme tulokset tutkimuskysymyksittäin. Aineistolainauksissa erotamme eri haastatteluista otetut lainaukset toisistaan kahdella katkoviivalla "--". Mikäli lainauksista lauseiden alusta, keskeltä tai lopusta on poistettu sanoja, olemme merkinneet sen kolmella pisteellä. Lainausten alussa kirjainlyhenne "T" tarkoittaa tutkijaa ja "H" haastateltavaa. Haastateltavan kirjainlyhenteen perässä on haastateltavan numero.

7.1 Ympäristö unelmien päiväkodissa

7.1.1 Päiväkodin lähiympäristö ja rakennuksen ominaisuudet

Vanhempien unelmien päiväkoti sijaitsisi lähellä luontoa ja metsää. Sijainti ei kuitenkaan olisi kovin syrjäinen, vaan helposti saavutettavissa ja mielellään lähellä kotia. Asutusta saisi olla ympärillä, mutta ympäristön tulisi kuitenkin olla rauhallinen ja

liikenteen kannalta turvallinen. Päiväkoti ei sijaitsisi kerrostalon alakerrassa. Sen lähistöllä olisi retkipaikkoja ja maasto päiväkodin ympäristössä olisi vaihtelevaa sekä maaseudunomaista. Päiväkodin välittömässä läheisyydessä olisi myös järvenranta. Päiväkodin aitojen ulkopuolella tulisi olla hyvin tilaa vanhempien ja lasten kulkuvälineille.

H3: ”No semmosessa että ois riittävästi oikeestaan niinku luontoonkin ympärillä, että pystyis tekee retkiä siinä päiväkodin ympäristössä. ... ettei oo pelkästään se piha siinä vaan ois enemmänki tilaa sitte. Mut kuitenkin ei tietysti haittaa jos siinä on jotain paikkaa missä voi sitte käydä lasten kanssa.”

Päiväkotirakennuksessa käytettäisiin luonnonmateriaaleja, kuten puuta. Rakennus voisi olla esimerkiksi kokonaan hirsinen. Rakennusmateriaalit olisivat muutoinkin hengittäviä ja kestäviä ja rakennuksessa olisi paljon ikkunoita. Jossakin tilassa olisi myös lasikatto. Ikkunoiden kautta saataisiin hyödynnettyä luonnonvaloa, ja materiaalien hengittävyys vähentäisi sisäilmaongelmia. Rakennus ei olisi ulkomuodoltaan tylsä ja sisätiloissa olisi käytetty erilaisia pintoja, kuten kankaita. Sisätilat voitaisiin rakentaa kukan muotoon niin, että keskellä olisi yksi isompi tila ja sen ympärillä pienempiä tiloja.

H6: ”...sit tietenki luonnonmateriaalit jotka olis sit ihan tämmöset niinku, just tullaan siihen huoneilmaan ja semmoseen mikä on tänä päivänä, et siellä on hengittäviä materiaaleja, ihan niinku rakennusvaiheessa otettu huomioon.”

7.1.2 Piha ja ulkuvälineistö

Unelmien päiväkodin piha olisi iso ja luonnonmukainen. Luonnonmukaisuudella tarkoitettiin sitä, että pihalla olisi muun muassa puita ja kiviä. Puiden nähtiin olevan hyödyllisiä esimerkiksi siksi, että ne tarjoavat varjopaikkoja lapsille. Piha olisi vaihtelevamaastoinen, näkyvyydeltään hyvä, turvallinen sekä monipuolinen ja se mahdollistaisi erilaiset liikuntamuodot, kuten kiipeily, juoksemisen ja luistelun. Pihasta löytyisi puutarhamaisuutta kasvimaan, muun hyötykasvillisuuden ja istutusten muodossa ja siellä olisi niin hiekkaa kuin nurmikkoakin. Pihan jakamisesta ikäryhmittäin vanhemmilla oli eriäviä mielipiteitä: toisaalta pienten ajateltiin jäävän jalkoihin yhteisessä pihassa, kun taas toisaalta sen nähtiin mahdollistavan mallioppimisen ja isompien hoivavietin toteuttamisen.

H3: ”No kyllä niinku oikeestaan riittävän iso, mut kuitenkin et sillai niinku näkyvyys, ettei oo mitään semmosia nurkkia mihin lapset pääsee piiloon, et niitä ei sit oo kukaan vahtimassa, ja sit sais olla ehkä vähän jotain maastoeroo siinä.”

--

H8: ”Et siellon niinkun metsää, ja, ja vaihtelevuutta ja niitä aitoo luonnon, isoja kiviä ja puuta ja rinnettä.”

--

H14: ”...kyl mä näkisin et periaatteessa jaettu piha, et ne pienemmät on erikseen, että koska sit se menee siihen kilpailuun hyvin äkkiä et ne pienemmät ei tee sit yhtään omaansa ku ne seuraa isoja, et niillä on ehkä turvallisempi olla ku ne on aidattu erikseen.”

Unelmien päiväkodin pihalla olisi erilaisia rakennelmia, kuten leikkimökkejä, kiipeilytelineitä, keinoja, hiekkalaatikoita, karuselleja, liukumäkiä, heittelypisteitä, labyrintti sekä seiniä eri tarkoituksiin. Ulkovälineistö tukisi motorista toimintaa ja olisi monipuolista. Pihan ulkoleikkivälineitä olisivat esimerkiksi pyörät, karrut, ämpärit, lapiot ja pulkat. Välineistön hankinnassa huomioitaisiin myös lasten toiveet. Valmiiden lelujen ohella vanhemmat korostivat luonnonmateriaalien käyttöä ulkovälineistössä. Ulkoleikkivälineistöä vanhemmat kuvailivat muun muassa seuraavilla tavoilla.

H14: ”Et siellä ei tarvii olla hienoja kaikkii kiipeilytelineitä vaan ne saisi ite kehittää niitä virikkeitä vaikka sieltä käpymetästä keräämällä ja tekemällä käpylehmiä ja muita. Et se oma mielikuvitus saa kehittyä siellä, et sieltä löytys sieltä luonnosta ne jutut millä ne ite keksii ne leikkinsä.”

--

H4: ”No ulkona olis varmasti sellasia ulkoleikkivälineitä eli keinoja ja hiekkalaatikoita ja jotain mitä, kiipeilytelineitä, kaikenlaisia tämmösiä mitä niitä ikinä keksiikään, karuselleja. Ja sitte siellä vois olla jopa ehkä jotain luonnonelementtejä, jotain pientä kivee, kallioo, puuta mitä vois hyödyntää myöskin.”

7.1.3 Sisätilat ja -materiaalit

Unelmien päiväkodin sisätilat olisivat ennen kaikkea toimivat, monikäyttöiset ja avarat. Tilojen avaruus näkyisi siten, että päiväkodissa olisi tilaa leikille ja lasten töille, tilavat käytävät sekä täysin avointa tilaa. Huoneiden ei kuitenkaan tarvitsisi olla korkeita. Edellä mainittujen ohella tilat olisivat kodinomaiset ja terveet, jolloin ne olisivat myös viihtyisämmät ja turvallisemmat. Näihin liittyi myös tilojen ergonomisuus.

H10: ”Tosiaan, siellä sais olla sitä tilaa. Paljon, ja niinku muunneltavat tilat.”

--

H11: "...no tässäki taas tämmönen turvallisuus ja kaikki, mutta viihtysät tilat, missä ois lasten kiva olla, mutta myös sen henkilökunnan tilat ja siinä erityisesti se terve sisäilma joka kyllä vaikuttaa kaikkeen. Yhessä tasossa ois hyvä olla ne tilat. Sitte ergonomiset ... et aikuisilleki se on ergonominen ja lapsille..."

Sisätilat olisivat lapsiystävällisiä ja virikkeellisiä muun muassa siten, että ne olisivat myös lasten itsensä muokattavissa. Vaikka tilat olisivat virikkeelliset, ne eivät saisi olla liian levottomat, sillä niissä täytyisi huomioida mahdolliset erityislapset. Meluhaittojen välttämiseksi tilat olisivat äänieristettyjä, mikä osaltaan vähentäisi levottomuutta. Tilojen lapsiystävällisyys näkyisi myös siten, että lapset voisivat olla tiloissa melko vapaasti.

H12: "...lapset vois itekin muokata sitä, et ne vois, jos siellon jotain sohviakin nii ne vois olla moduuleita, ja sitte että tavallaan niistä sohvatyynyistäki sais vaikka majan, et niitä vois käyttää johonki. Et sielloin semmosia irtonaisia osia, mistä lapset ite vois muovata sitä tilaa."

Unelmien päiväkodista löytyisi erilaisia tiloja: havainnointihuone, rauhoittumishuone, kierrätyshuone, lapsille soveltuva keittiö sekä iso sali ja eteinen. Eteisessä olisi keskellä pyöreä pukeutumispenkki, erillinen kuraeteinen ja hyvät suihkutuspaikat sekä kuivauskaapit ja -telineet. Eteinen voisi olla kaikille lapsille yhteinen ja jokaiselle olisi iso naulakkotila. Lisäksi siellä voisi sijaita vanhemmille tarkoitettu taukotila, jossa heillä olisi mahdollisuus muun muassa jutella toisten vanhempien kanssa. Rauhoittumiseen tarkoitettu huone sai vanhemmilta luonnehdintoja, joiden mukaan se olisi erillinen, rauhallinen ja tilava. Unelmien päiväkodin kylpyhuonetilat koostuisivat hyvistä vessatiloista, saunasta sekä uima-altaasta, joista viimeksi mainittu oli toivotuin. Eteistä ja kylpyhuonetiloja vanhemmat kuvailivat muun muassa seuraavilla tavoilla:

H8: "Että kyllä se niinku se uima-allaski, varsinki Suomen talvessa, kun on varmaan paljon pahoja pakkaspäiviä, nii sit voiski mennä uimaan ja saunomaan. Se ois niinku tosi kiva se."

--

H14: "No hyvän kokoset nämä eteistilat pukeutumista, riisuuntumista varten. Nämä kuivaustilat tietysti et saa varusteet sitte kuntoon. Sitte nämä yksilöiden omat kaapit et on omille tavaroille mitä voi sitte olla, niin ne vois olla semmoset ihan kohtuukokosetki sitte."

Unelmien päiväkodista löytyisivät monikäyttöiset ruokailutilat, erilaisia pieniä tiloja sekä ryhmille omat toimintatilat esimerkiksi musisointia tai lukemista varten. Näiden ohella päiväkodissa olisi myös verstashuone ja teemahuoneita, kuten aisti- ja värihuone tai pomppuhuone. Lisäksi henkilökunnalla olisi käytettävissä erillinen kokoushuone. Unelmien päiväkodin sisustuksessa huomioitaisiin kauneus, satumaisuus, pyöreys ja pehmeys. Sisustuksen avulla mahdollistettaisiin myös se, että tavaroille olisi omat paikkansa. Sisustukseen voitaisiin luoda eri tunnelmia valaistuksen, äänien ja värien käytön avulla. Värien käytöstä vanhemmilla oli erilaisia ajatuksia, sillä osa halusi raikkaita ja kirkkaita värejä, kun taas toiset halusivat ennemminkin neutraalin värimaailman.

H6: ”Paljon värejä. ... Siellä ois sellanen pomppuhuone, semmonen missä ois kaikkee pehmeitä.”

--

H14: ”Sit värimaailmaltaan semmonen, no joo, maanläheinen ja rauhallinen ... sit toisaalta aattelin, et jollaki äänillä tai tämmösillä luoda sinne sitä veden ääntä, puron solinaa tai tällasta. Että ne pääsis siihen enemmänki tutustuun. Sit vois olla vaikka joku tämmönen värihuone missä saa sit sotkee, läträtä väreillä, seiniä, kattoja, lattioita, itteensä, kavereita.”

Sisämateriaalit unelmien päiväkodissa olisivat monipuolisia, kestäviä ja tarkkaan harkittuja. Niissä hyödynnettäisiin myös kierrätysmateriaaleja. Lelut olisivat ennen kaikkea perinteisiä ja kestäviä sekä mielikuvitusta ruokkivia ja ehjiä, mutta niitä ei kuitenkaan olisi liikaa. Lelujen ohella sisämateriaaleista löytyisi esimerkiksi roolileikkivaatteita, askarteluvälineitä, kirjoja, muovailuvahaa ja pelejä.

H13: ”No kestäviähän niitten pitäis olla, että puu on varmaan aika hyvä materiaali. Ja sitte mun mielestä, no pelejä paljon kaikenlaisia, ja sit semmosia niinku mitkä vähän vaatii lapsen omaa mielikuvitusta, et ei oo liian valmiita ne leikit. Elikä ihanat on kaikki tietysti nukkeleikit ja kauppaleikit, että on niinku tarvikkeita sellaseen...”

Sisätilojen liikuntavälineistöksi mainittiin muun muassa kiipeilytelineet, trampoliini, köydet, renkaat, pallot ja erilaiset patjat. Yleisesti ottaen unelmien päiväkodissa olisi paljon erilaisia liikkumiseen kannustavia materiaaleja.

H9: ”Kyllä, mutta sitte liikuntavälineistöö sisälle. Hernepussia, tasapainorata, penkkejä ja puolapuut ja patjoja.”

--

H10: "...kaikenlaisia patjoja ja mitä niitä nyt onkaan erilaisia muotoja, semmosii keinuvia isoja kappaleita ja tällasia. Palloja eri kokosia ja puolapuita mihin vois kiipeillä. Ja renkaat ja muuta."

Arkea helpottavia välineitä ja materiaaleja unelmien päiväkodissa olisivat toimintaa ohjaavat kuvat ja taulut, apuvälineet niitä tarvitseville, reissuvihkot sekä kasvatusvinkkitaulu vanhemmille. Tietotekniset välineet, kuten digikamera, väritulostin ja kuvanteko-ohjelmat, olisivat vanhempien mielestä lähinnä henkilökunnan arkea helpottavia. Edellä mainittujen kaltaisiin materiaalihankintoihin olisi riittävästi rahaa.

H1: "Että siellä ruokailutilanteessa olis sitten semmonen ruokailuun liittyvä toimintataulu jonka kans voi semmosta pientä small talkia harjotella, välipalalla ois toinen, aamiaisella olis toinen ... Että ulkona samalla tavalla kuvitettu, että tässä on lapiot ja ämpärit ja sitte valintataulut, valinnanmahdollisuudet sinne ja sitte vaikka pari kertaa laminoitu toimintataulu."

Tiivistetysti sanoen unelmien päiväkodin ympäristö olisi luonnonläheinen niin sijainniltaan kuin materiaaliensa puolesta. Ympäristö, välineistö ja materiaalit tukisivat kaikkia lapsen kehityksen osa-alueita, erityisesti motoriikkaa, ja niissä otettaisiin huomioon lapsen ikä. Ympäristö olisi turvallinen ja vaihteleva, mutta lapsen mielikuvituksen salliva ja sen käyttöön kannustava. Materiaalit ja välineistö olisivat kestäviä ja niitä pitäisi olla saatavilla monipuolisesti, mutta esimerkiksi leluja ei saisi olla liikaa.

7.2 Toiminta unelmien päiväkodissa

7.2.1 Toiminnan ja sen suunnittelun ominaisuudet

Toiminnan ja sen suunnittelun ominaisuuksista puhuttaessa tärkeimpänä pidettiin lapsilähtöisyyttä. Tähän liittyivät esimerkiksi lasten toiveiden ja kiinnostuksen kohteiden huomiointi sekä lasten osallisuuden huomiointi. Unelmien päiväkodissa henkilökunta kyselisi lapsilta mitä he haluavat tehdä, ja ottaisivat näin huomioon lasten ideat ja mieltymykset. Henkilökunta kysyisi myös vanhemmilta toiveita toiminnan

suhteen. Toiminta ei olisi pelkästään pedagogista ja tavoitteellista, mutta se ei myöskään saisi olla liian vapaata. Lapsilähtöisyyttä kuvattiin aineistossa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

H2: ”Mutta että oishan se ihana ku lapsilta siellä kyseltäs että mitä haluatte nyt tällä viikolla tehdä, että mitkä ne on ne jutut. Eikä sitte silleen että ne hoitajat siellä maanantaipalaverissa päättää, että sitä ja tätä tehhään nyt tällä viikolla.”

--

H9: ”Toki ne pääpainot varmaan lähtee aikuisista mutta sitä mukaan lapsilähtöisyyttä katotaan. Ja havainnoi mitä ne lapset on mieltä, mitkä niitä kiinnostaa. Poimitaan niistä sitten niitä juttuja. Että varmaan semmonen vuosiympyrärunko uskosin et jokaisella on, mutta sitte kuitenkin lähetään niistä lasten mieltymyksistä, niistä liikkeelle.”

--

H1: ”...ja kyllä mä tykkään ettei niinku liian vapaatakaan se toiminta vois olla, mitenkään hirveen lapsilähtöstä, että lapset nyt sais pelkästään sitä...”

Lapsilähtöisyyden ohella toiminnassa hyvin tärkeänä pidettiin lapsen kehityksen eri osa-alueiden kokonaisvaltaista huomiointia ja tukemista. Tällä tarkoitettiin lapsen iän, itsenäisyyden ja yksilöllisten tarpeiden huomiointia jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Lisäksi toiminnassa olisi kasvatuksellisia tavoitteita ja henkilökunnalla olisi näkemys siitä, mikä lapsille on hyväksi.

T: ”Mistä lähtökohdista niinku lähettäs suunnittelemaan sitä toimintaa?”

H6: ”No lasten niinkun, siitä kehityksen vaiheesta ja sen tarpeista. Että ne tukee juuri sitä, sitä sen ikästä lasta mikä, mihin, mikä ryhmä sitte onki. Siitä näkökulmasta.”

--

H11: ”No ihan niinku, no näkemys siitä lasten, no siitä ikäkaudesta ensinnäkin ja sitte siitä että, no ihan niinku semmoset kasvatukselliset tavoitteet ja tai no tavoitteet mut yleensä kaikki näkemykset siitä mikä on niinku semmosta hyvää, hyväksi ajateltua.”

--

H14: ”Myös jos aattelee motorista kehitystä, tämmöstä hienomotoriikkaa, karkeemotoriikkaa, niitten ... kautta. Ja tota, tukee sitä niinku kokonaisvaltasta kasvatusta siihen, että pystys vahvistaan myös niitä heikkoja puolia. Ja kannustaa siihen sosiaalisuuteen ja ryhmässä työskentelyyn.”

Toiminta unelmien päiväkodissa olisi monipuolista, aktiivista, kodinomaista ja selkeästi rytmitettyä, mutta ei liian aikataulutettua. Toiminnan ollessa liian aikataulutettua sitä ei pidetty enää kodinomaisena. Kodinomaisuuteen liittyi myös se, että päiväkodin

toiminnassa huomioitaisiin kodin toimintatavat. Rutiinit, siirtymätilanteiden porrastaminen ja kuvien käyttö koettiin tärkeinä ja arkea helpottavina asioina esimerkiksi viedessä lasta päiväkotiin.

H11: ”Ja sitte tosi monipuolista ja sellasta lastennäköstä ... Ja sit et ois kuitenkin semmosta mahdollisimman kodinomasta ... Että on liian semmosta aikataulutettua ja liian tavallaan tavoitteellista, et ei niinku sellasta ... ja just se selkee rytmi kyllä ainaki itekki sen huomannu, et siitä on vaan niin paljo apua...”

--

H5: ”Ja sitte varmaan lasten kannalta niin tavallaan ne kuitenkin ne rutiinien toistumiset niin ne ainaki oon huomannu että se helpottaa sitä sinne viemistä kun tietää että nyt.”

--

H6: ”Ja, ja niinku toimittas silleen aktiivisesti että ei vaan esimerkiks ulkona ... lapset vaan sitte, ne nököttää istuu hiekkalaatikolla ja tädit seisoo. Juttelee ehkä keskenään, vaan et se ois semmosta niinku aktiivista tekemistä.”

Päiväkodin henkilökunnalla olisi teoreettinen näkemys toiminnan suunnittelusta ja he hyödyntäisivät siinä tutkimustuloksia. Suunnittelu rakentuisi lasten yksilöllisten tarpeiden mukaan viikko- tai vuositeemojen ympärille. Teemoissa keskityttäisiin esimerkiksi luonto- ja ympäristöarvoihin sekä leikkiin.

H6: ”...ei tietenkään joka päivä voi tehdä kaikkia asioita nii se vois sitte niinku olla kiertävä joku...”

H7: ”Teemaviikkoja.”

--

H12: ”No tota mun unelmapäiväkoti varmaan ois tämmönen luonto ja ympäristökasvatuspäiväkoti, että siellois taustalla nämä arvot. Ja sitte minusta se saisi perustua lapsista lähteviin ideoihin ja semmosiin laajempia kokonaisuuksia, mä en tykkää semmosista irtonaisista tuokioista ollenkaan. Ois ihana jos ois vaikka koko vuoden joku tema. Ja se sitte, ne suunnitelmat tulis siitä.”

Unelmien päiväkoti tarjoaisi perheille myös tiettyjä erityispalveluita heidän arkensa helpottamiseksi. Näillä tarkoitettiin lapsen hakemista kotoa päiväkodin toimesta, tukipalveluiden (esimerkiksi kuntoutus ja terapia) tarjoamista päiväkodissa hoitopäivän aikana sekä lapsen kotihoidon tukemista. Lisäksi päiväkoti edistäisi vanhempien verkostoitumista. Tämä tapahtuisi esimerkiksi erilaisen päiväkodin järjestämisen toiminnan kautta, jonka avulla vanhemmilla olisi mahdollisuus tutustua toisiinsa. Verkostoitumisen kautta vanhemmat pystyisivät paremmin muun muassa tukemaan lapsiaan erilaisissa tilanteissa ja selvittämään mahdollisia konfliktitilanteita.

H1: "...vanhempia tuettas siinä että ne voi pitää lapset kotona niin pitkään kun haluaa ... Joo, ja kuntoutus tapahtus siellä päiväkodissa, päiväkodin aikana. ... tämä niinku mää aattelen ne rasittavimmat tekijät mitä tällä hetkellä on päiväkodeissa, nii se on se aamuvienti. No sehän järjestyy ku sieltä haetaan. Että mää voin kattoo vaatteet valmiiks, sitte lähen ite töihin ja ne jää tänne lähtemään ja menee aamupalalle sinne."

--

H5: "...ne kaikki (lapset) siirtyy ekalle luokalle yhdessä, niin siinä vois olla jo tiiviimminki miettimässä sitä et miten sinne kouluun mennään, mitä siinä nyt voikaan tehdä. Jopa silleen et siinä vanhemmat ois tekemisissä enemmän"

H4: "Joo nimenomaan sillä tavalla. Että siinä pääsis vähän tutustumaan niitten uutten lasten vanhempiin jo siinä vaiheessa."

--

H14: "Ja sitte se jää tosiaan monesti et ei edes tiedä et ketä ne lapsen vanhemmat on. Et ku ne ois verkostoitunu keskenään, nii just tämmösiäki tilanteita ku aatteele esimerkiks kiusaamista, niin hyvät ku huonotki puolet, niin pystys tukeen enemmän sitä tilannetta niin ystävyysuhteiden kehittymistä ku mahdollisia kiusaamistilanteita, kun ne vanhemmat tuntis toisensa niin pystyis keskustelemaan keskenään, että mikä se on se homman nimi."

7.2.2 Konkreettinen toiminta

Konkreettisen toiminnan osalta selkeästi eniten huomiota saivat luontoon liittyvät toiminnot. Unelmien päiväkodissa näitä olisivat metsäretket, puutarhan hoito, ulkoilu, ympäristökasvatus ja luonnossa oleminen. Näiden avulla lapset saisivat luontokokemuksia esimerkiksi eläinten tarkkailun ja tutkimisen muodossa, ja oppisivat huolehtimaan hyötykasveista. Luonto ja luonnonläheisyys olivat kaiken kaikkiaan eniten mainittuja asioita unelmien päiväkodissa.

H12: "...siel ois joku puutarha, nii sielläki vois hoitaa niitä kasveja ja haravoida ja leikata nurmikkoo."

--

H4 : "Joo luontoretket on mukavia et siellä saa nähdä jotain kasveja tai ehkä eläimiäki hyvällä tuurilla ja sitte niistä puhutaan ja ehkä vähän tutkitaanki niitä. "

--

H2: "Ja luonto, ehkä se ois kans semmonen ku ite ollaan kovia käymään retkillä ja olemaan tuolla pihalla, niin että ihan sitte siellä hoijossaki ois sitte tämmöstä. ... ihanahan se ois aina jos ne pääsis niinku konkreettisesti käymään siellä luonnossa eikä vaan että käytäs kuvista läpi mitä tuolla on."

Unelmien päiväkodissa olisi myös paljon arjen toimintoihin liittyvää työkasvatusta. Sen kautta lapset pääsisivät osallisiksi ruuan laittoon, siivoamiseen sekä kierrättämiseen, ja

oppisivat kodissakin suoritettavia, tavanomaisia askareita. Lasten ruuanlaittomahdollisuuden ohella myös henkilökunnalla olisi välillä ruuanlaittovuoroja. Työkasvatuksen kautta helpotettaisiin henkilökunnan arkea ja kiirettä.

H4: ”Sitte mä ehkä vielä sen lisäisin, et pitäis olla mahdollisuus esimerkiksi osallistua lasten siihen ruuanlaittoon, eli se keittiö pitäis olla sellanen et siel ois niitten pienten helppo kanssa touhuta.”

--

H1: ”...tutustutaan ihan vaikka tämmöseen ruuan valmistukseen. ... Miksei jotain pientä pilkkomista tai muuta... jotain nakkeja pystys helposti lapsetki pilkkomaan, vesimelonia tai jotain pehmeitä materiaalia. Että mä en usko, että kaikissa perheissä se ruuanlaittokaan on semmonen juttu että lapset pääsee tai joutuu tekemään tai näkeekökään.”

Muita unelmien päiväkodin toiminnan sisältöjä olisivat liikunta, musiikki, kädentaidot, leikki ja taiteet. Sisällöt olisivat etenkin hieno- ja karkeamotoriikkaa kehittäviä. Liikuntamuodot olisivat hyvin monipuolisia, sisältäen esimerkiksi uintia, pyörillä ajelua, jumppaa ja tanssia. Musiikkiin sisältyisivät laulu ja musisointi yleisesti, kädentaitoihin puolestaan askartelu, lelujen tekeminen ja korjaaminen sekä puukäsityöt. Taidetta toteutettaisiin erityisesti piirtämisen ja teatterin avulla. Näiden ohella unelmien päiväkodissa lapsille olisi varattu aikaa lepoon ja rauhoittumiseen. Liikunnan ja muun toiminnan monipuolisuus ilmenee seuraavista lainauksista.

H10: ”Ja sitte tää liikuntapuoli, et se ois monipuolista niinku ulkona ja sisällä tapahtuvaa, lasten ihan sitä fyysisen kehityksen, tai liikkumisen tarpeen tukemista tai toteuttamista. Ja tietenki myös sitten tämmöstä niinkun kirjallisuutta ja musiikkia ja teatteria.”

--

H13: ”...musiikki on yhtä tärkeä, et sitte olis soittimia ja sitä musiikkia sais olla paljon siellä. Asioita voidaan niinku oppia laulamalla...”

Edellä mainittujen perustoimintojen ja -sisältöjen lisäksi unelmien päiväkodissa olisi tiettyjä erityissisältöjä. Näillä tarkoitettiin vierailuita eri kohteisiin, Sapere - ruokakasvatusmenetelmää, kielirikasteisuutta sekä erilaisia esiintyjiä ja tapahtumia. Vierailukohteita olisivat esimerkiksi museot, uimahalli ja urheilukenttä. Unelmien päiväkodissa tehtäisiin yhteistyötä eri tahojen, kuten vanhainkodin ja koulun kanssa.

H2: ”Ois kiva jos vois jotain semmosia retkiä järjestää esimerkiksi niinku urheilukentälle.”

--

H5: ”Sit vielä, sitähan varmaan tehäänki jossain, nin mun mielestä on hienoo ku on yhdistetty esimerkiks vanhainkoti ja päiväkoti tavallaan niinku tilana. Tai siis että ois yhteistyötä, koska jos toiset kaipaa aikuisseuraa ja toiset ehkä sitä lapsiseuraa, niin sehän ois ihan hieno tommosta yhteistyötä vois tehdä.”

H4: ”...ja voisko olla jotain muitaki yhteistyökumppaneita. Esimerkiks joku jalkapallojoukkue ... vois tulla vaikka jostain paikalliselta leipomolta joku leipuri tekemään niitten kans munkkeja tai jotain tän tyylistä juttua.”

7.2.3 Ryhmät

Unelmien päiväkodin lapsiryhmistä puhuttaessa pienryhmätoiminta nousi selkeästi eniten esille. Pienryhmätoiminnan kautta henkilökunnan katsottiin voivan huomioida kaikkia lapsia tasapuolisesti ja yksilöllisesti. Tällaisen toiminnan avulla henkilökunnan lapsituntemus paranisi ja lasten olisi helpompi ja rauhallisempi toimia sekä keskittyä kuin isossa ryhmässä. Unelmien päiväkodin pienryhmien koko olisi 2–6 lasta. Pienryhmän kokoon vaikuttaisi lasten ikä: nuorempien lasten ryhmät olisivat pienempiä. Toisaalta myös isommissa ryhmissä toimiminen nähtiin hyväksi lapsen sosiaalisen oppimisen kannalta.

H3: ”...voihan niinku olla isompiki ryhmä joka on sitte jaettu pienempiin. ... että riittävästi huomiota kaikille että on helppo puuttua sitte tilanteisiin.”

--

H9: ”Pienempiin ryhmiin senki vois jakaa sitte, ottaa sieltä muutama. Että pikku ryhmissä. Ja tavallaan just se, et on aikaa ja siinähan sitä lasta tunnetaan sitte paremmin ja tulee sitä lapsituntemusta kun on pienemmässä ryhmässä.”

--

H11: ”Et ois myös sitä pienryhmätoimintaa. Koska ei kuitenkaan varsinkaan pienet lapset, niin ei ne kyllä varmasti semmosessa isommassa, se varmaan menee ihan sekaisin se poletti siinä...”

Lasten ikä vaikuttaisi myös koko ryhmän lapsimäärään. Pienemmille, alle kolmevuotiaille lapsille sopiva ryhmäkoko olisi 5–10 lasta, kun taas isompien lasten ryhmässä olisi 10–20 lasta. Maininnat, joissa lasten ikää ei erikseen määritelty, ryhmien koko vaihteli välillä 8–15 lasta. Muutamassa haastattelussa mainittiin, että koko päiväkoti voisi olla jopa niin pieni, että kaikki lapset olisivat yhdessä ryhmässä koko ajan. Koko lapsiryhmää määriteltiin myös siten, ettei ryhmällä olisi standardikoko tai ikäjakaumaa, ja siinä olisi sekä tyttöjä että poikia. Lisäksi yhdessä haastattelussa

mainittiin, ettei erityisryhmiä muodostettaisi, vaan kaikki lapset olisivat samassa ryhmässä. Tällä haluttiin helpottaa henkilökunnan työtaakkaa ja väsymystä.

H8: ”Että tavallaan siinäkin niinkun, mun unelmapäiväkodissa otettas huomioon ehkä ne lapsen tarpeet siinä ryhmäkoossa myös, et sei ois niinku standardi se ryhmäkoko. Et olis ehkä vähän, vähän pienempää ryhmää sellasille, jotka ehkä mahdollisesti sitä enemmän kaipaa.”

--

H1: ”Mä en tiää tekisinks mä ollenkaan erityispäiväkoteja. Mä varmaan integroisin kaikki lapset. ... näistä erityispäiväkodeissa on se, ku siellä se henkilökunta kuormittuu, että vaikka niitä on enemmän nii ne kuormittuu myös enemmän.”

7.2.4 Vapaa ja ohjattu toiminta

Suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että unelmien päiväkodissa olisi enemmän vapaata leikkiä kuin ohjattua toimintaa. Osa vanhemmista halusi näitä kuitenkin olevan tasaisesti. Sekä ohjatun toiminnan että vapaan leikin määrään vaikuttaisivat lasten ikä ja ryhmäkoko. Pääsääntöisesti ohjattua toimintaa olisi korkeintaan kerran päivässä, ja muutama näistä kerroista toteutettaisiin pienryhmätoimintana. Vapaata leikkiä olisi enemmän muuan muassa siksi, että sen koettiin ruokkivan paremmin lapsen mielikuvitusta, kun taas liiallisen ohjatun ja valmiiksi keksityn toiminnan katsottiin passivoivan lasta.

H4: ”Hyvä on että lapset sais itekki keksiä välillä, ettei se aina olis niin ohjattua, mut mun mielestä se olis hyvä et siellä olis kuitenkin joka viikkoa kohti jotain sellasta suunnitelmallisempaa.”

--

H6: ”...ihannetilannehan on se että se lapsi niinku myös käyttää omaa mielikuvitustaan ja keksii ja, nii samalla lailla ku kotonaki, että ei koko ajan voi olla.”

H7: ”Ja sit että lapsi niinku, tietysti tulee helposti passiivisia jos niille keksitään kaikki valmiiksi.”

Vapaa leikki unelmien päiväkodissa olisi lasten omaa leikkiä ja siinä olisi mahdollisuus sekoittaa ja vaihtaa leikkejä. Vapaa leikki olisi monipuolista niin, että sitä tapahtuisi sekä sisällä että ulkona ja tarjolla olisi paljon mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Toisaalta vapaaseen leikkiin sisältyisi hieman aikuisen ohjausta siten, että lapsia ohjattaisiin leikkimään toistensa kanssa. Tällöin aikuinen rakentaisi puitteet, joissa lapset pystyisivät itsenäisesti leikkimään.

H13: ”Elikä vaikka se on vapaata leikkiä, et niinku mä tossa sanoin aiemminki, että siinä olis niitä aikuisen luomia puutteita ja aikuinen niinku katsois päältä ja puuttuis tarvittaessa ja sillä lailla vaikka se aikuinen ei sinällään ihan ohjais sitä.”

Toiminta unelmien päiväkodissa olisi tiivistetysti sanoen monipuolista ja osallistavaa siten, että se tukisi lapsen kehityksen kaikkia osa-alueita. Niin suunnittelussa kuin toiminnan toteuttamisessakin huomioitaisiin lapsilähtöisyys. Lapsiryhmien koot vaihtelisivat lasten iän mukaan ja toimintaa toteutettaisiin mahdollisimman paljon pienryhmissä. Toiminnan pääteemoja olisivat luonto, liikunta, leikki sekä osallistuminen arjen askareisiin. Näitä toteutettaisiin niin ohjatusti kuin vapaankin leikin kautta, mutta vapaata leikkiä olisi kuitenkin enemmän.

7.3 Henkilökunta unelmien päiväkodissa

7.3.1 Ammattinimikkeet ja moniammatillisuus

Unelmien päiväkodissa työskentelisi monen eri alan edustajia. Kasvatusalan ammattilaisista henkilökuntaan kuuluisivat ennen kaikkea lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat. Muuta kasvatushenkilökuntaa olisivat erityislastentarhanopettaja, avustajat sekä päiväkodin oma kuntouttava puhe- ja toimintaterapeutti. Päiväkodilla olisi myös oma johtaja ja AAC -työntekijä, joka huolehtisi vaihtoehtoisten kommunikointikeinojen toteuttamisesta. Kasvatushenkilökunnan ohella unelmien päiväkodissa työskentelisi siivoaja, huoltohenkilökuntaa ja oma keittäjä. Keittäjä valmistaisi ruuan itse päiväkodilla ja ruoka olisi luomu- ja lähiruokaa, jota olisi mahdollisimman vähän käsitelty.

H5: ”...et siellä on niitä lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia ... erikoislastentarhanopettaja, se varmaan on tarpeellinen...”

--

H9: ”No lastentarhanopettajat siellä on ja kyllä ne lastenhoitajatki sitte, mut tietysti lastentarhanopettajilla on se päävetovastuu.”

--

H4: ”No totta kai pitäis olla (oma johtaja), et ei hirveesti että on jaettua, ku täähän on kahden tai kolmen tai neljän pk:n johtaja. Et olis siinä yhdessä, että olis tarvittaessa taas, et jos haluaa niin menis vaan ovelle koputtelemaan. Tai ehkä

mieluummin vielä niin ettei tarvis mennä ovelle koputtelemaan vaan hän ois siellä aina aamulla ja tarjois vaikka kupin teetä et 'otatko tästä?'"

--

H12: "Ja sit siel ois oma kokki, ihanaa. ... semmonen mies joka on aina siellä niinku talonmiehenä ja se tekis niitä ulkohommia, leikkais sitä nurtsia ja hoitas aitoja ja sitte lapset vois tavallaan siellä käydä kans puuhastelemassa sen kans. ... Semmonen kunnan vanhanajan talonmies Pikkarainen siellä."

--

H1: "Oma keittäjä jokaiseen päiväkotiin, et ei mitään keskuskeittiötä. Ja sen ruuan lähemmäksi tuomista vielä enemmän. Voishan siellä olla vaikka keittiövuorotki joskus lapsilla."

Unelmien päiväkodin henkilökunta tekisi paljon moniammatillista yhteistyötä eri tahojen, esimerkiksi neuvolan kanssa. Yhteistyö eri terapeuttien kanssa olisi automaattista ja säännöllistä. Terapeuttien ohella päiväkodilla olisi mahdollisuus saada avustaja maahanmuuttajataustaisille lapsille. Päiväkoti hyödyntäisi harjoittelijoita ja heidän osaamistaan, ja eri alojen harjoittelijat tekisivät yhteistyötä keskenään.

H8: "...moniammatillista yhteistyötä varmaan vielä enemmän, että tavallaan ois automaattinen yhteistyö esimerkiksi toimintaterapiaan, puheterapiaan, fysioterapiaan. Kaikkin tämmösiin, että tavallaan vaikei ois yhtäkään asiakasta sillä toimintaterapeutilla siitä päiväkodista, nii silti niil ois se resurssi käyttää, että sen sais vaikka kerran syksyllä ja kerran keväällä. Automaattisen konsultaation, että miten vois ottaa huomioon enemmän jotain, koska on olemas aivan varmasti lapsii, joilla on jotain tarpeita."

7.3.2 Ryhmäkohtainen kokoonpano

Unelmien päiväkodin lapsiryhmässä työskentelisi ainakin yksi lastentarhanopettaja, lastenhoitajia ja avustajia sekä erityislastentarhanopettaja. Keskimääräisesti ryhmässä olisi 3–5 aikuista. Lisäksi ryhmällä olisi päiväuniaikaan käytettävissä lisähenkilöstöä. Isompia, kolmesta kuuteen vuotiaita lapsia yhtä aikuista kohti olisi 3–7 ja alle kolmevuotiaita 2–3. Maininnoissa, joissa lasten ikää ei erikseen määritely, yhtä aikuista kohti ryhmässä olisi 3–8 lasta. Ainakin yhden tutun aikuisen olisi säilyttävä ryhmässä samana lapsen ”päiväkotiuran” ajan. Seuraavat lainaukset kuvaavat vanhempien henkilökunnan määrää koskevia näkemyksiä.

H13 " ...et ois kaks opettajaa ja yks avustaja. Sillon se mahdollistais niinku hirveesti kaikkee mitä voi tehdä, siin ois tarpeeks niitä aikuisia käsiä ja silmiä auttamassa"

--

H5: ”Kyllä sitte varmaan vois niinku pari lastentarhanopettajaa ja pari vielä muuta leikittäjää, saa henkilökuntaki käyä sitte kahvilla.”

H4: ”Mä menisin ehkä sillä kolmella, et ois se 3 aikuista sen 10 lapsen kans, mikä se suhde nyt sitte olis, se yks lastentarhanopettaja, pärjäisköhän se.”

H5: ”Mut sitte jos puhutaan tämmösestä vuosikkaasta (lapsesta), tai alta kolmen tai alta kahenki mitä nyt nää pienimmät on, niin kyllähän ne nyt tarvii taas sitte ihan eri tavalla. Että kyllä siinä jo melkeen varmaan sais olla yks kahta lasta kohti.”

7.3.3 Henkilökunnan ominaisuudet

Unelmien päiväkodin henkilökunta olisi ennen kaikkea luotettavaa ja turvallista, sekä läsnä olevaa ja lapsista välittävää. Työntekijät iloitsisivat aidosti lapsista ja olisivat heistä kiinnostuneita: työtä ei koettaisi vain suorittamisena. Näiden ohella työntekijöiltä löytyisi avoimuutta ja topakkuutta. Avoimuuteen liittyi esimerkiksi se, että he olisivat helposti lähestyttäviä ja rehellisiä. Topakkuudella tarkoitettiin sitä, että henkilökunta veisi asiat loppuun asti, tiedostaisi omat asenteensa ja ammatillisen roolinsa, sekä omaisi määrätietoisen, mutta lempeän kasvatusotteen. Topakkuuden kautta henkilökunnan katsottiin myös voivan ylläpitää auktoriteettiaan lapsiryhmässä.

H9: ”Hyvin avoimia, rehellisiä, sitten aidosti läsnä olevia niille lapsille.”

--

H10: ”Noh, määhaluaisin, että ne ois tiedostettuja ne asenteet. Että se henkilö ku siellä työskentelee, nii ymmärtäisi olevansa lasten kanssa tekemisissä. Ja että se tiedostais sen ammatillisen roolinsa niin, että tavallaan semmoset niinkun primitiivireaktiot jäis ehkä sit tulematta ulos.”

--

H5: ”Sit myös tietysti sitä jämäkkyyttä varmaan tarvii tommosessa lapsilaumassa että saa sen oman äänensä kuuluviin. Toki ei varmaan oo suotavaa ihan samallai ku täällä kotona et korottaa ääntä siellä nyt välttämättä, mut semmonen tietynlainen auktoriteetti säilyy.”

Edellä mainittujen ominaisuuksien ohella unelmien päiväkodin henkilökunta olisi yhteistyökykyistä, innostunutta, innovatiivista, sosiaalista ja reipasta. Työntekijöiden innostuneisuus liitettiin uusiin asioihin ja kouluttautumiseen. Henkilökunnan tulisi myös arvostaa perheitä, minkä kautta toteutuisi hyvä asiakaspalvelu. Henkilökunta olisi ystävällistä ja iloista, jolloin he innostaisivat lapsiakin mukaan toimintaan. Tätä kuvattiin myös henkilökunnan yleisellä positiivisella asenteella niin lapsia kuin vanhempiakin kohtaan.

H1: ”Joo, siihen uuteen et jaksais pysyä se semmonen, jaksais olla innovatiivinen sen koko uran ajan ja jaksais sen uran loppuun asti olla innostunu sekä sitä, että kouluttautuu, asiat muuttuu koko ajan.”

--

H3: ”No oikeestaan vaan niinku se, että on motivoitunu siihen et tykkää siitä, siitä lasten kans tekemisestä ... semmonen niinku oikeenlainen asenne sit siihen, semmonen reipas ja ilonen ... Ja että saa lapset sitte innostumaan mukaan.”

Unelmien päiväkodin työntekijät olisivat herkkiä tulkitsemaan sekä lapsia että heidän vanhempiaan. Lasten osalta tämä ilmenisi esimerkiksi kannustamisena: henkilökunta korostaisi positiivisia asioita lapsissa ja osaisi tunnistaa tilanteet, joissa lapsi tarvitsee rohkaisua ja tukea. Henkilökunta tunnistaisi myös vanhempien keskustelutarpeet. Tämä näkemys liittyi myös kasvatuskumppanuuteen, jota käsittelemme myöhemmin. Edellä mainittujen ominaisuuksien ohella työntekijät olisivat ymmärtäväisiä ja suvaitsevaisia niin lapsia kuin vanhempiakin kohtaan ilman, että ketään syyllistettäisiin. Lasten ymmärtämiseen liitettiin muun muassa lapsen asemaan asettuminen ja lapsenomaisuus.

H8: ”Mut sitte mun mielestä se olis tosi tärkeitä et se henkilökunta ois niinku herkkä aistimaan sitä, et jos sillä vanhemmalla on jotain tarvetta jutella vähän enemmän.”

--

H11: ”Tavallaan mun mielestä semmosen, joka työskentelee lasten kanssa niin täytyy itekin muistaa minkälaista on olla lapsi ja olla tietyllä tavalla lapsenomainen. Toki pitää ne ohjat käsissä ja olla aikuinen, mutta että ei oo menettäny sellasta lapsenomaista elämäniloa ja sellasta tutkivaa otetta ja sellasta.”

Unelmien päiväkodissa henkilökunta ”puhaltaisi yhteen hiileen” ja olisi keskenään samanarvoista ammattinimikkeeseen katsomatta. Lastentarhanopettaja ei esimerkiksi olisi liian johtajamainen. Toisaalta yhdessä haastattelussa tuli ilmi, että ammattinimikkeet saisivat olla näkyvillä vanhempia varten. Henkilökunnan keskinäiset välit olisivat toimivat ja mahdolliset ristiriitatilanteet osattaisiin ratkoa, sillä ne välittyvät ikävällä tavalla myös lapsiin. Koulutuksen ohella ammattikasvattajien persoona ja persoonallisuus näkyisivät työssä.

H13: ”Nii sitte että ne selvitetäis ne klikit tavallaan, ja lapset aistii sen ilmapiirin, mikä vallitsee aikuisten välillä ja kesken siellä.”

--

H14: ”Mä itte arvostan aina koulutusta. Ja se on aina etu, että se on ja kyl mä jonku niinku alan sosiaali tai mitä kouluja nyt sitte käykää, että ne jotain tietävät

oikeesti, et saavat sanoa olevansa kasvatusalan ammattilaisia. Mut kuitenkin se persoona on siellä tärkeä.”

Unelmien päiväkodin henkilökunta olisi mahdollisimman pysyvää ja koostuisi eri-ikäisistä naisista ja miehistä. He toimisivat työssään rauhallisesti, johdonmukaisesti ja esimerkkiä näyttäen. Henkilökunnan rauhallisuus ilmenisi esimerkiksi kärsivällisyytenä sekä äänenkäytön kontrollointina, joiden avulla pyrittäisiin rauhoittamaan lapsiryhmää. Työntekijät olisivat reiluja ja suoraa myös vanhempia kohtaan.

H6: ”Varsinkin vanhempia kohtaan, nii suoraa puhetta ja semmosta niinku myös huonojenki asioitten esiintuomista. ... et kyl mä tiään et on, päiväkotitätien on helpompia saaha asiat tapahtumaan ku ollaan silleen tosi semmosella ylienergisellä otteella, mut sit jotenki tuntuu että siinä kohassa se pitäs se auktoriteetti pystyä ottamaan muuten kun semmosella hirveellä härdellillä. Se härdelli tietysti tulee siitä ryhmäkoostaki. Semmonen rauhallinen, jämäkkä ote ja reilu ote.”

7.3.4 Henkilökunnan osaaminen ja heille tarjottava tuki

Unelmien päiväkodin henkilökunnan osaamisen suurimmaksi osa-alueeksi muodostui lapsituntemus. Tähän sisältyivät lasten yksilöllinen huomiointi ja tukeminen, teoretieto lapsen kehityksestä sekä lapsilähtöisyyden huomiointi. Henkilökunta osaisi käsitellä ja ennakoida erilaisia tilanteita, kuten ristiriitoja ja muutoksia. Lapsia valmisteltaisiin tarpeen tullen esimerkiksi ryhmän henkilökunnan muutoksiin tutustuttamalla heidät jo etukäteen uuteen työntekijään. Lisäksi henkilökunta osaisi puuttua lasten väliseen kiusaamiseen mahdollisimman nopeasti.

H3: ”No tietysti sillai että tietää miten erityisesti ristiriitatilanteissa tai tämmösissä niinku hankalissa tilanteissa pitäs toimia. Et siinä ois ihan hyvä olla mahollisimman paljon tietoo siitä, että miten ne ratkastaan tämmöset kiusaamiset ynnä muuta, että ne hoidettas mahollisimman nopeesti. Ettei se pääse jatkumaan pitkään.”

Unelmien päiväkodin henkilökunta olisi koulutettua, ja työntekijöiden joukosta löytyisi riittävästi myös korkeasti koulutettuja henkilöitä. Koulutuksen kautta henkilökunta osaisi hallita kokonaisuuksia ja toimia joustavasti. Henkilökunnalla olisi erilaisia esimerkiksi liikunta-, taide- tai ympäristökasvatukseen liittyviä taustoja ja taitoja. Lisäksi henkilökunnalla olisi valmiuksia järjestää kielikylpytoimintaa. Henkilökunnan koulutuksen ja osaamisen monipuolisuutta kuvataan seuraavissa aineistolainauksissa.

H13: "...tykkäisin et sitä henkilökuntaa olis riittävästi korkeesti koulutettua jokaiselle lapselle, ottamaan huomioon ne jokaisen lapsen tarpeet."

--

H7: "Nii että ne (päiväkodin työntekijät) ois kuitenkin tavallaan eri tavalla suuntautuneita. ... Nii siellä ois sitä liikuntaa ja käsityötä ja musiikkia ja sellasta eri juttuja sitte. Se ois tietysti ihanne..."

--

H8: "...se ois kyllä kiva, et ois tavallaan sit niinku tämmösii painotuksii, että joku vois olla enemmän vaikka ihan, olis siis musiikkikasvatuksen taustaa, tai liikuntakasvatuksen taustaa tai kuvataidekasvatuksen taustaa, tai. ... Ehdottomasti minun unelmapäiväkodissa olisi kielirikasteisuus, elikä siis englantia olis niinku läsnä siinä arjessa. Niin että se tulis sit luontevaks, jollon totta kai mä toivon, että henkilökunnalla on siihen taustaa ja koulutusta."

Unelmien päiväkodin työntekijöille olisi tarjolla erilaista lisäkoulutusta ja tukea. Esimerkiksi heidän työhyvinvointiaan ylläpidettäisiin säännöllisen työnohjauksen, kuntoutuskurssien ja kuuntelemisen keinoin. Kun henkilökunnan työhyvinvoinnista huolehdittaisiin, heidän olisi mukava tulla töihin. Työntekijöille olisi tarjolla erityispedagogiikan lisäkoulutusta ja -tietoa sekä riittävästi aikaa lasten havainnointiin. Henkilökunnalle tarjottavaa tukea vanhemmat kuvasivat esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

H1: "...sille henkilökunnalle pitäis olla työnohjaus säännöllisesti kerran kuukaudessa ja sitte ihan ... Kuntoutuskursseja olis sille omalle työssäjaksamiselle."

--

H11: "Must ois hyvä, et henkilökunnan ois kiva tulla aina sinne töihin. Että tavallaan mun mielestä tämmösessä unelmien päiväkodissa pitäis kuunnella sitä henkilökuntaa. Esimerkiks just niistä ryhmäkokoasioista ja kaikista resursseista, että saatas aina tehdä sitä mitä halutaan ja näin."

7.3.5 Kasvattajan ja lapsen välinen suhde

Kasvattajan ja lapsen välinen suhde muodostuisi unelmien päiväkodissa luottavaiseksi, välittäväksi ja läheiseksi. Lapsi kokisi hoitajan tärkeänä ja suhde olisi lämmin ja avoin. Jotta kasvattajan ja lapsen välinen suhde toimisi, heidän olisi ymmärrettävä toisiaan sekä tultava keskenään toimeen. Kaiken kaikkiaan suhde olisi sellainen, että lapsi voisi olla oma itsensä. Suhdetta kokonaisuudessaan kuvattiin muun muassa seuraavin tavoin:

H8: ”No mä toivosin et se suhde olis sellanen, että sitä lasta harmittaa jos se työntekijä on lomalla. Et kyllä mä niinku haluisin et ne kiintyy niihin. Ja vaikka se tavallaan tuntuu karulta että sitte ne joutuu niit eroi kestäämään ja sitte voi työntekijät vaihtuu ja muuta, nii mun mielestä se myös kasvattaa semmoseen luopumiseen.”

--

H13: ”Ja se (lapsi) luottaa niihin aikuisiin, et se voi olla oma itsensä siellä, et sen ei tarvii koko aikaa skarpata ja olla tavallaan niinku kylässä, vaan että se uskaltaa myös kiukutella ja osottaa sitä mieltänsä silloin kun siihen on aihetta hänen mielestään. Ja, mut sitte taas tavallaan se, et ku kaipaa lohtua, et se sitte kiipee sinne sen aikuisen syliin, että se on semmonen tuttu ja turvallinen se aikuinen siinä. Ja se lähtee sit taas aikuisen puolelta jälleen siitä, että se välittää ja sitä kiinnostaa ja se niinkun on läsnä henkisesti sille lapselle.”

Kaikki hoitajat muodostaisivat suhteen lapseen, mutta toisaalta jokaisella lapsella olisi yksi läheinen omahoitaja. Hyvän suhteen luomiseksi aikuinen olisi läsnä oleva, kannustava ja kuunteleva. Aikuinen tuntisi ja huomioisi lapsen sekä kohtaisi hänet päivittäin. Seuraavat aineistolainaukset kuvaavat vanhempien näkemystä hyvästä kasvattajan ja lapsen välisestä suhteesta ja sen edellytyksistä.

H14: ”Sitte tietysti toi, että siellä on useempia henkilöitä, et siinä jokainen hoitaja muodostaisi sen suhteen sen lapsen kanssa. Että siellä ei ole vain sitä yhä ainutta tiettyä suosikkitätiä, koska sit jos se täti on pois nii se lapsi on pulassa. Et siellä on useempia ohjaajia ja jokaisella on se oma erityinen suhde muodostettu, et se on se turvallinen olo vaikka se oma suosikki ois pois.”

--

H12: ”No siis sen pitää olla ehdottomasti, se lapsi pitää huomioida ja, mulla omat lapset on semmosia ujoja ja hitaasti lämpeneviä, nii tästä jouduin ite kyllä käymään siellä toisenkin kerran keskustelemassa ... Niin tota kyl mää aattelin monessa kohtaa että ei vitsi, että nyt kaikki toimintatuokiot seis niin kauan kun te tiedätte mistä mun lapsi tykkää, mistä se on kiinnostunu, mitä se haluaa, mitä sille kuuluu tänään. Että siis oikeesti tutustua niihin lapsiin. Ja sen verran pieni se ryhmä että sen pystyy vielä tekemään. Et sää tiät joka ikisen lapsen, mistä tämä tykkää.”

Tiivistetysti sanottuna unelmien päiväkodin henkilökunta olisi ennen kaikkea luotettavaa, avointa ja turvallista. Näiden ominaisuuksien kautta rakentuisivat henkilökunnan toimivat suhteet niin lasten kuin vanhempienkin kanssa. Kasvatushenkilöstöllä olisi alan koulutus, mutta sitäkin tärkeämpää olisi lapsituntemus, työntekijän persoona ja aito kiinnostus työhön. Henkilökunnalla olisi ammatillisesti vahva minäkuva ja he osaisivat tukea sekä lapsia että vanhempia tarpeiden mukaan.

Kasvatushenkilökuntaan kuuluisivat ainakin lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Muuta henkilökuntaa unelmien päiväkodissa olisivat oma keittäjä, siivooja ja talonmies.

7.4 Vanhempien rooli unelmien päiväkodissa

7.4.1 Vanhempien ja henkilökunnan välinen vuorovaikutus

Unelmien päiväkodissa aloite henkilökunnan ja vanhempien väliseen vuorovaikutukseen tulisi pääosin päiväkodilta, mutta myös vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus aloitteen tekemiseen. Merkittävimpiä vuorovaikutuskeinoja unelmien päiväkodissa olisivat päivittäiset arkikeskustelut, hoidon aloitus- ja lopetuskeskustelut sekä vasukeskustelut. Keskusteluita järjestettäisiin vanhempien niin halutessa. Vasukeskusteluita olisi kuitenkin 2–4 kertaa vuodessa ja pienempiä keskusteluita vanhempien tarpeen mukaan jopa viikoittain. Keskustelut käytäisiin tutun työntekijän kanssa ja yksi mahdollisuus toteuttaa niitä olisivat kotikäynnit.

H7: ”Kyl mun mielestä niitä (vasukeskusteluja) ... ainaki saisi olla sekä syksyllä että keväällä. Mun mielestä.”

--

H2: ”Kyllähän sitä vuorovaikutusta tulee tavallaan aina ku käy siellä hoijossa, just se että on mukava kuulla miten on se päivä menny ja näin. Mutta ihan semmosta kunnollista keskusteluaikaa saisi olla mun mielestä usiamminki ku kerran vuodessa, että käytäs niinku sen lapsen juttuja läpi. Ku sitte saattaa kuulla ku joka syksy on se keskustelu että miten viime talvena on joku juttu menny huonosti, niin oishan tuo ollu kiva tietää vähän aikasemmin. Että ois edes se pari kolme kertaa vuodessa sitte semmosia kunnan keskusteluja...”

Keskustelujen kautta työntekijät kertoisivat tarkemmin lapsen toiminnasta ja niissä voitaisiin yhdessä vanhempien kanssa sopia esimerkiksi erilaisista kasvatuksellisista asioista. Keskusteluaikoja varattaisiin joko ovesa olevasta listasta tai sähköisen järjestelmän kautta. Sähköinen viestintä olisi muutoinkin vanhemmille mieluinen tiedotuskanava, mutta toisaalta myös perinteiset paperitiedotteet olivat toivottuja.

H14: ”Et ois se paljon kivempi kuulla, et kuinka se edistyy se sosiaalistuminen ja suhteiden luonti muihin ikätovereihin ku se, et onko se syöny lautasen tyhjäksi vai

ei ... mut palautetta et miten se toimii siellä oikeasti ... Ja myös sitä palautetta sieltä toisesta päästä, että sitä ammattilaisen näkökulmaa siihen et mitä siihen tilanteeseen vois kenties tehdä.”

--

H10: ”...joku tollanen (viikkokirje) säännöllinen, jollakin sellasella viestimellä mikä tulee suoraan kotiin, et sen voi sillon ku haluaa nii tarkastaa sieltä. Sähköposti on nyt tässä hyvä. Tai miksei se vois olla joku sähköinen ilmoitustaulu tai tän tyyppinen.”

7.4.2 Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde

Vanhempien ja henkilökunnan välistä suhdetta unelmien päiväkodissa kuvasivat suoruus, rehellisyys, yhdenvertaisuus sekä avoimuus puolin ja toisin. Hyvän suhteen luomiseksi kummallakin olisi aikaa toisilleen ja keskusteluyhteys olisi toimiva. Hyvä suhde mahdollistuisi yhteisten kasvatustavoitteiden sekä sen kautta, että molemmat osapuolet pitävät sovituista asioista kiinni.

H11: ”No mun mielestä siinä ois kyllä just hyvä, että siinä olis se semmonen yhdenvertaisuus. ... myös just vanhempien kanssa. Varmasti on hyvin monenlaisia perheitä ja vanhempia, et voi olla vaikee myöskin se ja sitte taas vanhemmilla on varmaan erilaisia näkemyksiä siitä päiväkodista ja hoidosta ja tällasesta. Mutta kyllä mun mielestä etenki jotta se kommunikaatio toimii henkilökunnan ja vanhempien, perheiden välillä, niin kyllä pitäis olla tosi semmosta kunnioittavaa.”

Unelmien päiväkodin henkilökunta kunnioittaisi ja kuuntelisi vanhempia sekä ottaisi heidät vakavasti. Henkilökunta toisi suhteeseen ammatillista näkökulmaa suhtautuen vanhempiin kasvatuksellisella otteella ja tukien heitä vanhemmuudessa. Henkilökunta rakentaisi suhteesta sellainen, että myös vanhemmat tuntisivat itsensä tervetulleiksi päiväkotiin.

H6: ”Vähän semmosta hienovarasta rinnalla kulkemista tavallaan siinä vanhemmuudessa, koska jos ei oo ku vaikka yks lapsi nii ei oo sitä semmosta kokemusta että mulla on viies lapsi tässä että kyllä nää tässä mukana tulee. ... ja semmosta pallottelua sen tavallaan sen asian kanssa, et mites kannattas nyt tehdä.”

7.4.3 Vanhempien osallistuminen

Unelmien päiväkodissa vanhemmilla olisi mahdollisuus olla mukana toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. Osallistuminen näihin olisi

vapaaehtoista. Vanhempien ollessa osallisina voitaisiin hyödyntää heidän asiantuntijuuttaan. Vanhemmilla olisi mahdollisuus osallistua koko päiväkodin toiminta-ajatuksen suunnitteluun ja kehittämiseen, etenkin jos kyseessä olisi uusi päiväkotitoiminta.

H9: ”Ja tietysti sitte sitä yhteistyötä vanhempien kanssa just että millä tavalla sitä sitten tehtäisiin. Et voihan siinä vanhemmat ideoida. Että ei se aina tarvi päiväkodiltakaan lähteä, että nyt päiväkotitoiminta järjestää lapsille ja vanhemmille tällasta, et miksei se voisi olla molemminpuolista.”

--

H2: ”Joo saa toki kysyä mutta ei sitä semmosta että ilmota ja on pakko jotain. Mutta on se mahdollisuus aina mukava olla olemassa, että saa sanoa jos haluaa.”

Vanhempien osallistumiskanavia olisivat vanhempainillat ja -infot, ideariihet sekä vanhempainyhdistys. Näiden kasvokkain tapahtuvien tapaamisten ohella vanhemmat voisivat vaikuttaa myös kyselyiden kautta. Edellä mainittujen vaikutuskanavien avulla vanhemmilla olisi mahdollisuus tuoda esille ideoitaan ja ajatuksiaan koskien päiväkotitoimintaa ja sen toimintaa.

H6: ”Mut joo, ehkä joku semmonen, et siinä vaiheessa kun suunnitellaan sitä seuraavaa, vaikka koottas jos ei nyt fyysisesti paikalle välttämättä unelmamaailmassakaan ehdi kaikki, mut et ois just vaikka semmonen että mitä haluat.”

H7: ”Ja niitä ideoita voisi tulla sitte ehkä tällaisissa kanssakäymishommissa, et ne olis tällaisia vähän ideariihityyppisiä juttuja enemmän kun että sä täytät jollekin lapulle jotain.”

Merkittävimmät tavat, joiden avulla vanhemmat voisivat konkreettisesti olla mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa olisivat heidän työnsä ja harrastuksensa. Vanhemmat olisivat mukana myös erilaisissa yhteisissä tapahtumissa ja juhlissa, mutta lähinnä katsojan roolissa. Lisäksi vanhemmat osallistuisivat arkitoimintaan pelkästään seuraajana esimerkiksi avoimien ovien päivän kautta. Eniten vanhemmat osallistuisivat konkreettisesti olemalla mukana erilaisilla retkillä avustajina. Muita vanhempia osallistavia toimintoja olisivat liikunta- ja taidetuokiot, rahankeruu, leipominen sekä muu yhteinen puuhastelu.

H10: ”...jos vanhemmat haluaa, niin ne voisi olla siinä, tai tuoda esille semmosia välähdyksiä niinkun siitä omasta osaamisestaan ehkä tai omasta, mitä nyt haluaa,

niin sinne päiväkotiin. Jollain on joku erityistaito, nii se vois tulla sinne vaikka soittamaan tai lukemaan kirjoja...”

--

H9: ”...voi vanhempi pyytää käymään ryhmää vaikka työpaikalla tai muuta. ... oisko se mahdollista sitte tosiaan tutustua, mennä jonnekki jonku vanhemman työpaikalle tai muuta. ... esimerkiksi jouluisia puuhajuttuja tai tämmösiä, askartelua tai leipomista tai sitte vaikka, no siis avoimien ovien päiviähän on, näitä et järjestetään että vanhemmat pääsee tai vaikka isovanhempia ja näitä. Nehän on äärimmäisen tärkeitä, erilaiset päivät.”

--

H13: ”...vanhemmat vois tulla avoimesti, olla osa sitä päiväkodin arkeekin. Ja sit ehkä just se, et jos on vanhemmissa niinkun, just vaikka musiikin tai liikunnan tai minkä tahansa osa-alueen taitajia, niin tulla sinne mukaan siihen toimintaan aina välillä. Vois olla aika kiva.”

Lopputiivistyksenä voidaan todeta, että unelmien päiväkodissa vanhemmilla olisi mahdollisuus vaikuttaa niin päiväkodin koko toiminta-ajatuksen kuin konkreettisen toiminnankin suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö lähtisi pääsääntöisesti päiväkodin aloitteesta. Sen merkittävimpiä toteuttamistapoja olisivat erilaiset keskustelut, joita toteutettaisiin vanhempien tarpeiden mukaan. Vanhemmat olisivat yhteisissä tapahtumissa ja juhlissa mukana lähinnä katsojan roolissa ja retkille he osallistuisivat avustajina. Lisäksi vanhemmilla olisi mahdollisuus osallistua päiväkodin toimintaan omien ammattiensa tai harrastustensa kautta.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten yhteenveto

Unelmien päiväkodin *ympäristön* hallitseva elementti olisi luonto. Tämä näkyisi niin sijainnissa, pihassa kuin käytetyissä materiaaleissakin. Päiväkoti sijaitsisi metsän lähellä, ja sen pihalla olisi esimerkiksi puita, kiviä, istutuksia sekä vaihtelevaa maastoa. Ympäristö olisi niin sisä- kuin ulkotiloiltaankin turvallinen ja lapsen iän huomioiva. Piha olisi suuri, jotta siellä olisi tarpeeksi tilaa liikkua. Sisätiloissa liikkumisen mahdollistaisi muun muassa iso liikuntasali patjoineen ja köysineen. Unelmien päiväkodin sisätilat olisivat terveet, monikäyttöiset ja myös lasten muunneltavissa. Päiväkodin lepäämiseen tarkoitettu tila olisi kuitenkin erillinen ja muulta toiminnalta rauhoitettu. Sekä sisä- että ulkomateriaaleissa hyödynnettäisiin luonnosta saatavia ja luonnonläheisiä materiaaleja. Ympäristö materiaaleineen tukisi lapsen kehityksen kaikkia osa-alueita, erityisesti motoriikkaa monipuolisten liikuntatapojen ja -mahdollisuuksien avulla. Materiaalit olisivat kestäviä ja perinteisiä ja niitä olisi saatavilla monipuolisesti. Esimerkiksi leluja ei kuitenkaan olisi liikaa, jotta ympäristö ja materiaalit mahdollistaisivat lapsen mielikuvituksen käytön.

Unelmien päiväkodin *toiminta* olisi monipuolista ja osallistavaa siten, että myös se tukisi lapsen kehitystä. Lapsilähtöisyys otettaisiin mahdollisuuksien mukaan huomioon niin toiminnan suunnittelussa kuin toteutuksessakin esimerkiksi kyselemällä lapsilta ideoita ja toiveita. Lapsiryhmien koot vaihtelisivat lasten iän mukaan siten, että alle kolmevuotiaiden ryhmät olisivat pienempiä kuin isompien lasten. Toimintaa kuitenkin toteutettaisiin mahdollisimman paljon pienryhmissä ja sen pääsisältöjä olisivat luonto, liikunta, leikki sekä osallistuminen arjen askareisiin. Konkreettisesti näitä toteutettaisiin esimerkiksi metsäretkien, leivonnan ja ruuanlaiton sekä erilaisten liikuntatuokioiden kautta. Toimintaa toteutettaisiin sekä ohjatusti että vapaan leikin avulla, vapaan leikin ollessa kuitenkin suuremmassa roolissa. Vapaata leikkiä toteutettaisiin niin sisällä kuin ulkonakin, ja siinä olisi mahdollisuus sekoittaa ja vaihtaa leikkejä. Lapsille tarjottavan toiminnan lisäksi unelmien päiväkodin tukisi vanhempien verkostoitumista järjestämällä toimintaa, jonka kautta vanhemmat voisivat tutustua toisiinsa.

Unelmien päiväkodin *henkilökunnan* tärkeimmät ominaisuudet olisivat luotettavuus, avoimuus ja turvallisuus. Näiden ominaisuuksien avulla pystyttäisiin rakentamaan toimivia suhteita sekä lapsen ja henkilökunnan että vanhempien ja henkilökunnan välille. Henkilökunta toimisi asiakaslähtöisesti ottaen huomioon niin vanhemmat kuin lapsetkin. Lapsiryhmän työntekijöillä olisi kasvatusalan koulutus, mutta koulutustakin tärkeämpää olisi lapsituntemus, työntekijän persoona ja aito kiinnostus työhön. Oman lisänsä henkilökunnan ammattitaitoon toisivat erilaiset taustat ja erityistaidot, kuten liikunnallisuus, musikaalisuus ja taiteellisuus.

Edellä mainittujen lisäksi työntekijöillä olisi ammatillisesti vahva minäkuva ja he osaisivat tukea sekä lapsia että vanhempia erilaisissa tilanteissa. Kasvatushenkilökuntaan kuuluisivat ainakin lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja sekä tarpeen mukaan myös erityislasterhanopettaja ja avustajia. Työntekijät olisivat keskenään samanarvoisia koulutukseen katsomatta ja heitä olisi aina paikalla riittävästi lapsimäärään nähden. Kasvatushenkilökunnan ohella unelmien päiväkodissa työskentelisi oma keittäjä, siivooja ja talonmies, jotka ottaisivat lapset huomioon sekä tilaisuuden tullen mukaan omiin toimintoihinsa. Keittäjän työnkuvaan kuuluisi myös se, että hän laittaisi ruuan paikan päällä laadukkaista raaka-aineista.

Vanhempien rooli unelmien päiväkodissa olisi sellainen, että heillä olisi mahdollisuus vapaaehtoisesti vaikuttaa niin koko päiväkodin toiminta-ajatuksen kuin konkreettisenkin toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Vanhemmat voisivat esittää toiveitaan ja ideoitaan esimerkiksi vanhempainilloissa sekä erilaisten kyselyiden kautta. Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö lähtisi pääsääntöisesti päiväkodin aloitteesta, mutta ilmapiirin tulisi olla sellainen, että se rohkaisisi myös vanhempia aloitteen tekemiseen. Vanhempien ja henkilökunnan välinen suhde olisi rehellinen, yhdenvertainen, avoin ja kunnioittava.

Merkittävimpiä vanhempien ja henkilökunnan välisiä yhteistyötapoja olisivat erilaiset keskustelut, joita käytäisiin lähinnä vanhempien tarpeiden mukaan. Laajempia kasvatust keskusteluita käytäisiin vähintään kaksi kertaa vuodessa. Päiväkoti huolehtisi siitä, että vanhemmat ovat ajan tasalla päiväkodissa tapahtuvista asioista, ja heitä tiedotettaisiin esimerkiksi tulevista tapahtumista joko sähköisesti tai paperilla. Vanhemmat olisivat katsojan roolissa mukana päivittäisessä toiminnassa sekä erilaisissa tapahtumissa ja juhlissa, joita päiväkotijärjestäisi. Lisäksi päiväkodilta tehtäisiin retkiä eri kohteisiin, joilla vanhemmat voisivat olla mukana avustamassa. Vanhemmilla olisi myös mahdollisuus järjestää toimintaa päiväkodille omien ammattiansa ja harrastustensa kautta.

8.2 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millainen on vanhempien näkemysten mukaan paras mahdollinen päiväkotijärjestelmä. Selvitimme tutkimuksessamme siis vanhempien näkemyksiä ja toiveita siitä, millainen on heidän unelmiensa päiväkotijärjestelmä. Aihetta käsitelimme päiväkodin *ympäristön, toiminnan, henkilökunnan ja vanhempien roolin* kautta. Tulosten mukaan voidaan tiivistetysti todeta, että vanhempien unelmien päiväkotijärjestelmä on hyvin luonnonläheinen, lapsikeskeinen ja kaikin puolin turvallinen. Lapsikeskeisyydellä tässä yhteydessä tarkoitetaan esimerkiksi lasten yksilöllistä huomiointia ja lapsilähtöisyyttä. Unelmien päiväkodissa vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua eri asioihin. Yhteistyö päiväkodin henkilökunnan kanssa on

avointa ja toimivaa, sillä henkilökunta on luotettavaa ja ammattitaitoista. Seuraavaksi tarkastelemme tutkimuksemme tuloksia tarkemmin peilaten niitä aiempiin tutkimuksiin ja tehden niistä samalla tulkintoja ja johtopäätöksiä.

Unelmien päiväkodin *ympäristön* hallitsevin elementti on luonto, joka näkyy niin ulko- ja sisätiloissa, käytetyissä materiaaleissa kuin sijainnissakin. Luonto ja luonnonläheisyys päiväkodin ympäristössä ovat painottuneet myös useissa muissa tutkimuksissa (ks. Berris & Miller 2011; Fjørtoft 2004; Palosaari & Saarsalmi 2006; Torquati & Barber 2005). Vanhemmat pitävät siis luontoa tärkeänä oppimista ja kehitystä tukevana elementtinä. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että tutkimuksemme osallistuneet vanhemmat ovat mahdollisesti itse lapsuudessaan viettäneet paljon aikaa luonnossa. Osaltaan tämä voidaan yhdistää myös siihen, että luonnonmukaisuus ja vihreät arvot ovat tällä hetkellä yhteiskunnassamme ajankohtainen ja paljon puhuttu aihe. Lisäksi viitteitä vihreistä arvoista antaa se, että unelmien päiväkodilla tarjottava ruoka tehdään paikan päällä laadukkaista luomuraaka-aineista.

Unelmien päiväkodissa ympäristö materiaaleineen on ominaisuuksiltaan lapsiystävällinen, turvallinen ja lapsen kehitystä tukeva. Turvallisuutta unelmien päiväkodissa lisäävät esimerkiksi terveet tilat ja hyvä näkyvyys pihalla. Turvallisuutta ja tilojen kuntoa ovat vanhemmat ja henkilökunta korostaneet myös aiemmissa tutkimuksissa (ks. Alasuutari, M. ym. 2014; Berris & Miller 2011; Palosaari & Saarsalmi 2006). Lisäksi turvallisuus on yksi laadun puitetekijä (Hujala & Fonsén 2011, 319) ja se on laadun kriteeri ECERS:ssä esimerkiksi tilojen kunnan ja äänieristyksen näkökulmasta (Harms, Clifford & Cryer 2005). Nykyisin paljon esillä olleet rakennusten huono sisäilma ja siitä johtuvat terveysongelmat saattoivat vaikuttaa siihen, että vanhemmat toivat aiheen esille myös unelmien päiväkodista puhuttaessa.

Lapsiystävällisyyteen ja kehityksen tukemiseen liittyen vanhemmat toivoivat ympäristön kannustavan lasta erityisesti mielikuvituksen käyttöön ja liikkumiseen. Unelmien päiväkodin ympäristö tarjoaa lapselle virikkeitä ja mahdollisuuksia turvalliseen liikkumiseen ja itsensä toteuttamiseen. Myös aiemmissa tutkimuksissa ovat nousseet esille erityisesti mielikuvituksen käyttöön kannustavat sekä lapsen kehitystä tukevat tilat ja materiaalit (ks. Berris & Miller 2011; Curtis & Carter 2005; ks. myös Harms, Clifford & Cryer 2005). Mielikuvituksen käyttöä koskevat tuloksemme voidaan

liittää siihen, että aikuiset saattavat kokea nykyisin useiden lelujen olevan liian valmiita, jolloin ne eivät jätä tilaa lapsen mielikuvitukselle. Tätä keskustelua leikintutkijat käyvät julkisuudessa aika ajoin. Lisäksi tulokset osoittavat vanhempien pitävän liikkumista tärkeänä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta. Myös tämä on ollut ajankohtainen teema yhteiskunnassamme viime vuosina.

Tulosten mukaan myös unelmien päiväkodin *toiminta* tukee lapsen kehitystä ja on lapsilähtöistä sekä lasta osallistavaa. Nämä ominaisuudet yhdistyvät toisiinsa siten, että niihin liittyy läheisesti aiemmin mainitsemaamme lapsikeskeisyys. Tulokset ovat hyvin samansuuntaisia aiempien tutkimusten (ks. Alasuutari, M. 2003; Kronqvist & Jokimies 2008; Liu ym. 2001) kanssa, joiden mukaan vanhemmat korostivat juuri lapsen yksilöllisyyden ja kokonaisvaltaisen kehityksen huomiointia. Lapsilähtöisyys ja osallisuus ovat Hujalan ja Fonsénin (2011, 319) mainitsemia laadun prosessitekijöitä ja myös ECERS:ssä lapsen yksilöllisten tarpeiden huomiointi toimii laadun indikaattorina (Harms, Clifford & Cryer 2005). Lapsen yksilöllisyyden huomiointia parannetaan unelmien päiväkodissa muun muassa usein toteutettavalla pienryhmätoiminnalla. Osa unelmien päiväkodin toiminnasta toteutetaan kuitenkin myös isommissa ryhmissä, jotta lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät. Myös tuoreen kyselytutkimuksen mukaan vanhemmat pitivät lapsen yksilöllistä huomiointia ja pienryhmätoimintaa tärkeänä (Alasuutari, M. ym. 2014, 31–32).

Lapsille suunnatun toiminnan ohella unelmien päiväkodin toiminta tukee vanhempien verkostoitumista, jonka avulla vanhemmat tutustuvat paremmin toisiinsa ja saavat vertaistukea toisiltaan. Kun vanhemmat tuntevat toisensa, lisääntyy lapsen elinympäristön turvallisuus sekä vanhempien tunne siitä, että lapsi on turvassa. Aiemmissa varhaiskasvatukseen liittyvässä tutkimuksessa tätä ei ole juuri käsitelty, sillä niissä on keskitytty lähinnä lapsille suunnattuun toimintaan ja käsitteenä vanhempien verkostoituminen on päiväkotikontekstissa melko uusi.

Toiminta unelmien päiväkodissa on monipuolista sisältäen paljon luontoon liittyviä teemoja, joita toteutetaan esimerkiksi liikunnan ja leikin kautta. Näiden yhdistäminen korostui myös Fjørtoftin (2004) tutkimuksessa, jonka mukaan luonnollisessa ympäristössä leikkiminen ja liikkuminen kehittivät lapsen kognitiivisia ja fyysisiä kykyjä paremmin kuin rakennetussa ympäristössä tapahtuva toiminta. Lisäksi

luontokokemusten tarjoaminen lapsille on laadun indikaattori ECERS:ssä (Harms, Clifford & Cryer 2005). Leikin merkitys lapsen kehityksen kannalta näyttöäytyi tärkeänä myös Koivulan (2010) tutkimuksessa, jonka mukaan vapaassa toiminnassa, kuten leikissä tapahtuva yhteisöllinen oppiminen oli selvästi yhteydessä lapsen sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen kehittymiseen.

Koska unelmien päiväkodin toiminta on kodinomaista ja vapaata leikkiä on ohjattua toimintaa enemmän, voidaan päätellä vanhempien haluavan lapsilleen päiväkodissa paljon tuttua ja omaehtoista tekemistä. Tällöin lapset saavat itse määritellä toiminnan sisällön ja tarkoituksen. Jos vapaata leikkiä olisi ohjattua toimintaa enemmän, todennäköisesti myös lapsilähtöisyys toteutuisi paremmin. Pedagogisesta näkökulmasta katsottuna työntekijöillä on vapaan leikin aikana enemmän mahdollisuuksia havainnoida lasta kuin ohjatun toiminnan aikana. Havainnoinnista saadun tiedon avulla henkilökunta voi suunnitella ja toteuttaa lapsen yksilöllistä kehitystä ja tarpeita tukevaa toimintaa. Näin ollen henkilökunnalla on merkittävä rooli unelmien päiväkodissa niin ohjatun toiminnan kuin vapaankin leikin aikana.

Unelmien päiväkodin *henkilökunta* on luotettavaa ja avointa ja heillä on kasvatustalon koulutus. Vaikka koulutusta pidetään tärkeänä, henkilökunnan aito kiinnostus työhön on merkittävä ominaisuus. Lisäksi työntekijät osaavat huomioda ja tukea sekä lapsia että vanhempia. Samansuuntaisia viitteitä antavat myös aiemmin tehdyt tutkimukset (ks. Berris & Miller 2011; Kronqvist & Jokimies 2008; Liu 2001; Weaven & Grace 2010). Henkilöstön koulutuksen ja avoimuuden kautta vanhemmille muodostuu tunne siitä, että heidän lapsensa on turvallisissa ja osaavissa käsissä. Tuloksista voidaan päätellä vanhempien olevan luottavaisia ja tyytyväisiä alan koulutukseen, mikä eroaa esimerkiksi Liun ym. (2001, 390) tutkimuksesta, jossa vanhemmat osoittivat tyytymättömyyttä päiväkotihenkilöstön ammattitaitoon. Tämä voi olla osoitus koulutuksellisista kulttuurieroista ja siitä, että suomalaista varhaiskasvatustalosta pidetään laadukkaana.

Kasvatustalon ohella unelmien päiväkodissa on oma keittäjä, siivooja ja talonmies. He huomioivat lapset esimerkiksi olemalla lapsiystävällisiä ja ottamalla heidät mukaan työtehtäviinsä tilanteen niin salliessa, toteuttaen näin työkasvatusta. Tästä voidaan vetää johtopäätös, että muun henkilökunnan avulla myös vanhempien

toivomaa kodinomaisuutta ja lasten osallisuutta voidaan toteuttaa paremmin. Muu henkilökunta on siis aktiivinen ja opettavainen osa lasten elämää unelmien päiväkodissa. Vastaavanlaisia, muuta henkilökuntaa koskevia tutkimustuloksia ei aiemmin ole noussut esille. Se, että vanhemmat toivat muun henkilökunnan oma-aloitteisesti esille, voi viitata laitosten omien keittäjien ja talonmiesten yleisyyteen heidän lapsuudessaan. Myös nykyisin esillä oleva palveluiden ulkoistaminen ja siitä käytävä keskustelu saattoivat vaikuttaa vanhempien esittämiin näkemyksiin. Työkasvatuksen toivominen puolestaan viittaa mahdollisesti siihen, että vanhemmat ovat omassa lapsuudessaan tottuneet osallistumaan arjen askareisiin.

Vanhempien rooliin unelmien päiväkodissa liittyvät kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus. Tärkeimpiä yhteistyötapoja unelmien päiväkodissa ovat erilaiset keskustelut vanhempien ja henkilökunnan kesken. Keskustelujen tärkeys on ilmennyt myös aiemmissa tutkimuksissa muun muassa siten, että niitä on yleensä riittämättömästi ja ne ovat yksi kasvatuskumppanuuden edellytyksistä (ks. Karila 2005; Kronqvist & Jokimies 2008; McFarland-Piazza & Saunders 2012). Näin ollen keskusteluiden määrään ja laatuun on kiinnitettävä huomiota, jotta hyvää kasvatuskumppanuutta voidaan toteuttaa.

Unelmien päiväkodissa on tärkeää, että vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa eri asioihin esimerkiksi vanhempainiltojen tai kyselyiden kautta (ks. myös Harms, Clifford & Cryer 2005). Aloite yhteistyöhön tulee kuitenkin pääsääntöisesti päiväkodilta. Osallisuuden merkitys vanhempien ja päiväkodin yhteistyössä korostui myös Footin ym. (2002) tutkimuksessa. Päiväkodin henkilökunnan onkin mietittävä, millaista ilmapiiriä he päiväkotiin luovat. Avoin ilmapiiri todennäköisesti rohkaisee vanhempia tekemään aloitteita ja pyrkimään osallisuuteen päiväkodissa, toisin kuin ilmapiiri, joka on kireä tai kiireinen. Tärkeää on saada vanhemmat tuntemaan itsensä ja ajatuksensa hyväksytyiksi ja arvostetuiksi ja tätä kautta osallisiksi päiväkodissa. Osallisuuden mahdollistaminen onkin merkittävää, sillä uuden kyselytutkimuksen mukaan osa suomalaisvanhemmista ei kokenut voivansa vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen (Alasuutari, M. ym. 2014, 36).

Unelmien päiväkodin konkreettisessa toiminnassa vanhemmat ovat mukana lähinnä katsojan roolissa tai avustajina erilaisissa juhlissa ja tapahtumissa. Myös muissa

tutkimuksissa on tullut esille, että vanhemmat osallistuvat päiväkodin toimintaan juuri tällä tavoin (ks. Foot 2002, 11; ks. myös Alasuutari, M. ym. 2014). Katsojan roolissa pysyminen voi osaltaan merkitä sitä, että vanhemmat luottavat henkilökunnan ammattitaitoon niin toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa kuin kehittämisessäkin. Juhlien ja tapahtumien ohella vanhemmat voivat osallistua unelmien päiväkodin toimintaan omien ammattiensa ja harrastustensa myötä. Aikaisemmissa tutkimuksissa tällaista yhteistyötapaa ei juuri ole tullut esille. Vanhempien osallistuminen tällä tavoin rikastuttaa päiväkodin ja vanhempien välistä yhteistyötä. Esimerkiksi tässä moneen kertaan viitatus, suomalaisvanhemmille suunnatun kyselyn tulokset osoittavat, että yhteistyön muodot eivät ole vanhempien mielestä riittävän monipuolisia (Alasuutari, M. ym. 2014, 36). Vanhempien pyrkimys kehittää ja ideoida uusia yhteistyötapoja kertoo siitä, kuinka tärkeänä he näkevät yhteistyön. Vanhempien halu osallistua ja vaikuttaa viittaa siihen, että he todella haluavat olla osa päiväkotiyhteisöä.

Kokoavana johtopäätöksenä tuloksista voidaan todeta se, että monet vanhempien toiveet ja ajatukset unelmien päiväkodista ovat realistisia ja mahdollisia toteuttaa käytännössä. Tämä johtunee siitä, että haastattelemillamme vanhemmilla on kokemusta päiväkodista ainakin yhden lapsen osalta ja näin ollen heille on muodostunut kuva, millainen päiväkotiki parhaimmillaan olisi. Perusteluna realistisille näkemyksille voi olla myös se, että vanhemmat ovat tottuneet vastaamaan päivähoitoa koskeviin asiakaskyselyihin ja tästä johtuen heillä on teoreettista tietämystä päivähoitosta. Vanhempien kuulemiseen olisi siis syytä panostaa nykyistä enemmän jo asioiden suunnitteluvaiheessa. Useat unelmien päiväkotia koskevista ajatuksista ja toiveista ovat sellaisia, joita myös henkilökunta pystyy pienilläkin muutoksilla toteuttamaan. Näin ollen päiväkodin henkilökunnan ei tule olla liian rutinoitunutta ja käytäntöihinsä urautunutta, vaan heidän on pysyttävä avoimena uusille ajatuksille ja näkökulmille.

Tulokset myötäilevät monia erilaisissa päivähoiton laatua koskevissa mittareissa ja tutkimuksissa esitettyjä varhaiskasvatuksen laatutekijöitä. Lisäksi tulokset ovat samansuuntaisia laissa ja Vasussa määriteltyjen päivähoiton tehtävien ja kasvatuspäämäärien kanssa. Edellä mainitut seikat osoittavat sen, että vanhempien näkemykset ja toiveet tulisi ottaa huomioon, sillä kyse on heidän lapsistaan. Loppujen lopuksi vanhempien toiveet ja näkemykset unelmien päiväkodista voidaan tiivistää

kolmeen pääelementtiin: luonnonläheisyyteen, lapsikeskeisyyteen ja vanhempien osallisuuteen.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta pohdittaessa on huomioitava neljä asiaa, jotka Tynjälä (1991, 390) on suomentanut seuraavasti: vastaavuus (credibility), sovellettavuus (transferability), pysyvyys (dependability) ja neutraalisuus (confirmability). Vastaavuudesta puhuttaessa on kyse siitä, että tutkijan on osoitettava tutkimuksensa tulokset tutkittavien tuottamaa ja tarkoittamaa tietoa vastaaviksi (Lincoln & Guba 1985, 290). Tästä puhuttaessa voidaan yleisesti viitata myös uskottavuuteen, jonka perusta on hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Tätä voidaan laiminlyödä esimerkiksi puutteellisella viittaamisella, heikolla raportoinnilla sekä tulosten puutteellisella kirjaamisella ja vääristelyllä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 128–130.) Tutkimuksemme uskottavuutta lisäsimme runsailla, tasapuolisesti kaikista haastatteluista otetuilla aineistolainauksilla. Luotettavuuteen yleisesti pyrimme raportoimalla tutkimuksemme eri vaiheista ja tuloksista mahdollisimman tarkasti. Kuvassimme ja arvioimme omaa rooliaamme tutkijoina monipuolisesti ja rehellisesti, ottaen huomioon niin heikkoudet kuin vahvuudetkin. Tämä viittaa osaltaan myös tutkimuksen eettisyyteen.

Sovellettavuudella tarkoitetaan sitä, voidaanko tutkimus siirtää toiseen kontekstiin saaden edelleen samankaltaisia tuloksia (Lincoln & Guba 1985, 290). Koska toteutimme tutkimuksen haastattelun keinoin, sen toistaminen täysin samanlaisena ja samanlaisin tuloksin on mahdotonta. Haastattelutilanne on olosuhteiltaan aina ainutlaatuinen ja haastateltavat ovat yksilöitä, joiden ajatteluun voi vaikuttaa esimerkiksi vallitseva kulttuuri. Kirjasimme tutkimuksemme tulokset tarkasti, jotta lukija voi itse pohtia, voidaanko tutkimuksemme tuloksia soveltaa esimerkiksi erilaisista kulttuureista ja olosuhteista tulevien vanhempien toiveisiin. (Ks. esim. Lincoln & Guba 1985.)

Pysyvyydellä puolestaan tarkoitetaan sitä, pysyvätkö tutkimustulokset samoina mikäli tutkimus toteutetaan uudelleen samanlaisessa kontekstissa (Lincoln & Guba 1985, 290). Koska tutkimme nimenomaan vanhempien henkilökohtaisia ajatuksia ja toiveita, emme voi olettaa saavamme samankaltaisia tuloksia, vaikka laitimamme haastattelu toteutettaisiin samanlaisena myöhemmin uudestaan. Mikäli haastattelut toistettaisiin samojen haastateltavien kanssa, tulokset eivät välttämättä olisi samanlaisia, sillä tutkimme nimenomaan niitä ajatuksia ja toiveita, joita haastateltavilla oli juuri haastatteluhetkellä.

Tutkimuksen neutraalisuudesta puhuttaessa viitataan tutkijan riippumattomuuteen ja siihen, että tulokset todella ovat tutkittavien eivätkä tutkijan määrittämiä (Lincoln & Guba 1985, 290). Kuten jo aiemmin totesimme, emme tutkijoina halunneet tuoda omia mielipiteitämme esille, etteivät ne vaikuttaisi tutkittavien vastauksiin. Myös tuloksissa esitetyt aineistolainaukset otimme suoraan litteroinneista niitä muuttamatta. Vaikka aineistoa tehtiin selkeälukuisemmaksi poistamalla sieltä täytesanoja, sen sisältö pysyi merkitykseltään samana.

Luotettavuuteen liittyen voidaan puhua myös triangulaatiosta, mikäli tutkimuksessa käytetään useita eri metodeja, teorioita, tutkijoita tai tietolähteitä (Patton 2002, 556). Tutkimuksessamme triangulaatio ilmenee siten, että meitä tutkijoita on kaksi, jolloin Pattonin (2002, 560) mukaan aineiston tulkinnan vääristymisen mahdollisuus pienenee. Esimerkiksi analyysiä tehdessämme koimme eduksi sen, että pystyimme yhdessä keskustelemaan ja miettimään, miten aineisto pelkistetään ja ryhmitellään. Se, että pystyimme koko tutkimusprosessin ajan yhdistämään näkökulmiamme ja havaintojamme, tuo varmuutta ja luotettavuutta tutkimukseemme.

Etenimme tutkimuksemme teoreettisessa viitekehyksessä lukijan kannalta selkeässä järjestyksessä, ja pyrimme käyttämään mahdollisuuksien mukaan uutta lähdekirjallisuutta. Toisaalta muutamien vanhempien ”klassikkolähteiden” käyttöä perustelemme sillä, että niiden tarjoama tieto ei ole perusajatukseltaan muuttunut. Hyvän tutkimuksen kriteerinä voidaankin pitää tutkimuksen sisäistä johdonmukaisuutta, joka konkretisoituu esimerkiksi siinä miten ja millaisia lähteitä tutkija käyttää (Tuomi & Sarajärvi 2011, 125–126). Johdonmukaisuutta tutkimuksessamme lisää myös se, että teemahaastattelun rungon, tutkimuskysymykset ja aineiston analyysin muodostimme

teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Niin ikään esitimme kaikki tutkimuksemme osat alueet samassa järjestyksessä.

Esitimme tutkimuksemme eri vaiheet mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti: toimimme rehellisesti esille esimerkiksi ongelmat aineistonkeruussa. Laadukkaaseen tutkimussuunnitelmaan panostimme alkuvaiheessa siten, että se oli mahdollisimman tarkasti laadittu ja realistinen. Pohdimme tarkoin myös tutkimusasetelmaamme. Alkuperäinen tutkimusasetelmamme muuttuikin hieman muun muassa ohjaajamme kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen. Edellä kuvattua voidaan pitää tutkijan eettisenä sitoutumisena, joka on hyvää tutkimusta ohjaava elementti. Eettinen sitoutuminen tarkoittaa juuri tutkimussuunnitelman laadukkaudesta huolehtimista, tutkimusasetelman sopivuutta ja huolellista raportointia. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 126–127.)

Tutkimuksemme aiheen valitsimme oman mielenkiintomme ja tutkimustiedon tarpeen perusteella, kuten jo johdannossa toimimme esille. Viimeksi mainitulla viittaamme siihen, ettei spesifistä aiheestamme, unelmien päiväkodista, ole tiedossamme aikaisempaa tutkimusta. Henkilökohtainen, aito mielenkiintomme aiheeseen kannusti meitä panostamaan ja sitoutumaan tutkimukseen, jota pidimme tärkeänä. Pyrimme tuomaan tutkimusaiheemme tärkeyden myös vanhempien tietoon jo heille suunnatuissa haastattelupyynnöissä. Tutkijan vastuu aiheen valinnassa onkin eettisyyden näkökulmasta olennaista, sillä tällöin on huomioitava kenen ehdoilla ja miksi kyseinen aihe on valittu ja mitä siinä pidetään tärkeänä (Tuomi & Sarajärvi 2011, 126).

Eettisyyteen liittyy myös tutkittavien suoja, jolla tarkoitetaan sitä, että tutkijan on selvitettävä osallistujille tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Lisäksi tutkittavien vapaaehtoinen suostumus ja heidän tietämyksensä siitä, mistä tutkimuksessa on kyse, viittaavat tutkittavien suojaan. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 131.) Suostumusta varten haastateltavilta on pyydettävä erikseen haastattelulupa joko suullisena tai kirjallisena. Haastateltavalla on myös oltava mahdollisuus tarkentaa aiemmin kertomaansa ja perua osallistumisensa tutkimukseen milloin vain. (Tiittula & Ruusuvoori 2005, 17–18.) Pyysimmekin haastateltavilta kirjallisen, allekirjoitetun haastatteluluvan (LIITE 4), jossa selvitettiin tutkimuksemme ja haastattelun tarkoitus sekä haastateltavan oikeudet koskien tutkimukseen osallistumista. Haastateltavat saivat ennen haastattelua lukea rauhassa ja allekirjoittaa suostumuksen. Lisäksi mainitsimme

haastatteluissa vähintäänkin kerran, että mikäli haastateltavilla tulee jotakin lisättävää tai muuta kerrottavaa, he voivat ottaa meihin yhteyttä milloin vain.

Tutkittavan suojaan liittyy myös se, että tutkijan on huolehdittava heidän anonymiteetistään sekä pidettävä tutkimustiedot luottamuksellisina (Tuomi & Sarajärvi 2011, 131). Nämä asiat esitimme kirjallisesti haastatteluluvassa. Tutkittavien anonymiteetin turvasimme käyttämällä litteroinneissa ja aineistolainauksissa nimen sijasta lyhennettä ”H” sekä haastateltavan numeroa. Emme myöskään eritelleet aineistossa äitejä ja isiä, koska tutkimukseen osallistui vain kaksi isää. Sähköistä tutkimusaineistoa säilytimme omilla henkilökohtaisilla, salasanoin suojatuilla tietokoneillamme ja litterointien paperiversioita henkilökohtaisessa kansiossa lukitussa kaapissa. Tutkimuksen valmistumisen jälkeen tuhosimme sekä sähköisen että kirjallisen aineiston ja lähetimme jokaiselle haastateltavalle lupaamamme sähköisen version tutkimuksesta. Näin toimimalla noudatimme tutkittavien kanssa tehtyjä yhteisiä sopimuksia, mikä osoittaa myös tutkijan eettisen sitoutuneisuuden tutkimukseen.

8.4 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksemme tarjoaa erilaisia jatkotutkimusmahdollisuuksia, joista yksi mielenkiintoisimmista olisi yhdistää tuloksistamme johdetut unelmien päiväkodin pääelementit: luonnonläheisyys, lapsikeskeisyys ja vanhempien osallisuus sekä selvittää, kuinka näitä toteutettaisiin konkreettisesti yhdessä niin päiväkodissa kuin varhaiskasvatuksessa yleensäkin. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista nähdä, tarjoaako luonnonläheisyys lisää mahdollisuuksia lapsen yksilölliselle huomioinnille ja vanhempien osallisuudelle. Tästä viitteitä antavat jo omat tuloksemme, mutta tarkempaa tutkimustietoa tarvitaan edelleen. Tutkimuksen tekemisessä voitaisiin hyödyntää niin ammattilaisten, vanhempien kuin lastenkin näkemyksiä ja toiveita, jolloin aiheesta saataisiin mahdollisimman monipuolinen kuva.

Vaikka tutkimuksemme teemoja on vaihtelevassa määrin tutkittu eri näkökulmista, ei varsinaisiin vanhempien unelmiin ja niitä koskeviin näkemyksiin ja toiveisiin ole

keskitytty. Näin ollen tällaiselle vapaisiin ajatuksiin ja näkemyksiin perustuvalla tutkimukselle on edelleen tarvetta. Unelmien päiväkotia voitaisiin tutkia myöhemmin esimerkiksi sellaisten vanhempien näkökulmasta, joilla ei ole vielä lapsia päiväkodissa. Tämä olisi mielenkiintoista siksi, että heillä ei ole vielä kokemusta oman lapsen kohdalta päiväkodista ja näin ollen ajatukset ja toiveet eivät pohjautuisi kokemuksiin. Myös erilaisilla asuinalueilla, kuten maalla tai kaupungissa asuvien vanhempien ajatuksia voitaisiin tutkia ja vertailla keskenään. Tällöin olisi mielenkiintoista tietää, vaikuttavatko vanhempien elinympäristöt jollakin tavalla heidän toiveisiinsa ja näkemyksiinsä unelmien päiväkodista.

Eräs näkökulma olisi tutkia unelmien päiväkotia erottaen isien ja äitien näkökulmat toisistaan. Tällöin voitaisiin selvittää se, ovatko unelmat jollakin tavalla sukupuolittuneita. Myös varhaiskasvatuksen ammattilaisten unelmien tutkiminen olisi mielenkiintoista. Vaikka heidän näkökulmastaan asioita on tutkittu esimerkiksi laadun ja hyvän päivähoidon puitteissa, ovat varsinaiset unelmat jääneet taka-alalle. Näitä tuloksia voitaisiin vertailla vanhempien unelmiin ja tavoiteltavaa olisi, että tutkimustuloksia voitaisiin yhdistää keskenään monipuolisemman kuvan saamiseksi. Vielä kattavampi näkökulma saataisiin, jos tutkimuksiin yhdistettäisiin lasten näkökulmat. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii tuore kyselytutkimus (Alasuutari, M. ym. 2014), jossa kuultiin sekä vanhempia että lapsia. Näin ollen tutkimuksen laajentaminen ja eri näkökulmien huomioon ottaminen ja yhdistäminen on tärkeää, sillä unelmien pohjalta voitaisiin kehittää varhaiskasvatusta entistä toimivammaksi, asiakaslähtöisemmäksi ja lapsikeskeisemmäksi.

LÄHTEET

- Aamulehti 10.2.2014. Erikoinen idea: Päiväkotilapset siirretään taloon, jonka sisäilma ei kelpaa poliiseille? Viitattu 10.3.2014. <http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194874144350/artikkeli/erikoinen+idea+paivakotilapset+siirretaan+taloon+jonka+sisailma+ei+kelpaa+poliiseille+.html>
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, M. 2009. Kasvatusinstituutiot lapsuuden rakentajina. Teoksessa L. Alanen & K. Karila (toim.) Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Tampere: Vastapaino, 54–69.
- Alasuutari, M. 2010. Striving at partnership: parent-practitioner relationships in Finnish educators' talk. *European Early Childhood Education Research Journal* 18(2), 149–161.
- Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 13. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Alasuutari, P. 2007. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Alijoki, A. & Pihlaja, P. 2011. Pedagogiset rakenteet ja ratkaisut lasten erityisten tuen tarpeiden näkökulmasta. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 260–273.
- Alila, K. 2003. Laadun kehittäminen ja ohjaustoiminta varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatusuhteet varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012. Tampere: Tampere University Press.
- Alila, K. & Parrila, S. 2004. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisu 17.
- Asetus lasten päivähoidosta. 16.3.1973/239 Viitattu 25.4.2013 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Berris, R. & Miller, E. 2011. How design of the physical environment impacts on early learning: Educators' and parents' perspectives. *Australasian Journal of Early Childhood* 36 (4), 102–110.
- Boyd, W., Thorpe, K. & Tayler, C. 2010. Preferences of first-time expectant mothers for care of their child: "I wouldn't leave them somewhere that made me feel insecure". *Australasian Journal of Early Childhood* 35 (2), 4–12.
- Chen, F. & Agbenyega, J. 2012. Chinese parents' perspectives on home-kindergarten partnership: A narrative research. *Australasian Journal of Early Childhood* 37(2), 95–105.
- Christian, L. G. 2006. Understanding families: Applying Family Systems Theory to early childhood practice. *Young Children* 61 (1), 12–20.
- Curtis, D., & Carter, M. 2005. Rethinking early childhood environments to enhance learning. *Young Children* 60 (3), 34–39.

- Drugli, M. B. & Undheim, A. M. 2012. Partnership between parents and caregivers of young children in full-time daycare. *Child Care in Practice* 18 (1), 51–65.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2011. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 24–42.
- Fontaine, N. S., Torre, L. D., Grafwallner, R. & Underhill, B. 2006. Increasing quality in early care and learning environments. *Early Child Development and Care* 176 (2), 157–169.
- Foot, H., Howe, C., Cheyne, B., Terras, M. & Rattray, C. 2000. Pre-school education: parents' preferences, knowledge and expectations. *International Journal of Early Years Education* 8 (3), 189–204.
- Foot, H., Howe, C., Cheyne, B., Terras, M. & Rattray, C. 2002. Parental participation and partnership in pre-school provision. *International Journal of Early Years Education* 10(1), 5–19.
- Fjørtoft, I. 2001. Environmental education. The natural environment as a playground for children: the impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early Childhood Education Journal* 29 (2), 111–117.
- Fjørtoft, I. 2004. Landscape as playscape: The effects of natural environments on children's play and motor development. *Children Youth Environment* 14 (2), 21–44.
- Ginsburg, K. R. 2007. The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics* 119 (1), 182–191.
- Harms, T., Clifford, R. M. & Cryer, D. 2005. *Early Childhood Environment Rating Scale*. Revised edition. New York: Teachers College Press.
- Harrist, A., Thompson, S. & Norris, D. 2007. Defining quality child care: multiple stakeholder perspectives. *Early Education and Development* 18 (2), 305–336.
- Helenius, A. & Korhonen, R. 2011. Leikin ensi askeleita. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 67–76.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hughes, P. & MacNaughton, G. 2000. Consensus, dissensus or community: the politics of parent involvement in early childhood education. *Contemporary Issues in Early Childhood* 1 (3), 241–258.
- Hujala, E. & Fonsén, E. 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 312–327.
- Hujala, E., Heikka, J. & Halttunen, L. 2011. Johtajuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 287–299.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen*. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy.
- Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. *Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa*. Oulun yliopisto: Varhaiskasvatuskeskus.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen*. Vantaa: Edufin.

- Ikonen, M. 2006. Lasten vuorovaikutus ja leikki yhteisöllisyyden rakentajana. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 149–165.
- Järvi, S. 2006. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Teoksessa P. Pukari (toim.) Vanhemmat osallisina - käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 1–13.
- Kaipio, K. 2000. Päivähoitoyhteisö kasvatusyhteisönä ja sen johtaminen. Teoksessa J. Haapamäki, K. Kaipio, S. Keskinen, I. Uusitalo & M. Kuoksa. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 93–136.
- Karila, K. & Nummenmaa, A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkoti. Helsinki: WSOY.
- Karila, K. 2005. Vanhempien ja päivähoiton henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden areenoina. *Kasvatus* 36 (4), 285–298.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–110.
- Karila, K. 2008. A Finnish viewpoint on professionalism in early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal* 16 (2), 210–223.
- Karling, M., Ojanen, T., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2008. Lapsen aika. Helsinki: WSOY.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.
- Kauppi, U. 2001. Päivähoitoa täydellä teholla. KuntaSuomi 2004 -tutkimuksia nro 31. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Keyes, C. R. 2002. A way of thinking about parent/ teacher partnership for teachers. *International Journal of Early Years Education* 10 (3), 177–191.
- Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Helsinki: Stakes.
- Laki lasten päivähoidosta. 19.1.1973/36 Viitattu 17.4.2013 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. 29.4.2005/272. Viitattu 25.4.2013 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272>
- Lasten päivähoito 2012. Tilastoraportti. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. 1985. *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, Ca: Sage.
- Liu, W. P., Yeung, A. S. & Farmer, S. 2001. What do parents want from day care services? Perspectives from Australia. *Early Childhood Research Quarterly* 16, 385–393.
- Länsiväylä 24.10.2012. Sisäilma aiheutti astmaoireita päiväkodissa. Viitattu 10.3.2014. <http://www.lansivayla.fi/artikkeli/166624-sisailma-aiheutti-astmaoireita-paivakodissa>
- Maalaiskaupungin päiväkoti Päivänkakkara. Viitattu 3.12.2013. <http://maalaiskaupunginpaivakoti.blogspot.fi/2012/01/paivankakkaran-arkiryty.html>
- Maxwell, L. 2007. Competency in child care settings: The role of the physical environment. *Environment and Behavior* 39 (2), 229–245.

- McFarland-Piazza, L. & Saunders, R. 2012. Hands-on parent support in positive guidance: Early childhood professionals as mentors. *Australasian Journal of Early Childhood* 37 (1), 65–73.
- Moore, G., & Sugiyama, T. 2007. The Children's Physical Environment Rating Scale (CPERS): Reliability and validity for assessing the physical environment of early childhood educational facilities. *Children, Youth and Environment*, 17(4), 24–53.
- Nummenmaa, A. R. 2006. Kasvattajien yhteisö ja kasvatuskulttuuri. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen (toim.) *Kasvatusvuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 19–33.
- Niiranen, P & Kinos, J. 2001. Suomalaisen lastentarha- ja päiväkotipedagogiikan jäljillä. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen (toim.) *Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia*. Jyväskylä: PS-kustannus, 58–85.
- Nokian Uutiset 28.10.2013. Sisäilma: Kankaantaan päiväkodissa on oireiltu 20 vuotta. Viitattu 10.3.2014. <http://www.nokianuutiset.fi/Uutiset/1194848937212/artikkeli/sisailma+kankaantaan+paivakodissa+on+oireiltu+20+vuotta.html>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Kohti varhaiskasvatuslakia. Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 11. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 12.12.2013. Oppilaitosten ja päiväkotien sisäilmaongelmien korjaamiseen 35 miljoonaa euroa. Viitattu 10.3.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/12/Sisailmaongelmaavustus.html?lang=fi>
- Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 7.12.2012. Työryhmä uudistamaan varhaiskasvatusta koskevia säädöksiä. Viitattu 17.1.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/12/varhaiskasvatus.html>
- Owen, M.T., Ware, A.M. & Barfoot, B. 2000. Caregiver-mother partnership behavior and the quality of caregiver-child and mother-child interactions. *Early Childhood Research Quarterly* 15 (3), 413–428.
- Palosaari, A. & Saarsalmi, O. 2006. Päivähoitopaikkojen tilat ja turvallisuus. Helsingin ja Oulunsalon päivähoitohenkilökunnalle sekä lasten vanhemmille ja huoltajille suunnattujen kyselyjen tulokset. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research & evaluation methods*. 3. painos. Thousand Oaks: Sage.
- Puroila, A-M. 2002. Kohtaamisia päiväkotiarjessa: kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Oulu: Oulun yliopisto.
- Puroila, A-M. 2004. Vanhemmat ja ammattilaiset kohtaavat – syntykö yhteistyötä? Teoksessa: A-M. Puroila (toim.) *Kehittyvä perhetyö*. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 4–21.
- Päiväkoti Pentinkulma. Viitattu 3.12.2013. http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoito/P_iv_koti+Pentinkulma/rytmi
- Päiväkoti Pikkutonttu. Viitattu 3.12.2013. <http://paivakotipikkutonttu.blogspot.fi/p/paivarytmi.html>
- Rentzou, K. 2011. Parent-caregiver dyad in Greek day care centres. *International Journal of Early Years Education* 19 (2), 163–177.

- Rolfe, S. A. & Armstrong, K. J. 2010. Early childhood professionals as a source of social support: The role of parent–professional communication. *Australasian Journal of Early Childhood* 35 (3), 60–67.
- Ruokolainen, R. & Alila, K. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu on vuorovaikutusta ja osaamista. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Rutanen, N. 2009. Mitä on vapaa leikki? Teoksessa L. Alanen & K. Karila (toim.) *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*. Tampere: Vastapaino, 207–226.
- Seppälä, N. 2000. Yhteisapelillä lapsen parhaaksi – Vanhempien ja ammattikasvattajien näkemyksiä lasten kasvatuksesta. *Katsauksia E* 9. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos.
- Sosiaali- ja terveysalan tilastollinen vuosikirja 2011. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 7. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Tiilikka, A. 2005. Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta. Oulu: Oulun yliopisto.
- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. 2005. Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 9–21.
- Torquati, J. & Barber, J. 2005. Dancing with trees: Infants and toddlers in the garden. *Young Children* 60 (3), 40–46.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus, 41–53.
- Tynjälä, P. 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. *Kasvatus* 22 (5–6), 387–398.
- Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 9. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. *Oppaita* 56. 2. painos.
- Venninen, T., Leinonen, J., Rautavaara-Hämäläinen, M. & Purola, K. 2011. ”Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä – mitä se lopulta tarkoittaa?” Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. *Työpapereita* 2. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.
- Vuorisalo, M. 2013. Lasten kentät ja pääomat. Osallistuminen ja eriarvoisuuksien rakentuminen päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Välimäki, A-L. 1998. Päivittäin. Lasten (päivä)hoitojärjestelyn muotoutuminen varhaiskasvun ympäristönä suomalaisessa yhteiskunnassa 1800- ja 1900 -luvulla. Oulu: Oulun yliopisto.

- Wasik, B. 2008. When fewer is more: small groups in early childhood classrooms. *Early Childhood Education Journal* 35 (6), 515–521.
- Weaven, S. & Grace, D. 2010. Examining parental and staff perceptions of childcare service quality across competing business structures. *Australasian Journal of Early Childhood* 35 (2), 54–62.

LIITTEET

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

Tärkeimmät asiat unelmien päiväkodissa.

TOIMINTA

- toiminnan suunnittelu ja sen lähtökohdat (esim. lapsilähtöisyys)
- toiminta käytännössä
- ryhmäkoot toiminnassa
- ohjatun toiminnan määrä (esim. päivässä, viikossa jne.)
- vapaan leikin määrä (esim. päivässä, viikossa jne.)

YMPÄRISTÖ

- päiväkodin ympäristö ”aitojen ulkopuolella” ja sijainti (esim. kaupungissa, metsän läheisyydessä)
- ulkotilat
- sisätilat

HENKILÖKUNTA

- henkilökunnan koulutus koko päiväkodissa
- ryhmäkohtainen kokoonpano koulutuksen ja määrän puolesta
- työntekijöiden asenne ja käyttäytyminen työssä (esim. lapsia kohtaan, vanhempia kohtaan)
- työntekijöiden työtä koskevat arvot

VANHEMPIEN ROOLI

- vanhempien osallistumisen määrä ja tapa lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja sen toteutuksessa
- vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön ylläpitäminen ja edistäminen käytännössä (kumman aloitteesta, kuinka aktiivisia vanhemmat itse haluavat olla)
- vanhempien osallistumisen määrä ja tapa päiväkodin toiminnan kehittämisessä

LIITE 2 HAASTATTELUPYYNTÖ VANHEMMILLE

Hyvät vanhemmat!

Tahtoisitteko olla mukana ideoimassa unelmien päiväkotia?

Nyt teillä on siihen oiva mahdollisuus, tarttukaa siis tilaisuuteen!

Olemme kaksi viimeisen vuoden varhaiskasvatuksen maisteriopiskelijaa Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitokselta. Teemme parhaillaan pro gradu -tutkielmaa aiheesta ”Unelmien päiväkotia vanhempien näkökulmasta”. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää vanhempien näkemyksiä ’unelmien’ päiväkodin toiminnasta, ympäristöstä, henkilökunnasta ja vanhempien omasta roolista päiväkodissa.

Tutkimuksesta saatavan tiedon kautta voitaisiin parantaa esimerkiksi vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä puolestaan rikastuttaa päiväkodin toiminnan sisältöä sekä kasvatuskumppanuutta ja kokonaisuudessaan sen voidaan nähdä parantavan myös varhaiskasvatuksen laatua. Tutkimustuloksista olisi siis hyötyä niin vanhemmille ja lapsille kuin päiväkodin ammattilaisillekin.

Tutkimus toteutetaan haastattelun (kesto n. tunti) keinoin yksi vanhempi kerrallaan. Mikäli perheen kummatkin vanhemmat haluavat osallistua haastatteluun, niin sekin onnistuu. Haastattelupaikka ei voi olla päiväkotia, mutta muuten vanhemmat saavat sen vapaasti valita. Tarvittaessa myös me voimme järjestää tilan esimerkiksi yliopistolta. Haastattelu nauhoitetaan muistimme tueksi ja se tulee vain meidän käyttöömme. Haastateltavien henkilöllisyys ei tule paljastumaan missään vaiheessa ja nauhoitukset hävitetään heti tutkimuksen valmistuttua.

Haastattelut toteutetaan 23.9.–8.11.2013 teille vanhemmille sopivaan aikaan. Haastattelu on luonteeltaan keskustelunomainen ja lupaamme, että se tulee olemaan mukavaa ja rentoa jutustelua; pitkiä ja tiukkoja kysymyslistoja on turha pelätä! Emme siis tutki kokemuksiinne tai käsityksiinne omien lastenne päiväkodeista, vaan kiinnostuksemme kohdistuu teidän vanhempien ajatuksiin ja mielipiteisiin sinänsä - mielikuvituksen käyttö on toivottua! □

Jos teillä on kiinnostusta ja hieman aikaa osallistua tutkimukseemme, niin otattehan rohkeasti yhteyttä (yhteystiedot alla). Annamme myös mielellämme lisätietoa tutkimuksestamme ja suunnitellusta haastattelusta.

Aurinkoisin syysterveisin,

Sonja Ikonen puh. xxxxx sähköposti: xxxxx

Anu Lappalainen puh. xxxxx sähköposti: xxxxx

LIITE 3 TEEMAHAASTATTELUN TEEMAT VANHEMMILLE

Tulevassa haastattelussa keskustellaan alla olevien teemojen pohjalta. Tarkoituksena on selvittää vanhempien toiveita, näkemyksiä ja mielipiteitä, eli näin ollen ”oikeita vastauksia” ei ole. Voitte jo ennen haastattelua ideoida ja kirjata ajatuksianne ylös tulevaa keskustelua silmälläpitäen. Pääteemoja on neljä: toiminta, ympäristö, henkilökunta ja vanhempien rooli. Teemojen alla on esitetty valmiiksi erilaisia näkökulmia, joiden kautta voit pohtia kutakin teemaa alustavasti.

TOIMINTA

- Mikä olisi ihanteellinen ryhmäkoko, jossa toimintaa toteutetaan?
- Millaisia asioita tulisi ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa?
- Millaista toimintaa unelmien päiväkodissa olisi käytännössä?

YMPÄRISTÖ

- Millaisessa ympäristössä unelmien päiväkotisi sijaitisi?
- Millaiset ulko- ja sisätilat unelmien päiväkodissa olisi?

HENKILÖKUNTA

- Millainen koulutus työntekijöillä tulisi olla?
- Millaisia ominaisuuksia ja asenteita tulisi unelmien päiväkodin henkilökunnalla olla?

VANHEMPIEN ROOLI

- Kuinka paljon ja miten haluaisit olla mukana lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa?
- Kuinka paljon ja miten haluaisit olla mukana koko päiväkodin toiminnan kehittämisessä?
- Millaisissa päiväkodin yhteisissä toiminnoissa haluaisit itse olla mukana?

LIITE 4 SOPIMUS TUTKIMUSHAASTATTELUSTA

Haastattelu liittyy Jyväskylän yliopiston Varhaiskasvatuksen yksikössä tehtävään varhaiskasvatuksen Pro gradu -tutkielmaan, jonka aiheena on vanhempien unelmapäiväkoti. Työn tavoitteena on selvittää, vanhempien toiveita ja näkemyksiä siitä, millainen on heidän unelmiensa päiväkoti. Työn ohjaajana toimii Maritta Hännikäinen Jyväskylän yliopistosta.

Tutkimusmateriaalin kerääminen tapahtuu haastattelemalla. Haastattelut ovat luottamuksellisia. Ne tallennetaan äänitiedostoksi ja kirjoitetaan myöhemmin puhtaaksi sanatarkasti. Puhtaaksi kirjoituksen yhteydessä kaikki nimitiedot muutetaan ja muut tunnistamisen mahdollistavat tiedot poistetaan tai muutetaan. Haastattelumateriaalia käytetään opinnäytetyön raportoinnissa siten, että tekstissä esitetään haastateltavien puheesta sanatarkkoja lainauksia. Viittauksissa haastattelupuheeseen huolehditaan siitä, että puhujia ei ole niiden perusteella mahdollista tunnistaa. Henkilöiden tunnistuksen mahdollistavaa materiaalia ei julkaista. Aineistona käytettäviä äänitallenteita ei esitetä julkisesti missään, vaan ne ovat ainoastaan tutkimuskäytössä ja säilytetään lukitussa tilassa. Tutkimusaineisto hävitetään opinnäytetyön/opinnäytetöiden valmistuttua.

Suostumus

Suostun osallistumaan edellä kuvattuun haastatteluun. Annan suostumukseni myös siihen, että haastattelukeskusteluani käytetään edellä esitetyllä tavalla. Olen saanut tiedon siitä, mihin sitoudun ja minulla on oikeus perua tämä sopimus milloin haluan.

_____ / _____

Haastateltavan allekirjoitus ja nimen selvennys

Työn tekijöiden allekirjoitus ja nimenselvennys

Molempien osapuolien yhteystiedot